Begroting 2026

gemeente oosstellingwerf

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
Leeswijzer 4
Aanbieding 5
Programma 0 | Bestuur en ondersteuning 7
Thema 0.1 Bestuur 7
Thema 0.2 Dienstverlening 9
Thema 0.3 Financiën 10
Begroting Programma 0 11
Programma 1 | Veiligheid 13
Thema 1.1 Openbare orde en veiligheid 13
Begroting Programma 1 14
Programma 2 | Verkeer en vervoer 15
Thema 2.1 Verkeer en vervoer 15
Begroting Programma 2 15
Programma 3 | Economie 17
Thema 3.1 Economie 17
Begroting Programma 3 19
Programma 4 | Onderwijs 20
Thema 4.1 Onderwijs 20
Begroting Programma 4 22
Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie 23
Thema 5.1 Sport en cultuur 23
Thema 5.2 Recreatie en openbaar groen 24
Begroting Programma 5 26
Programma 6 | Sociaal Domein 28
Thema 6.1 Samenleven 29
Thema 6.2 Meedoen 31
Thema 6.3 Goed Opgroeien 35
Begroting Programma 6 37
Programma 7 | Volksgezondheid en milieu 40
Thema 7.1 Gezondheid 40
Thema 7.2 Duurzaamheid, riolering en afval 43
Begroting Programma 7 46
Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden 48
Thema 8.1 Bouwen, wonen en grondexploitatie 48
Begroting Programma 8 53
Paragrafen 54
Paragraaf 1 | Lokale Heffingen 54
Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing 61

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen 69
Paragraaf 4 | Financiering 76
Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering 79
Paragraaf 6 | Verbonden partijen 82
Paragraaf 7 | Grondbeleid 86
Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking 90
Paragraaf 9 | Strategische projecten en ontwikkelingen 92
Paragraaf 10 | Visie op Samenleven 96
Paragraaf 11 | Wet open overheid (Woo) 100
Begrotingspositie 2026-2029 102
Vertrekpunten programmabegroting 2026-2029 102
Uitgangspunten op basis van bestaand beleid 103
Begrotingsresultaat 105
Budgetten per programma 107
Financiële positie 109
Bijlagen 114
A. Kerngegevens 114
B. Reserves en voorzieningen 2024-2029 116
C. Overzicht incidentele lasten en baten 118
D. Beleidsindicatoren 121
E. Subsidieontvangers 128

Leeswijzer

De Programmabegroting 2026 heeft dezelfde indeling als de vorige begroting, namelijk met negen programma's op basis van de BBV-indeling (Besluit Begroting en Verantwoording). De begroting bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. In de beleidsbegroting staan de programma's en paragrafen. Per programma en thema geven we antwoord op de vier W-vragen: "*wat willen we bereiken, wat gaan we ervoor doen, wat merkt de inwoner ervan* en *wat mag het kosten*". Een aantal financiële aspecten in de begroting gaat over de programma's heen. Deze beschrijven we in elf paragrafen die een dwarsdoorsnede van de programma's geven.

De financiële begroting bestaat uit de begrotingspositie 2026-2029 (vertrekpunten, uitgangspunten en begrotingsresultaat) en het financieel meerjarenperspectief.

De volgende bijlagen zijn toegevoegd:
A. Kerngegevens
B. Een overzicht van de reserves en voorzieningen 2024-2029
C. Een overzicht van de incidentele lasten en baten 2026-2029
D. Een lijst van beleidsindicatoren. Meer informatie over beleidsindicatoren vindt u op waarstaatjegemeente.nl
E. Een overzicht van subsidieontvangers

Aanbieding

U ontvangt hierbij de Programmabegroting 2026-2029. Het vertrekpunt voor het opstellen van deze begroting is de Kaderbrief 2026-2029 en de mededeling over de gevolgen van de Meicirculaire 2025. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief verwerkt. Het gaat daarbij om de besluiten over de voorjaarsrapportage 2025 en de besluiten over nieuw beleid die zijn genomen. Daarnaast is bij de actualisatie van de ramingen gewerkt met de uitgangspunten zoals deze in de Kaderbrief zijn vastgesteld.

Net als bij de Kaderbrief is ons financieel perspectief positief voor alle jaren. En dit is ook nodig gezien de grote opgaven waar we mee bezig zijn en de onderdelen/ambities die op termijn financiële consequenties hebben.

Het niveau van het onderhoud van de kapitaalgoederen is deels gebaseerd op verouderde onderhoudsplannen. Inmiddels is het accommodatiebeleid vastgesteld. Eind 2025 of begin 2026 ontvangt u een voorstel voor de vaststelling van nieuwe onderhoudsplannen, die worden afgestemd op het accommodatiebeleid. Duidelijk is wel dat er structureel budget aan de voorzieningen toegevoegd moet worden om de voorzieningen voor langere termijn in stand te houden.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Baten en lasten				
Lasten exclusief mutaties reserves	-98.512	-95.600	-95.196	-95.866
Baten exclusief mutaties reserves	97.349	97.480	96.237	97.065
Geraamd saldo van baten en lasten	**-1.162**	**1.879**	**1.040**	**1.199**
Toevoegingen reserves	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	1.995	694	614	562
Geraamd Resultaat	**833**	**2.573**	**1.654**	**1.761**
Incidentele lasten incl. incidentele toevoegingen reserves	2.506	445	365	312
Incidentele baten incl. incidentele onttrekkingen reserves	-1.747	-445	-365	-312
Totaal structureel begrotingsperspectief	**1.592**	**2.573**	**1.654**	**1.761**

Perspectief

In bovenstaande tabel staat het begrotingsperspectief voor de komende jaren. Het perspectief is ten opzichte van het perspectief uit de kaderbrief 2026 en brief over de meicirculaire 2025 naar boven bijgesteld. Dit heeft diverse oorzaken, de grootsten staan hieronder genoemd:

- Vanuit de meicirculaire 2025 hebben we een bedrag ontvangen voor loon- en prijsontwikkeling voor 2026 en verder. Bij het opstellen van de begroting is duidelijk geworden dat dit, zoals ook verwacht, ruim voldoende was. Dit zorgt voor een voordeel van bijna € 900.000 structureel.
- Er loopt een inkooptraject voor de Wmo. Een onderdeel van dit traject is het kostprijsonderzoek dat wij wettelijk verplicht zijn om uit te voeren en op te volgen. Uit dit onderzoek blijkt dat de prijzen stijgen. De financiële gevolgen daarvan zijn voor 2026 € 250.000 en € 440.000 vanaf 2027.
- Voor de jaren 2026 en 2027 vallen kapitaallasten ter hoogte van ruim € 200.000 vrij. De verwachting is dat de investeringen huisvesting Nanningaweg, Doarpssintrum en het verkeersplan Donkerbroek niet in 2026 afgerond zullen zijn. Dit zorgt ervoor dat de kapitaallasten voor de jaren 2026 en 2027 kunnen vrijvallen.
- De omslagrente is verhoogd van 0,2% naar 0,8%. Daardoor rekenen we meer rente toe aan afval en riolering. Dit zorgt voor een voordeel in de begroting van € 100.000 structureel.
- De indexatie van de MOP-wegen van € 58.000 structureel is primitief in de begroting verwerkt. De MOP-wegen komt via een separaat voorstel naar u toe. Als u hierover anders besluit passen we dit in de begroting aan.
- Daarnaast zijn er diverse onderdelen die zorgen voor voor- en nadelen in de begroting.

Afsluitend

We zijn blij dat we een sluitende begroting presenteren. Dit geeft een goede basis voor een financieel gezonde toekomst voor de komende jaren.

Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

Kenmerkend voor Ooststellingwerf is dat de gemeente open en transparant wil besturen richting haar inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen; vertrouwen en ruimte geven om hun eigen verantwoordelijkheid te laten nemen en initiatieven te ontplooien. De faciliterende rol van ons als 'eerste overheid' vraagt steeds meer aandacht. Dit houdt ook in dat de gemeente continu de dienstverlening verbetert, zowel in kwaliteit als in begrijpelijkheid en toegankelijkheid. Verdere digitalisering staat het persoonlijke karakter van onze dienstverlening niet in de weg. “Ja, mits” is hierbij altijd ons vertrekpunt.

Thema 0.1 Bestuur

Wat willen we bereiken

- We willen een bestuur zijn dat verbindt. We vinden het belangrijk om goed contact te houden met de gemeenteraad, inwoners, bedrijven en organisatie. Een bestuur dat zichtbaar aanwezig is in de dorpen, de contacten onderhoudt met de besturen van plaatselijk belang / bewonerscommissies en luistert naar wat er speelt in de dorpen. Initiatieven vanuit de dorpen nemen we serieus en pakken we goed op.
- We willen een eerlijk en betrouwbaar bestuur zijn. Ook als we een moeilijke boodschap hebben, brengen we dit open en eerlijk.
- Een goede samenwerking met de raad is voor ons vanzelfsprekend. Daarom hebben we aan het begin van deze periode via de samenwerkingsagenda een aantal basisafspraken gemaakt tussen college en raad.
- We betrekken inwoners, bedrijven en organisaties bij nieuw beleid en projecten. Samen met hen willen we plannen maken voor hun leefomgeving. We willen dat politieke gesprekken over nieuw beleid of projecten plaatsvinden in de dorpen zelf.
- Iedereen hoort erbij. We vinden het belangrijk dat alle mensen – hoe verschillend ze ook zijn en welke uitdagingen ze ook hebben – mee kunnen doen in de samenleving.
- We doen marktonderzoek naar bedrijventerreinen.
- Er wordt een toekomstvisie gemaakt waarin wordt beschreven hoe we willen dat Ooststellingwerf er in 2040 uitziet.
- Wij willen onze Europese samenwerking versterken en strategisch inzetten om gemeentelijke beleidsdoelen te realiseren.

Beleidsindicatoren

De formatie is het aantal geplande arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners op 1 januari 2026. De bezetting is het aantal mensen (in fte) dat werkzaam is per 1.000 inwoners. Dat is de formatie, min de plekken die op dat moment nog niet zijn ingevuld. De formatie is gestegen ten opzichte van de begroting 2026. Dit komt doordat de formatieplaatsen waar een andere dekking tegenover staat, zoals de grondexploitatie, nu ook in de berekening zijn meegenomen.

Beleidsindicatoren thema Bestuur	Eenheid	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	9,9	10,2	11,3
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	10,3	9,4	10,7

Begroting 2026

Wat gaan we ervoor doen

- We voeren de Samenwerkingsagenda verder uit.
- Bij grote projecten of nieuw beleid starten we met een startnota of keuzenota. Hierin leggen we samen met de gemeenteraad de kaders vast en, als dat kan, maken we al keuzes. Ook staat in de nota hoe het project is opgebouwd en wanneer de raad of het college besluiten neemt.
- Bij onderwerpen met grote belangentegenstelling, bieden we de raad de mogelijkheid een openbaar debat te voeren op basis van een startnotitie.
- Bij grote (infrastructurele) projecten werken we met een voorbereidingskrediet voordat we geld vragen voor het hele project.
- Belangrijke projecten in de dorpen realiseren we in overleg met het dorp zelf.

- We voeren het nieuwe beleid voor inwonersparticipatie uit (vastgesteld in juni 2023). Hierin staat hoe inwoners kunnen meedenken, meedoen of meebeslissen bij beleid en projecten van de gemeente die hen aangaan. We bepalen per onderwerp of participatie van inwoners zinvol en mogelijk is, wat de ruimte is die inwoners krijgen (meedenken tot meebeslissen) en wat de beste manier(en) zijn om inwoners die het onderwerp aangaat te betrekken. Vanaf 2024 hebben we een beleidsmedewerker inwonersparticipatie die hier actief mee aan de slag is.
- Ook in 2026 gaan we door met het digitaal jongerenpanel, een 'pop up' kinderadviesraad en een 'pop up' jongerenadviesraad.
- We blijven doorgaan met de burgerpeiling en het inwonerspanel voor één dag, en starten met een kindergemeenteraad.
- Vanaf 2024 werken we met een kinderburgemeester. De kinderburgemeester heeft in eerste instantie vooral een ambassadeurstaak en gaat met de burgemeester en/of wethouders mee naar bijzondere gebeurtenissen.
- We zorgen voor laagdrempelige en duidelijke informatie die voor inwoners, bedrijven en organisaties toegankelijk is.
- De OWO-visie is in 2021 vastgesteld door de drie gemeenteraden. We blijven werken aan concretiseren en optimaliseren van de samenwerking met behoud van zelfstandigheid.
- We laten zien wat we doen om duidelijk te maken wat de OWO-samenwerking oplevert. Ook houden we de gemeenteraad goed op de hoogte van de acties die we uitvoeren en de voortgang die we boeken.
- Inclusie is voor ons een belangrijk uitgangspunt bij alle uitdagingen waar we als samenleving en gemeente voor staan. We vinden het belangrijk dat iedereen mee kan doen en investeren daarom in het uitvoeren van onze Lokale Inclusieagenda.
- Voor het opstellen van de toekomstvisie is inzet nodig van ambtenaren én een extern bureau dat ons begeleidt. Inmiddels zijn we begonnen met het schrijven van de visie. We verwachten dat we de Toekomstvisie in december 2025 aan de gemeenteraad kunnen voorleggen.
- We nemen deel aan Europese bijeenkomsten en zetten in op het binnenhalen van subsidies en cofinanciering voor projecten.

Wat merkt de inwoner ervan

De inwoner zal merken dat het bestuur de verbinding zoekt en zichtbaarder is in de dorpen. Inwoners – jong en oud – merken dat de gemeente hen op verschillende manieren kansen geeft om mee te denken en hun mening te geven over wat er speelt. Ook zien zij dat de gemeente duidelijk uitlegt wat zij met die reacties doet en waarom bepaalde besluiten worden genomen.

Wat mag het kosten

Bij de Kaderbrief 2025–2028 heeft u besloten om in 2025 en 2026 € 165.000 beschikbaar te stellen voor het maken van de Toekomstvisie 2040. Dit bedrag is eenmalig. Het geld is onder andere bedoeld voor een marktonderzoek naar bedrijventerreinen en voor het schrijven van de visie. In de toekomstvisie beschrijven we hoe we willen dat Ooststellingwerf er in 2040 uitziet. Het gaat om een realistisch en inspirerend toekomstbeeld, met keuzes die nodig zijn om daar te komen.

U heeft bij de Kaderbrief 2026-2029 besloten om structureel € 25.000 beschikbaar te stellen als werkbudget voor Europese Samenwerkingen. Ooststellingwerf is, net als de andere Friese gemeenten, aangesloten bij het EPF (voormalige Friese Projectenmachine). Zelf Europese subsidies aanvragen is ingewikkeld. De wet- en regelgeving wordt strenger en moeilijker. Ook zijn de aanmeldtermijnen vaak erg kort. Aan het begin van een Europees project wordt vaak gevraagd om zelf een bijdrage te leveren, in geld of tijd.
Met het budget kunnen we voorbereid zijn en op tijd hulp inschakelen, bijvoorbeeld voor lobbywerk of het meeschrijven aan projectplannen. Daarnaast wordt het ingezet voor Europese bijeenkomsten, ondersteuning bij subsidieaanvragen en cofinanciering van projecten, scholing en kennisdeling over Europese wetgeving en subsidiemogelijkheden en interne communicatie en organisatie van kennissessies.

Beleidskaders

- Visiedocument Ooststellingwerf (2016)
- OWO Visie (2021)
- Bestuursovereenkomst OWO (2024)
- Rapportage evaluatie OWO-samenwerking (2018)
- Visie op inwonersparticipatie Ooststellingwerf (2023)

Thema 0.2 Dienstverlening

Wat willen we bereiken

Het versterken van het vertrouwen van inwoners in onze gemeente Ooststellingwerf staat centraal in het thema dienstverlening. Wij staan als gemeente dicht bij inwoners en ondernemers. Daarbij zien we het verbeteren van dienstverlening als dé sleutel tot een goede relatie. Door in te zetten op een toegankelijke en proactieve benadering, willen we in Ooststellingwerf effectief samenwerken met inwoners en ondernemers, waarmee ook het vertrouwen in elkaar groeit.

Als gemeente herkennen wij uitdagingen, zoals de behoefte aan betaalbare woningen en het complexe sociale domein. We zien deze vooral als kansen om onze rol te versterken. Dienstverlening is een kernwaarde voor de organisatie en wordt gedragen door alle medewerkers. Door duidelijke keuzes te maken en blijvend in gesprek te gaan met inwoners en ondernemers, willen wij laten zien waar we voor staan en wat we voor hen kunnen betekenen.

De ambitie luidt: samen bouwen aan vertrouwen. Dit betekent dat we streven naar dienstverlening die aansluit bij de behoeften van onze inwoners, met aandacht voor zowel eenvoud als maatwerk. Of het nu gaat om een paspoortaanvraag of intensieve begeleiding in het sociaal domein. Wij stemmen de dienstverlening af op de situatie.

Dienstverlening gaat altijd door. Denk dan aan:

- Voor het vertrouwen in de lokale democratie zijn kwaliteit en snelheid van de gemeentelijke diensten en goede en zorgvuldige communicatie van groot belang.
- We voldoen aan de vereisten van het VN-verdrag iedereen doet mee! (Inclusie).
- We zorgen voor een veilige en klantvriendelijke entree van het gemeentehuis en de publieksruimte.
- We voldoen aan wet- en regelgeving en borgen de kwaliteit en privacy van de persoonsgegevens en identiteit van onze inwoners.
- Het voorkómen van onnodig contact met onze inwoners.

Wat gaan we ervoor doen

Met een toekomstgericht programma willen we de dienstverlening voortdurend verbeteren. Dit gebeurt vanuit vijf beloften:

1. *Drempelloos contact, online en offline.*
2. *We helpen graag en goed. Liefst een stapje beter.*
3. *We pakken door bij complexe vragen.*
4. *We doen wat we beloven.*
5. *We werken samen.*

De aanpak van het programma Dienstverlening is gericht op inzicht, samenwerking en ondersteuning. Door systematisch klanttevredenheid te meten, projecten op te starten en medewerkers te trainen, wordt de dienstverlening verbeterd. Teams krijgen tools en ruimte om initiatieven te nemen, terwijl het programma ondersteuning biedt met expertise en een integrale werkwijze. Op deze manier gaan we organisatie-breed werken aan positieve veranderingen in onze dienstverlening.

Denk dan aan:

- We borgen de kwaliteit van wet- en regelgeving zodat inwoners krijgen waar ze recht op hebben maar ook weten wat hun plichten zijn.
- We zorgen voor een veilige omgeving in het gemeentehuis en op de werf voor onze inwoners en medewerkers
- We zijn duidelijk in wat we verwachten van onze medewerkers als het gaat om dienstverlening naar onze inwoners toe en sturen daarop.
- We zorgen voor begrijpelijke taal (niveau B1) in al onze uitingen.
- We streven ernaar dat onze dienstverlening inclusief is, dus voor iedereen toegankelijk.
- We gebruiken steeds meer data om onze dienstverlening te verbeteren.
- We zetten optimaal in op digitale mogelijkheden. Met oog voor de menselijke maat en inclusie.

- We ontwikkelen een heldere kanaalstrategie, waarin duidelijk wordt hoe de gemeente de kanalen voor communicatie wil inzetten om ambities en doelen van de gemeente over te brengen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Informatie en communicatie is begrijpelijk, waar mogelijk in eigen taal (zoals Nederlands, Stellingwerfs of Fries) en op B1-niveau.
- Informatie en communicatie is ook offline beschikbaar voor mensen die niet digitaal vaardig zijn.
- Het gemeentehuis is toegankelijk (openingstijden, drempels, alles dus!).
- De inwoner ondervindt zo weinig mogelijk hinder van extra handelingen die vanuit wet- en regelgeving moeten worden verricht bij bijvoorbeeld de vaststelling van hun identiteit bij aanvragen van identiteitsbewijs.
- We kijken vanuit een open en respectvolle houding met de inwoner mee naar wat er kan, maar we zijn ook duidelijk over wat niet kan. We zijn daarbij gastvrij en hebben aandacht voor de inwoner en zijn belangstellend naar ideeën.
- Veelvoorkomende verzoeken worden snel en adequaat afgehandeld en je loopt niet vast in bureaucratische processen. Je wordt niet van het kastje naar de muur gestuurd.
- We streven naar één contactpersoon die jouw belangen behartigt en onze inwoners, ondernemers en instellingen weten aan het begin van en gedurende een proces wat ze van ons kunnen verwachten.
- Als een inwoner of ondernemer contact met ons opneemt, is duidelijk op welke termijn je een reactie kan verwachten.
- Als je het niet eens bent met een beslissing of keuze, is het duidelijk welke stappen je kunt zetten.
- Voor inwoners is het duidelijk waar wij aan werken, omdat wij sturen op openheid en transparantie.
- Inwoners, ondernemers en instellingen denken middels klanttevredenheidsonderzoek mee over de optimalisatie van onze dienstverlening.
- Voor inwoners, ondernemers en instellingen is het duidelijk wanneer de gemeente iets oppakt en wanneer een inwoner, ondernemer of instelling iets oppakt.
- Inwoners kunnen deelnemen aan participatietrajecten, waar om hun denkkracht, mening, kennis en ervaring wordt gevraagd (zie beleid inwonersparticipatie).
- Inwoners, ondernemers en instellingen kunnen ook bij ons terecht met vragen voor andere overheidsinstanties.

Wat mag het kosten

Het budget van het programma dienstverlening bestaat uit twee delen: structureel en incidenteel. Het structurele budget bedraagt € 25.000 per jaar. Het incidentele budget komt uit de POK-gelden. POK staat voor Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag. Hiervoor heeft het Rijk structureel aanvullende middelen vrijgemaakt, waarbij tot en met 2027 per jaar € 150 miljoen beschikbaar is voor gemeenten. De verwachting is dat de benodigde transitie in de dienstverlening niet in 2027 zal zijn voltooid. De gemeente Ooststellingwerf ontvangt over de periode 2025-2027 een bedrag van in totaal € 303.000, maar dit kan daarom oplopen tot ongeveer € 600.000. Omdat dit nu nog niet helemaal duidelijk is, houden we dit goed in de gaten.

Beleidskaders

- Programma Dienstverlening (2025-2027)
- Uitvoeringsplan Dienstverlening (2025)
- Diverse wetten en regels w.o. de Kieswet, Burgerlijk Wetboek, Paspoortwet, Wet basisregistratie personen, Rijkswet op het Nederlanderschap, reglement gegevensverstrekking, beleid briefadres

Thema 0.3 Financiën

Wat willen we bereiken

- De financiën van onze gemeente zijn op orde en dat willen we zo houden.
- We willen jaarlijks een realistische/uitvoerbare begroting opstellen.

Beleidsindicatoren

Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie (onder andere loonkosten, ICT, huisvesting, facilitair etc.). Onder overhead verstaan we alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Beleidsindicatoren thema Financiën	Eenheid	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Apparaatskosten	In euro´s per inwoner	1.088	1.100	1.107
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	8,5%	0,8%	0,8%
Overhead	% van totale lasten	13,1%	13,3%	13,4%

Begroting 2026

Wat gaan we ervoor doen

- We stellen jaarlijks een structureel en reëel sluitende begroting op. Dit betekent dat we structureel niet meer uitgeven dan we binnenkrijgen. De uitgaven ramen we ook realistisch.
- We blijven goed kijken naar gemeentelijke uitgaven en sturen hier scherp op door nut en noodzaak van projecten, uitgaven en subsidies steeds te beoordelen.
- We gaan zorgvuldig om met belastinggeld en de keuzes die hierin gemaakt worden. De belastingen verhogen we jaarlijks trendmatig. Als de begroting niet sluitend is, bijvoorbeeld door nieuwe ambities, lossen we dit niet gelijk op door de belastingen te verhogen, maar door middel van een pakket aan maatregelen. Waarvan, in uiterste noodzaak, het verhogen van de belastingen onderdeel kan uitmaken.
- Lokale belastingen en heffingen waar een duidelijke tegenprestatie tegenover staat, zoals afvalstoffenheffing, rioolheffing en sommige leges, worden kostendekkend doorberekend.
- Bij nieuw beleid/ambities nemen we ook de benodigde ambtelijke capaciteit mee in de afweging.
- Wij zetten deze bestuursperiode een deel van de algemene reserve in om incidentele lasten te dekken en ambities te realiseren.

Deelneming: N.V. Bank Nederlandse gemeenten (BNG)
De BNG verstrekt tegen lage tarieven krediet aan Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van gewenste maatschappelijke investeringen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Een financieel gezonde gemeente.
- Onze financiën zijn voor iedereen te bekijken via ooststellingwerf.begrotingsapp.nl.
- Onze belastingen, diensten en producten zijn betaalbaar.

Wat mag het kosten

De bedragen van het financieel perspectief en de besluiten over nieuw beleid uit de Kaderbrief 2026-2029 zijn primitief in deze begroting verwerkt. Na de meicirculaire 2025, waarin de voorjaarsnota van het Rijk is verwerkt, is ons financieel perspectief voor alle jaren weer positief. Dit is goed om te zien, ook omdat een aantal grote opgaven waar we mee bezig zijn, zoals het accommodatiebeleid, de woningbouwopgave en herstructureringsprojecten hierin zijn meegenomen. Ook moeten er nog nieuwe onderhoudsplannen worden vastgesteld en zijn er meer onderdelen die op termijn financiële consequenties hebben.
In de voorjaarsrapportage 2025 is aangegeven dat we voor de begroting onderzoek zouden doen naar de structurele gevolgen van de stijging van energielasten. Op basis van onze uitgebreide analyse is de verwachting dat de lasten in 2026 in lijn liggen met wat nu is geraamd. Voorstel is eventuele fluctuaties in de lasten via de rapportages te verwerken.

Beleidskaders

- Financiële verordening 2023 (art 212)
- Controleverordening 2023 (art. 213 Gemeentewet)
- Doelmatigheid- en doeltreffendheidsverordening 2023 (art. 213a Gemeentewet)

Begroting Programma 0

Begroting Programma 0

- Thema Bestuur bestaat uit de volgende taakvelden: 0.1
- Thema Dienstverlening bestaat uit de volgende taakvelden: 0.2

- Thema Financiën bestaat uit de volgende taakvelden: 0.3, 0.4, 0.5, 0.61, 0.62, 0.64, 0.7, 0.8, 0.9

x € 1.000

0- Bestuur en ondersteuning	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
0-1.26 Bestuur	-2.620	-2.109	-2.192	-2.139	-2.034	-2.060
0-2.26 Burgerzaken	-1.252	-1.060	-1.148	-1.142	-1.114	-1.046
0-3.26 Beheer overige gebouwen en gronden	-496	-461	-546	-545	-544	-543
0-4.26 Overhead	-16.699	-15.539	-16.575	-15.734	-15.609	-15.521
0-5.26 Treasury	-346	-613	-102	-74	3	13
0-61.26 OZB Woningen	-411	-229	-234	-234	-234	-234
0-62.26 OZB niet-woningen	-220	-222	-223	-223	-223	-223
0-64.26 Belastingen Overig	-112	-143	-144	-144	-144	-144
0-8.26 Overige baten en lasten	-31	12	-8	-47	426	427
0-9.26 Vennootschapsbelasting (VpB)	-154	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	**-22.340**	**-20.363**	**-21.172**	**-20.283**	**-19.473**	**-19.331**
Baten						
0-1.26 Bestuur	203	-	-	-	-	-
0-2.26 Burgerzaken	540	496	565	554	485	352
0-3.26 Beheer overige gebouwen en gronden	94	1	1	1	1	1
0-4.26 Overhead	3.706	3.274	3.333	3.170	3.161	3.161
0-5.26 Treasury	591	67	97	97	96	96
0-61.26 OZB Woningen	2.806	2.706	2.785	2.887	2.990	2.990
0-62.26 OZB niet-woningen	686	768	792	894	997	997
0-64.26 Belastingen Overig	132	129	69	69	69	69
0-7.26 Alg-uitkering en ov-uitk- gemeentefonds	62.818	63.468	66.580	66.687	65.460	66.342
0-8.26 Overige baten en lasten	-	9	9	9	9	9
Totaal Baten	**71.576**	**70.918**	**74.231**	**74.369**	**73.268**	**74.017**
Resultaat voor bestemming	**49.237**	**50.555**	**53.058**	**54.086**	**53.796**	**54.686**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-388**	**-245**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**718**	**632**	**383**	**279**	**249**	**249**
Mutatie reserves	**330**	**387**	**383**	**279**	**249**	**249**
Resultaat na bestemming	**49.567**	**50.942**	**53.441**	**54.365**	**54.045**	**54.935**

Programma 1 | Veiligheid

In de gemeente Ooststellingwerf willen we wonen, werken, naar school gaan en recreëren in een veilige en schone omgeving. Dit realiseren we samen met alle betrokken partijen. We werken samen met partners om risico's te beheersen. Samen coördineren we ook de voorbereiding op hulpverlening bij incidenten en crises.

Thema 1.1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken

- We willen dat onze inwoners en ondernemers wonen en werken en naar school gaan in een veilige woonomgeving.

Wat gaan we ervoor doen

- We werken samen met de Veiligheidsregio Fryslân om risico's en incidenten te beheersen. Dit betekent dat we het hele jaar door oefenen op incident- en crisisbeheersing en dat er scenario's worden ontwikkeld om voorbereid te zijn op mogelijke crises en rampen.
- Met de brandweer blijven we aandacht houden voor natuurbranden. Risicovolle gebieden worden geschouwd en waar mogelijk aangepast of voorzien van advies voor de toekomst.
- Versterken van de digitale veiligheid van onze kwetsbare inwoners. Hierin is en wordt de samenwerking gezocht met externe partijen als banken, bibliotheek, zorgorganisaties, politie en buurgemeenten.
- We geven gevolg aan het uitvoeringsplan ondermijning. Hierin werken we nauw samen met politie en de OWO-gemeenten. We zetten onder andere in op bewustwording, het leren herkennen van signalen van ondermijning en het actualiseren van beleid voor de aanpak van ondermijning.

Wat merkt de inwoner ervan

- In crisissituaties merken onze inwoners dat de crisisbeheersing goed en professioneel is geregeld. Onze inwoners worden goed opgevangen en de communicatie is helder.
- De natuurbrandrisicogebieden worden geschouwd en zo mogelijk worden de bewoners en de gebruikers van het gebied hierin meegenomen. In ieder geval zullen de adviezen worden gedeeld en zal er zo nodig voorlichting worden gegeven.
- Kwetsbare inwoners worden benaderd om ze digitaal weerbaarder te maken. Dit gebeurt fysiek met de betrokken partners en via de media. Voor jongeren gaan we weer werken met Hackshield. Dit is een game die kinderen weerbaar maakt tegen cybercriminaliteit.
- Onze inwoners worden gericht bewust gemaakt op het gebied van ondermijning.

Wat mag het kosten

- Bovenstaande kan worden bekostigd uit de bestaande budgetten.

Beleidskaders

- Integraal veiligheidsbeleid 2023-2026
- Regionaal Risicoprofiel 2022-2025
- Uitvoeringsplan Veiligheid 2024-2025

Begroting Programma 1

€ 1.000

1- Veiligheid	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
1-1.26 Crisisbeheersing en brandweer	-2.003	-2.280	-2.162	-2.162	-2.162	-2.162
1-2.26 Openbare orde en veiligheid	-512	-831	-684	-684	-634	-634
Totaal Lasten	**-2.515**	**-3.111**	**-2.846**	**-2.846**	**-2.796**	**-2.796**
Baten						
1-2.26 Openbare orde en veiligheid	-	-	15	15	15	15
Totaal Baten	**-**	**-**	**15**	**15**	**15**	**15**
Resultaat voor bestemming	**-2.515**	**-3.111**	**-2.831**	**-2.831**	**-2.781**	**-2.781**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**-**	**305**	**50**	**50**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**-**	**305**	**50**	**50**	**-**	**-**
Resultaat na bestemming	**-2.515**	**-2.806**	**-2.781**	**-2.781**	**-2.781**	**-2.781**

Programma 2 | Verkeer en vervoer

We blijven zorgen voor veilige fietspaden, wegen en kruisingen.

Thema 2.1 Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken

- We houden onze gemeente goed bereikbaar en investeren in een goed en veilig wegennet.
- We willen dat alle verkeersdeelnemers veilig gebruik kunnen maken van onze infrastructuur.
- We willen mobiliteit verduurzamen.

Wat gaan we ervoor doen

- We zorgen voor een (verkeers)veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Hierbij houden we rekening met zaken zoals gebruiksfunctie, klimaatverandering, inclusie, verharding, groen, riolering, afwatering en de zorg voor de natuur en het milieu.
- Bij initiatieven (zoals woningbouw) zorgen we ervoor dat de openbare ruimte integraal onderdeel uitmaakt van het totaalplan.
- We vinden het belangrijk dat iedereen gebruik kan maken van de openbare ruimte en dat deze ook voor iedereen toegankelijk is. Bij de inrichting van de openbare ruimte houden we hier rekening mee.
- We gaan verder met onze permanente verkeerseducatie en blijven sturen op gedragsbeïnvloeding, waaronder bewustwording en handhaving.
- We zetten ons in voor een goed openbaarvervoer-netwerk. Ook willen we snelle verbindingen in de regio en ondersteunen we de komst van een mobiliteitsknooppunt.
- We stimuleren om te gaan fietsen. We zorgen voor goede en veilige (snel)fietsverbindingen voor zowel inwoners als recreanten. We zorgen voor voldoende voorzieningen voor fietsen.
- We besteden aandacht aan de inrichting van 30 en 60 km/uur gebieden.
- We brengen de handhaving van de verkeersregels onder de aandacht.

Wat merkt de inwoner ervan

- De gebruikers merken dat de wegen, bermen, bruggen en oevers veilig en van goede kwaliteit blijven. Dat komt door klein en groot onderhoud dat we uitvoeren.
- Inwoners merken dat er verkeerseducatieprojecten worden aangeboden. Bij deze projecten is aandacht voor uitleg, bewustwording en veilig gedrag in het verkeer.

Wat mag het kosten

- In 2022 heeft de raad € 500.000 beschikbaar gesteld om maatregelen uit te voeren die horen bij het Strategisch Plan Verkeersveiligheid. Daarnaast heeft de gemeente hiervoor subsidie ontvangen. Er is nog € 350.000 beschikbaar. Dit zal onder andere worden ingezet voor plannen in meerdere dorpen voor het terugdringen van snelheid naar 60 km per uur, het verwijderen van obstakels op fietspaden en meer niet infrastructurele projecten zoals het praktisch verkeersexamen basisschool en opfriscursussen voor senioren.
- Bij de Kaderbrief 2025–2028 heeft de raad besloten om een krediet van € 1.225.000 beschikbaar te stellen. Dit geld is bedoeld voor het vervangen van oevervoorzieningen in de periode 2025 tot en met 2028.

Beleidskaders

- Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030
- Duurzame mobiliteitsvisie (2025)
- Omgevingsvisie (2021)
- Programma Duurzaamheid 2021-2025
- Meerjaren Onderhoudsplan wegen 2026-2030
- Meerjaren Onderhoudsplan openbare verlichting 2024-2027
- Meerjaren Onderhoudsplan civieltechnische kunstwerken 2023-2027

Begroting Programma 2

x € 1.000

2- Verkeer en vervoer	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
2-1.26 Verkeer en vervoer	-4.578	-4.394	-3.583	-3.577	-3.589	-3.609
2-4.26 Economische havens en waterwegen	-	-	-3	-30	-36	-36
Totaal Lasten	**-4.578**	**-4.394**	**-3.586**	**-3.607**	**-3.625**	**-3.645**
Baten						
2-1.26 Verkeer en vervoer	431	58	93	93	93	93
Totaal Baten	**431**	**58**	**93**	**93**	**93**	**93**
Resultaat voor bestemming	**-4.147**	**-4.335**	**-3.492**	**-3.513**	**-3.531**	**-3.552**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-2.219**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**2.238**	**532**	**-**	**-**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**19**	**532**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat na bestemming	**-4.128**	**-3.803**	**-3.492**	**-3.513**	**-3.531**	**-3.552**

Programma 3 | Economie

We blijven inzetten op een kwalitatief goede en toekomstbestendige woningvoorraad en toegang tot nieuwe bedrijfslocaties. Daarnaast willen we inzetten op het versterken en verduurzamen van recreatie en toerisme, bij voorkeur in regionale samenwerking en verbinding.

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Met de komst van de Omgevingswet wordt het huidige omgevingsrecht overzichtelijker, worden regels eenvoudiger en kunnen we procedures veel sneller doorlopen. Met de nieuwe instrumenten zoals de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en het Programma kan de gemeente straks in beleid en uitvoering sturen en monitoren om een gezonde en veilige fysieke leefomgeving richting haar inwoners te waarborgen.

Thema 3.1 Economie

Wat willen we bereiken

We willen een gunstig vestigingsklimaat in onze gemeente blijven bevorderen om een gezonde lokale duurzame economie te versterken. Bedrijven, die zich in onze gemeente willen vestigen, moeten er op kunnen rekenen dat wij kwaliteit leveren. We willen dat er voldoende ruimte is voor de groei van onze bedrijven, passend binnen het streven van een CO^2 neutrale gemeente in 2030. Hiervoor moet er uitbreiding plaatsvinden van onze bedrijventerreinen.

We willen investeren in de ontwikkelingen in de arbeidsmarkt, met aandacht voor de mismatch tussen vraag en aanbod. We ronden het Centrumplan Oosterwolde af. Een projectteam is hiervoor intussen geformeerd. Na realisatie van de supermarkt kan de Stationsstraat worden gerevitaliseerd en als verblijfsgebied worden versterkt. Daarnaast blijven we actief het winkelgebied van Oosterwolde en het winkelhart versterken. Daarvoor hebben we intussen een draagvlakmeting opgestart om de huidige Biz wegens succes met vijf jaar te verlengen.

Wat gaan we ervoor doen

- We hebben een marktanalyse laten opstellen om de vraag en behoefte cijfermatig in beeld te brengen als het gaat om de (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen in Oosterwolde en Haulerwijk.
- Samen met ondernemers kijken we naar mogelijkheden om aan de vraag naar personeel te kunnen voldoen.
- Op weg naar een inclusieve samenleving versterken en intensiveren de vijf gemeenten in Zuidoost Friesland de onderlinge samenwerking en de samenwerking met alle partners in de keten. Inclusief het onderwijs, de (SW)bedrijven en het UWV in de arbeidsmarkt Zuidoost Friesland. De bundeling van kennis en deskundigheid is noodzakelijk om het vraagstuk van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt om te buigen ‘van mismatch naar match’. De insteek daarbij is dat gekeken wordt naar de talenten van werkzoekenden. Het uitvoeringsplan "talenten benutten voor een duurzame match" geeft de komende jaren richting aan de uitvoering.
- We willen dat de uitvoering van het Centrumplan Oosterwolde wordt afgerond. Dit doen we door inwoners, ondernemers en vastgoedeigenaren een duidelijke stem te geven bij de herinrichting en planontwikkeling van de kop Stationsstraat met de kruising Dertien Aprilstraat.
- Ter versterking van het winkelhart van Oosterwolde de bestaande BIZ (Bedrijveninvesteringszone) voortzetten waarbij de komende twee jaar ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente in totaal € 105.000 per jaar investeren.

Bedrijventerreinen

- We eisen veel kwaliteit op het Ecomunitypark. De acquisitie is niet een zaak van de gemeente, maar van de ontwikkelaar. Waar mogelijk ondersteunen we de ontwikkelaar en trekken we samen op om te komen tot een invulling van het gebied en een bijpassend ruimtelijk kader. Een tweede fase is intussen in ontwikkeling.
- We investeerden de afgelopen jaren al veel in de kwaliteit van bedrijventerreinen. Dit houden we op peil. Daarnaast verkennen we of het mogelijk is een BIZ-beveiliging op het bedrijventerrein in te voeren. Een proefpeiling zal eerdaags worden uitgevoerd.
- We zetten ons in om leegstand te voorkomen. Hiervoor werken we samen met ondernemers en vastgoedeigenaren in het platform winkelgebied Oosterwolde.
- We gaan de mogelijkheden onderzoeken om het bedrijventerrein Venekoten uit te breiden.

Gunstig vestigingsklimaat
We bevorderen het vestigingsklimaat door aandacht, zichtbaarheid en klantvriendelijkheid. Aan dit laatste aspect besteden we de komende jaren extra aandacht:

- We bezoeken veel bedrijven.
- We organiseren jaarlijks 1 of 2 ondernemersbijeenkomsten.
- We zijn lid van diverse ondernemersverenigingen en bezoeken hun activiteiten zoveel mogelijk.
- We bezoeken ook andere netwerkbijeenkomsten.
- We willen samen met Bizo en de Vereniging van Vastgoed Eigenaren Oosterwolde de detailhandelstructuur in Oosterwolde verbeteren. We werken samen naar een toekomstbestendig centrumgebied.
- Wij stimuleren de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven.
- We profileren ons ondernemersloket actief.

Ondernemersloket en ondernemers voorlichten
Het ondernemersloket blijft de komende jaren de spil tussen de ondernemers en de gemeente. Het ondernemersloket blijft ook (startende) ondernemers/zzp'ers voorlichten door onder andere het toezenden van een maandelijkse nieuwsbrief voor ondernemers.

Samenwerking Onderwijs - Bedrijfsleven
Wij vragen bedrijven heel nadrukkelijk om opdrachten voor het onderwijs in de vorm van stageplaatsen, onderzoeksvragen en afstudeeropdrachten. We zetten ons in om samen met het bedrijfsleven de werkzoekenden uit de eigen gemeente weer in te zetten in het arbeidsproces. Daarbij besteden we meer aandacht aan de speciale doelgroepen met een achterstand op de arbeidsmarkt. Er is een onderzoek gestart naar de mogelijkheid om met behulp van een Leerwerkbedrijf de positie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te verbeteren.

We zetten in de regio Zuidoost-Friesland activiteiten in om de kloof tussen vraag en aanbod van werk te verkleinen. In overleg met werkzoekenden en ondernemers kijken we wat er nodig is een match te kunnen maken. We besteden daarbij nadrukkelijk aandacht aan het mobiliteitsvraagstuk dat in deze regio speelt.

Wat merkt de inwoner ervan

Meer banen die worden ingevuld door goede lokale werknemers, en dus meer besteedbaar inkomen voor meer mensen. Mensen geven meer uit, waar ondernemers weer van profiteren. Voorzieningen blijven zoveel mogelijk in stand. Zo ontstaat een domino-effect, dat leidt tot grotere tevredenheid bij inwoners en ondernemers. Door actief te participeren in bovenstaande ontwikkelingen dragen we samen met het bedrijfsleven, de werknemers en bewoners van Ooststellingwerf bij aan een leefbare en sterke economische toekomst.

Wat mag het kosten

De lasten worden grotendeels gedekt uit bestaande budgetten.

Beleidskaders

- Actieplan Oosterwolde De Nieuwe Winkelstraat (2017)
- Samenwerken aan een Krachtig en prachtig winkelgebied van Oosterwolde 2026-2030 (Biz)
- Strategisch beleidsplan arbeidsmarktregio Zuidoost Friesland
- Masterplan Oosterwolde Centrum (2014)
- Biz bedrijventerrein- beveiliging

Begroting Programma 3

x € 1.000

3- Economie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Lasten						
3-1.26 Economische ontwikkeling	-91	-155	-156	-156	-156	-156
3-2.26 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-338	-323	8	8	8	8
3-3.26 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-184	-197	-206	-206	-206	-206
3-4.26 Economische promotie	-335	-456	-280	-230	-230	-230
Totaal Lasten	**-947**	**-1.131**	**-634**	**-584**	**-584**	**-584**
Baten						
3-2.26 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	499	772	-	-	-	-
3-3.26 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-	-	68	68	68	68
3-4.26 Economische promotie	640	722	498	498	498	498
Totaal Baten	**1.138**	**1.494**	**566**	**566**	**566**	**566**
Resultaat voor bestemming	**191**	**363**	**-68**	**-18**	**-18**	**-18**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-410**	**-441**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**268**	**25**	**383**	**-**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**-142**	**-416**	**383**	**-**	**-**	**-**
Resultaat na bestemming	**49**	**-53**	**315**	**-18**	**-18**	**-18**

Programma 4 | Onderwijs

We handhaven de kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs en verbeteren en borgen de samenwerking tussen zorg en onderwijs.

Binnen het Sociaal Domein wordt gewerkt vanuit de *Visie op Samenleven 2020-2024* (vastgesteld in oktober 2019). Het is een integraal programma over het gehele sociaal domein. Het bestaat uit vier opgaven, namelijk Meedoen, Samenleven, Gezondheid en Goed Opgroeien. In een doelenboom staat samengevat wat we per opgave willen bereiken (maatschappelijke effecten). In 2024 heeft er een tussenbalans plaatsgevonden en zijn er per opgave accenten aangebracht. Zie ook programma 5, 6 en 7 en paragraaf 10.

Onderwijs hoort bij de opgave Goed Opgroeien.

Thema 4.1 Onderwijs

Wat willen we bereiken

- Maatschappelijk effect L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal.
- In het collegeakkoord staat dat we willen dat kinderen gezond opgroeien in een veilige en stimulerende omgeving en zich goed ontwikkelen.
- In het collegeakkoord staat dat we ons inzetten voor gelijke kansen voor ieder kind. Door onderwijsachterstanden bij kinderen en jongeren tegen te gaan.
- We zorgen voor kwalitatief goede onderwijsgebouwen die goed bereikbaar zijn. We werken hierin samen met het onderwijs, vanuit de kaders van het Rijk.
- Vanuit de *visie op samenleving* is besloten om een aantal punten extra aandacht te geven. Voor het onderdeel *goed opgroeien* ligt de nadruk op maatschappelijk effect L: een kansrijke start voor kinderen.

Wat gaan we ervoor doen

Maatschappelijk effect L: Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
Dit maatschappelijk effect hoort bij opgave 'Goed Opgroeien' uit de Visie op Samenleven.

Het onderwijs is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het denken en leren (cognitie) van leerplichtige kinderen. Als gemeente richten we ons vooral op de voorschoolse periode. Dit blijven we doen door het programma Kansrijke start (eerste 1000 dagen van een kind) en door onder andere het inzetten van voor- en vroegschoolse-programma's (vve).

L1. Jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooien (faciliteren)
We bieden kinderen een kansrijke start door de inzet van preventief aanbod zoals peuterspeelgroepen en programma's zoals voor-en vroegschoolse educatie. In programma 6, onder het thema 6.3 Goed opgroeien, wordt dit verder toegelicht.

L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)
Onze leerplichtambtenaar werkt samen met scholen en zorgpartijen om te voorkomen dat jongeren voortijdig stoppen met school en om 'uitvallers' te ondersteunen en begeleiden. We zetten in op de aanpak *Schoolaanwezigheid*. Hierbij richten we ons vooral op het aanwezig zijn op school. Het is een schoolbrede aanpak, voor álle leerlingen en niet alleen voor de leerlingen waar zorgen over zijn. Door problemen zo vroeg mogelijk te signaleren, proberen we langdurig verzuim te voorkomen.

De leerplichtambtenaar van Ooststellingwerf is vanuit preventief handelen betrokken bij zorgen en het risico op schooluitval.
Vanaf 2025 worden de handhavingstaken (BOA) van de leerplichtambtenaar uitgevoerd door een aantal regionale BOA- leerplichtambtenaren. De basis hiervoor is vastgelegd in de regionale samenwerkingsovereenkomst startWijzer (vastgesteld 2019).

Sinds 2022 wonen er vluchtelingen uit Oekraïne in Ooststellingwerf. Sinds 2024 wonen er ook statushouders in Rikkingahof. Over het aanbod peuteropvang en onderwijs aan nieuwkomers/anderstalige kinderen zijn afspraken gemaakt met Scala Welzijn en de schoolbesturen van het basis- en voortgezet onderwijs. Kinderen van 6 tot 12 jaar gaan naar de taalschool in Drachten. Voor het voortgezet onderwijs maken jeugdigen (12-18 jaar) gebruik van het aanbod van de Internationale Schakelklas (ISK) in Drachten of Assen. Bij het voldoende beheersen van de Nederlandse taal stromen kinderen van de taalschool en jeugdigen van het ISK door naar reguliere scholen in onze gemeente of daar waar passend aanbod is.

L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)
Een startkwalificatie is belangrijk voor vervolgonderwijs en/of een goede kans op de arbeidsmarkt (een baan). Om te zorgen dat jeugdigen een startkwalificatie behalen, werken gemeente (leerplicht, Gebiedsteam), voortgezet onderwijs en het Doorstroompunt samen.

L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)
We willen laaggeletterdheid voorkomen en taalachterstanden verkleinen. Hiervoor is een goede basis belangrijk. Dit draagt bij aan 'gelijke startkansen'. Zo is er voor peuters met een taalachterstand het aanbod VVE. Ook in het onderwijs is er extra aandacht voor de taalontwikkeling. In 2024 is doe-agenda L *'Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal'* vastgesteld. Hierin besteden we aandacht aan beschikbaar aanbod om laaggeletterdheid te voorkomen en te verminderen. Dit geldt voor kinderen en volwassenen. Hierbij hanteren we een brede definitie van laaggeletterdheid en gaat het ook om digitale vaardigheden.

L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)
Bij zorgen om een kind is goede samenwerking tussen school, kinderopvang, peuteropvang, voorliggende voorzieningen, gemeente (gebiedsteam) en jeugdhulp belangrijk. We faciliteren en stimuleren deze samenwerking.

In het kader van passend onderwijs werken we in 2026, vanuit regio Friese Wouden aan een afwegingskader onderwijs en jeugdhulp. Dit afwegingskader beschrijft de verantwoordelijkheden van het onderwijs en de gemeente op het gebied van leerlingondersteuning. In het afwegingskader worden de wettelijke regels van onderwijs en jeugdhulp in de praktijk duidelijk uitgelegd. Hierdoor weten scholen en de gemeente beter wat hun rol is en kunnen we discussies voorkomen.

Onderwijshuisvesting
In 2023 zijn we met de schoolbesturen begonnen met het opstellen van een Integraal Huisvesting Plan. In juni 2025 is het Accommodatiebeleid & Integraal huisvestingsplan (IHP) 2025-2050 vastgesteld. De uitvoering van de sectorale routekaart voor de verduurzaming van de onderwijshuisvesting is hierin meegenomen. De uitvoering vindt plaats in 2026 en de jaren daarna. De eerste investering staat gepland in 2027.

Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed
De Stichting beheert en exploiteert de Kampus voor de huidige gebruikers (het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek). Als er behoefte aan is kan de Kampus ook worden gebruikt voor culturele evenementen en overige activiteiten voor het algemeen belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf.

Wat merkt de inwoner ervan

- L. Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal.
- De kwaliteit en bereikbaarheid van de huisvesting van het onderwijs in de gemeente blijft op peil.

Wat mag het kosten

Het stimuleren van samenwerken tussen gemeente, schoolbesturen en ouders betalen we uit de reguliere budgetten. Het accommodatiebeleid 2025-2050, waarvan het integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs, onderdeel is, is op 24 juni 2025 door de raad vastgesteld. De uitvoering start vanaf 2026.

Beleidskaders

- Afwegingskader Toezicht en Handhaving Wet kinderopvang Gemeente Ooststellingwerf 2025
- Doe agenda L 'Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal' 2024.
- Visie op samenleven 2020-2024
- Verordening Leerlingenvervoer Ooststellingwerf 2022.
- Wet op het Primair-, Speciaal en Voortgezet (speciaal) Onderwijs

- Lokale Educatieve Jeugd Agenda (dynamisch)
- Subsidieregeling peuterspeelgroepen
- Accommodatiebeleid & Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs 2025-2050

Begroting Programma 4

x € 1.000

4- Onderwijs	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
4-2.26 Onderwijshuisvesting	-1.409	-1.427	-1.546	-1.569	-1.545	-1.522
4-3.26 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.069	-2.237	-2.005	-2.005	-2.005	-2.003
Totaal Lasten	**-3.479**	**-3.664**	**-3.551**	**-3.574**	**-3.550**	**-3.525**
Baten						
4-2.26 Onderwijshuisvesting	245	252	265	265	265	265
4-3.26 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	639	764	545	545	545	545
Totaal Baten	**884**	**1.016**	**810**	**810**	**810**	**810**
Resultaat voor bestemming	**-2.595**	**-2.648**	**-2.741**	**-2.764**	**-2.740**	**-2.715**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**24**					**-**
Mutatie reserves	**24**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat na bestemming	**-2.571**	**-2.648**	**-2.741**	**-2.764**	**-2.740**	**-2.715**

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

We hebben een breed aanbod aan sport, kunst- en cultuuractiviteiten. We willen graag nog meer mensen bereiken. Daarom steunen we verschillende organisaties en sportactiviteiten die mensen samenbrengen. Recreatie en toerisme zijn belangrijk voor Ooststellingwerf. De natuurgebieden Drents-Friese Wold en Fochteloërveen spelen hierin een grote rol. Vooral Appelscha en de omgeving zijn belangrijke plekken voor toerisme in de regio. Ons openbaar groen is veilig, goed onderhouden en klaar voor de toekomst.

Thema 5.1 Sport en cultuur

Wat willen we bereiken

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur. *Informatie over de sociale infrastructuur (bijvoorbeeld ontmoetingsplekken, dorpshuizen en laagdrempelige activiteiten) vindt u bij Thema 6.1 Samenleven.*

Wat gaan we ervoor doen

Maatschappelijke effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur
We hebben een breed aanbod van activiteiten op het gebied van kunst en cultuur. Toch geven vooral jongeren aan dat het niet aansluit bij wat zij willen. Ze missen een fysieke en centrale uitgaansplek. We willen deze doelgroep beter bereiken. Daarom werken we aan een plan voor een uitgaansplek in Oosterwolde, die we combineren met dorpshuisactiviteiten. Samen met de kerngroep culturele Bruisplek en het bestuur van de Miente hebben we al flinke stappen gezet. Op basis van bedrijfsplan Bruisplek en nieuwbouwplannen van de Miente gaan we verder.

In juni 2025 is de notitie Accommodatiebeleid & Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs 2025-2050 vastgesteld. Hierin zijn ook de plannen opgenomen om maatschappelijke gebouwen te verduurzamen, zoals dorpshuizen en sportlocaties. Hiervoor zijn subsidies beschikbaar via de 1/3-regeling. Voor cultuur is deze regeling nog niet beschikbaar. We zijn begonnen met de voorbereidingen voor een nieuw binnenzwembad en een sporthal in Oosterwolde. Voor Appelscha is jaarlijks € 25.000 beschikbaar voor het huren of geschikt maken van ruimtes voor een dorpshuisfunctie en/of jongerenwerk. In 2026 verhuist stichting Kortsluiting naar Moskampweg 1. Hun kleine (podium)activiteiten vinden plaats in de jeugdsoos aan de Moskampweg 3.

In 2025 en 2026 komt er meer geld van het Rijk vrij voor het bibliotheekwerk. Dit wordt na 2026 naar verwachting structureel. Dit gaat samen met een wettelijke zorgplicht via de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob). Het is nog niet precies duidelijk wat de zorgplicht straks betekent voor onze taak bij het bibliotheekwerk en hoe dit betaald moet worden. We willen samen met onze bibliotheek een meerjarenbeleidsplan maken. In dat plan maken we duidelijke afspraken over het stimuleren van lezen bij kinderen en jongeren van 0-18 jaar, het verminderen van laaggeletterdheid en het helpen van inwoners bij basisvaardigheden, zoals het omgaan met de digitale samenleving. We geven ook meer ruimte aan ontmoeting, debat en cultuur: de bibliotheek als maatschappelijke ontmoetingsplek.

We steunen verschillende organisaties en activiteiten op het gebied van sport en bewegen. Via het Lokaal Sportakkoord werken we aan zes thema's om sporten voor iedereen mogelijk te maken. We zorgen voor een goed en breed aanbod voor ouderen en mensen met een beperking. Ook gaan we door met het 6-weken-leefstijltraject voor inwoners die willen werken aan hun gezondheid, gedrag en voeding. Sportverenigingen en andere sportaanbieders krijgen steun bij hun activiteiten. Buurtsportcoaches van Stichting Scala werken samen met lokale initiatieven om sport- en beweegactiviteiten te organiseren. Daarbij speelt "Ooststellingwerf Beweegt" een belangrijke rol. We zorgen samen met maatschappelijke organisaties dat inwoners gemakkelijk informatie kunnen vinden over wat er te doen is in Ooststellingwerf. Bijvoorbeeld via de activiteitenagenda www.uutgaon.nl en www.beweegplein.nl, maar ook via andere media.

Wat merkt de inwoner ervan

Maatschappelijke effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur
Inwoners doen mee aan sport- en beweegactiviteiten. Ze merken dat er veel te doen is op dit gebied en dat er aandacht is voor een gezonde leefstijl.

Ook op cultureel gebied zijn er veel mogelijkheden. Inwoners kunnen meedoen aan allerlei activiteiten. Het dorpshuis, waar ook culturele activiteiten zijn, biedt een plek om uit te gaan en samen te komen voor dorpshuisactiviteiten. Hier zijn bijvoorbeeld films, optredens en creatieve of beeldende activiteiten.

In de jeugdsoos aan Moskampweg 3 zijn nu ook meer activiteiten voor jong en oud. Denk aan kleine optredens en spelavonden. De bibliotheek is op drie plekken in onze gemeente actief. Inwoners kunnen er boeken lenen, maar ook informatie krijgen, zich ontwikkelen en een leven lang leren. Daarnaast werken we aan het verduurzamen van dorpshuizen, sportaccommodaties en musea.

Wat mag het kosten

- Voor het 'Lokaal Sportakkoord' en de 'Brede regeling combinatiefuncties' is in 2026 geld beschikbaar uit de SPUK GALA-regeling van het Rijk. Het gaat om ongeveer € 16.000 voor het sportakkoord en € 143.000 voor de combinatiefuncties.
- De bibliotheken krijgen tot en met 2026 geld uit de SPUK IDO-regeling van het Rijk. Dit bedrag van € 24.800 is bedoeld voor het opzetten en verbeteren van een informatiepunt digitale overheid (IDO) in de bibliotheek.
- Nobilis treft voorbereidingen voor een museale status. Dit maakt onderdeel van de toegekende subsidie van € 30.000. De subsidie is bedoeld voor de geschetste activiteiten, die Nobilis ook aan een museumregistratie moeten gaan helpen.
- Per 2025 ontvangen we rijksmiddelen voor het werk van bibliotheken. Hierbij hoort ook een zorgplicht voor de gemeente. Het extra geld van het Rijk is € 100.000 per jaar.
- Voor de cultuurcoördinator in de culturele Bruisplek is een vast bedrag van € 35.000 per jaar beschikbaar. Bij de kaderbrief 2025-2028 is voor de culturele bruisplek voor 2025 en 2026 een bedrag van € 25.000 beschikbaar gesteld, en vanaf 2027 een bedrag van € 51.000 per jaar.

Beleidskaders

- Notitie Accommodatiebeleid & Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs 2025-2050
- Tussenbalans Visie op Samenleven (november 2023)
- Visie op samenleven 2020-2024
- Doe-agenda G Iedereen doet en ontmoet 2021-2025
- Lokaal Sport Akkoord 2023-2026 (herijking)

Thema 5.2 Recreatie en openbaar groen

Wat willen we bereiken

Recreatie en toerisme
De Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme is afgerond en vastgesteld door de raad op 22 april 2025. Deze ontwikkelagenda bestaat uit een visie, organisatieadvies, ruimtelijk ontwikkelkader en een uitvoeringsprogramma. De komende jaren gaan we aan de slag met het uitvoeringsprogramma. De doelstellingen waar we ons in 2026 op gaan richten zijn:

- Inzetten op goed onderhouden infrastructuur voor fietsers, wandelaars, mountainbikers, pleziervaartuigen, ruiters en menners.
- Vitaliseren verblijfsrecreatie.
- Eenduidig keuzes in de positionering/verhaallijnen, promotieactiviteiten en doelgroepenkeuzes door afstemming tussen de marketingorganisaties.
- Spreiding van bezoek met zowel bevorderen/behoud van toegankelijke natuur als het creëren van een aantrekkelijk landschap, met respect voor kwetsbare gebieden.
- Meer relatiebeheer richting ondernemers en CAR 3.0.

Openbare ruimte (groen)
Een veilige en goed onderhouden openbare ruimte die toekomstbestendig is ingericht.

Wat gaan we ervoor doen

Recreatie en toerisme

- De gemeente zet zich in voor kwaliteitsverbetering van fietspaden en de komst van een ruiter knooppunten netwerk. Daarnaast wordt de provincie door de gemeente gestimuleerd om met een nieuw plan voor de brugbediening van de turfroute te komen.
- Mogelijkheden voor campings om jaarrond open te zijn worden bekeken en waar mogelijk vastgelegd in beleid. Daarnaast worden de eerste stappen gezet in het vitaliseren van vakantieparken volgens het in ontwikkeling zijnde projectplan. Afhankelijk van de mogelijke komst van een instructieregel om permanente bewoning op vakantieparken toe te staan, wordt er gestart met handhaving bij 1 park.
- Er wordt zorggedragen voor betere afstemming tussen de verschillende marketingorganisaties. Hierbij wordt er gezamenlijk aan een overzicht gewerkt om overlapping en doelgroepen in kaart te krijgen en heldere afspraken hierover te maken.
- Plannen omtrent de Boerenstreek als toeristische entree en de Fochteloërveen boulevard als toeristische trekpleister worden verder vormgegeven. Hierdoor wordt spreiding van het toerisme gewaarborgd.
- Er wordt zorggedragen voor betere afstemming tussen de verschillende marketingorganisaties. Hierbij wordt er gezamenlijk aan een overzicht gewerkt om overlapping in kaart te krijgen en heldere afspraken hierover te maken.

Openbare ruimte (groen)

- We zorgen voor veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Hierbij houden we rekening met hoe de ruimte wordt gebruikt, klimaatverandering, inclusie, verharding, groen, riolering, afwatering en de zorg voor de natuur en het milieu.
- Bij initiatieven zoals woningbouw zorgen we ervoor dat de inrichting van de buitenruimte daar goed bij past.
- We willen meer verschillende planten en dieren in onze gemeente (biodiversiteit). Daarom passen we ons werk hierop aan en richten we de openbare ruimte zo in dat dit helpt.
- We vinden het belangrijk dat iedereen gebruik kan maken van de openbare ruimte. Bij de inrichting van de openbare ruimte zorgen we dat deze goed toegankelijk is voor iedereen.
- We kappen zo min mogelijk bomen. Voor elke gekapte boom planten we één of meer bomen terug.
- De eikenprocessierups zorgt jaarlijks voor overlast. We houden dit goed in de gaten en blijven bestrijden met een brede aanpak. We zetten maatregelen in om te voorkomen dat de rups terugkomt en we bestrijden de rupsen die er al zijn. Voor de Kadernota behandeling van 2027 wordt de raad geïnformeerd over de stand van zaken en het vervolg van de bestrijding van de eikenprocessierups.
- Bij het aanleggen van speelplekken, kiezen we voor duurzame materialen en ‘natuurlijk spelen’. We vragen hierbij de mening van jeugd en buurtbewoners.

Wat merkt de inwoner ervan

Recreatie en toerisme

De inwoner kan profiteren van de projecten die zijn ontwikkeld in de regio en gebruik maken van een uitgebreid toeristisch infrastructuur. Indirect profiteren de inwoners van de werkgelegenheid en extra activiteiten (bijv. markten, voorstellingen, etc.) welke worden georganiseerd. De bestedingen van toeristen helpen tevens om de voorzieningen op peil te houden. Meer toeristen en recreanten in het gebied is voor de ondernemers een positieve ontwikkeling.

Openbare ruimte (groen)

- Gebruikers merken dat bomen, planten en ander groen regelmatig worden onderhouden. Dit helpt om de buurt veilig, netjes en prettig te houden.
- Inwoners zien meer bloemen, planten en kruiden in de buurt. Dit vergroot de biodiversiteit wat de natuur helpt.

Wat mag het kosten

Recreatie en toerisme
Bij de kaderbrief 2026 heeft u € 62.000 per jaar beschikbaar gesteld voor structurele uitbreiding van de ambtelijke capaciteit met 0,6 fte. Daarnaast heeft u voor de periode 2026 t/m 2028 een budget van € 103.000 per jaar beschikbaar gesteld voor 1 fte om de ambities vanuit de recreatievisie te kunnen realiseren. Voor lokale regiomarketing heeft u in 2026 € 50.000 beschikbaar gesteld. De overige inzet wordt gedekt uit de bestaande budgetten.

Openbare ruimte (groen)
- Een veilige en goed onderhouden openbare ruimte wordt grotendeels betaald uit reguliere budgetten.
- In 2025 heeft de raad bij de behandeling van de Kaderbrief 2026-2029 eenmalig € 81.000 beschikbaar gesteld voor 2026 voor de aanpak van de eikenprocessierups.

Beleidskaders

Recreatie en toerisme
- Structuurvisie Ooststellingwerf 2010-2020-2030 (2009)
- Regionale ontwikkelstrategie Recreatie en Toerisme Zuidoost Friesland (2022)
- Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme Ooststellingwerf 2025-2030

Openbare ruimte (groen)
- Notitie Groenbeleid 2011 (Raad januari 2012)
- Beleidsnotitie biodiversiteit gemeente Ooststellingwerf 2025 (nog niet vastgesteld door de raad)
- Notitie 'Het behoud van veilige bomen' 2020

Begroting Programma 5

- Thema Sport en cultuur bestaat uit de volgende taakvelden: 5.1, 5.2, 5.3, 5.5, 5.6
- Thema recreatie en openbaar groen bestaat uit de volgende taakvelden: 5.7

x € 1.000

5- Sport, cultuur en recreatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
5-1.26 Sportbeleid en activering	-232	-218	-278	-278	-278	-278
5-2.26 Sportaccommodaties	-1.861	-1.896	-2.176	-2.247	-2.554	-3.358
5-3.26 Cultuurpres- cultuurprod- en cultuurpart	-549	-634	-662	-668	-668	-653
5-5.26 Cultureel erfgoed	-172	-150	-152	-152	-152	-155
5-6.26 Media	-586	-678	-693	-593	-593	-589
5-7.26 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.476	-3.999	-3.752	-3.707	-3.751	-3.804
Totaal Lasten	**-6.876**	**-7.575**	**-7.714**	**-7.646**	**-7.997**	**-8.837**
Baten						
5-1.26 Sportbeleid en activering	187	187	160	164	164	164
5-2.26 Sportaccommodaties	324	225	232	232	232	232
5-5.26 Cultureel erfgoed	5	14	14	14	14	14
5-6.26 Media	25	-	-	-	-	-
5-7.26 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	170	109	101	101	101	101
Totaal Baten	**710**	**534**	**507**	**511**	**511**	**511**
Resultaat voor bestemming	**-6.166**	**-7.041**	**-7.207**	**-7.136**	**-7.486**	**-8.327**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**242**	**721**	**116**	**15**	**15**	**-**
Mutatie reserves	**242**	**721**	**116**	**15**	**15**	**-**
Resultaat na bestemming	**-5.924**	**-6.320**	**-7.091**	**-7.121**	**-7.471**	**-8.327**

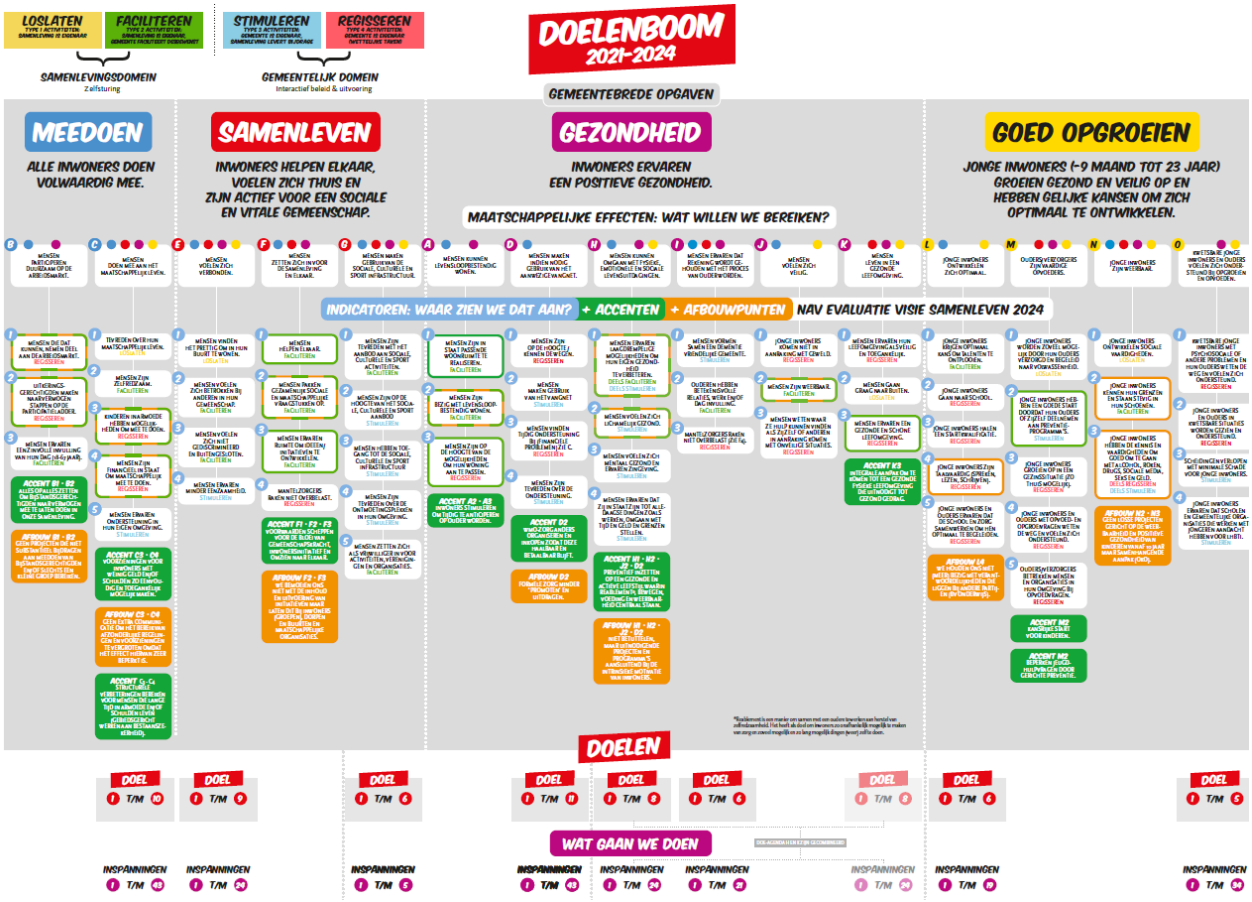
Programma 6 | Sociaal Domein

Het programma 'Samenleven' gaat over de Visie op Samenleven 2020-2024 (vastgesteld in oktober 2019). Het is een integraal programma over het gehele sociaal domein. Het bestaat uit vier opgaven namelijk Meedoen (programma 6), Samenleven (programma 5 en 6), Gezondheid (programma 7) en Goed Opgroeien (programma 4 en 6). In een doelenboom staat samengevat wat we per opgave willen bereiken (maatschappelijke effecten).

Eind 2023 werd de Visie op Samenleven geëvalueerd (Tussenbalans Visie op Samenleven). De belangrijkste conclusie is dat de gemeente de komende jaren vooral gaat investeren in:

- Gemeenschapskracht, inwonersinitiatief en omzien naar elkaar.
- Preventie en 'voorliggende voorzieningen' (informele zorg en indicatie-vrije hulp).
- Betaalbaar en haalbaar houden van het 'vangnet' voor inwoners die het (tijdelijk) niet redden zonder ondersteuning.
- Duurzame en samenhangende oplossingen (geen versnippering).

De doelenboom is naar aanleiding van de Tussenbalans aangepast. De aangepaste doelenboom vindt u hieronder en in groter formaat op https://www.ooststellingwerf.nl/visie-samenleven. Zie ook paragraaf 10.

Er is een aantal gemeenschappelijke regelingen dat bijdraagt aan de vier opgaven:

- Sociaal Domein Fryslân (SDF): Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is, om waar nodig, specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
- Veiligheidsregio Fryslân (VRF): Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.

- GR SW Fryslân: GR SW Fryslân en Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Wij hebben een dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW-indicatie.

Thema 6.1 Samenleven

Inleiding

Inwoners helpen elkaar, voelen zich thuis en zijn actief voor een sociale en vitale gemeenschap
'Samenleven' is een belangrijk onderwerp voor onze inwoners. Ze vinden elkaar ontmoeten, elkaar helpen en actief zijn in verenigingen of andere activiteiten belangrijk. Ze organiseren veel om samenleven in hun dorpen en wijken prettig te maken. Wij helpen hen daarbij. Bijvoorbeeld met het accommodatiebeleid, opbouwwerk, welzijnscoaching, dorpencoördinatoren, het inclusiepanel, buurtsport, vrijwilligersondersteuning, subsidies en Het Fonds.

Voor de 'Opgave Samenleven' zijn in de Visie op Samenleven drie maatschappelijke effecten benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan werken (zie bij 'Wat willen we bereiken').

Ontwikkelingen op het gebied van Sport en Cultuur (onderdeel van Maatschappelijk Effect G) zijn beschreven bij Thema 5.1 Sport en Cultuur.

Wat willen we bereiken

- Voorwaarden scheppen voor bloei van gemeenschapskracht, inwonersinitiatief en omzien naar elkaar (Tussenbalans Visie op Samenleven - november 2023 – Accent opgave Samenleven).
- We willen een samenleving met een sterke sociale basis waarin inwoners verantwoordelijkheid nemen en voelen naar elkaar, voor elkaar klaar staan en elkaar helpen (collegeakkoord 2022).
- Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden.
- Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar.
- Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur.

Wat gaan we ervoor doen

In de 'Tussenbalans van de Visie op Samenleven' en in het collegeakkoord staat duidelijk wat we willen met de opgave 'Samenleven': we werken aan een sterke sociale basis. Wat we daarvoor doen is uitgewerkt bij de drie maatschappelijke effecten hieronder.

Maatschappelijk effect E: Mensen voelen zich verbonden
We helpen als gemeente om mensen met elkaar te verbinden en om te kijken naar elkaar. Dat is hard nodig omdat er meer ouderen zijn, mensen langer thuis wonen en er minder professionele zorg is. In verschillende dorpen en wijken organiseren we samen met inwoners en organisaties gesprekken over hoe we prettig kunnen wonen en samenleven in de toekomst. Dit zorgt voor ideeën uit de dorpen zelf om mensen met elkaar in contact te brengen, elkaar te helpen en samen activiteiten te doen.

In 2026 gaan we verder met de pilot welzijnscoaching via Scala. Welzijnscoaches helpen inwoners die een steuntje in de rug nodig hebben. Ze brengen mensen in contact met anderen of begeleiden hen naar vrijwilligerswerk of een activiteit. Zo ontstaat er een netwerk van mensen die elkaar helpen. In Oldeberkoop steunen we met subsidie een pilot waarbij het dorp zelf een dorpsondersteuner heeft aangesteld. Deze dorpsondersteuner heeft vergelijkbare taken als een welzijnscoach.
Dorpsondersteuner en welzijnscoaches zetten zich ook in om eenzaamheid tegen te gaan. Huisbezoeken door vrijwilligers aan alle 75-plussers dragen hier ook aan bij. Scala jongerenwerk zet zich in om jongeren en jongvolwassenen die zich eenzaam voelen te bereiken.

In ons beleid hebben we aandacht voor inclusie. We doen dit door samen te werken met verschillende geledingen zoals het inclusiepanel waarbij we toegankelijkheid, gelijkwaardigheid, diversiteit en erbij horen als uitgangspunt hanteren.

Maatschappelijk effect F: Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
In de 'Tussenbalans Visie op Samenleven' staat: "Gemeenschapskracht groeit als er een plek is waar mensen elkaar ontmoeten, zelf bepalen wat ze belangrijk vinden om op te pakken en er voldoende faciliteiten zijn, bijvoorbeeld in de vorm van geld of professionele ondersteuning." We nodigen inwoners uit om mee te denken en te doen met ontwikkelingen in hun dorp of wijk. We helpen hen daarbij via het Initiatievenloket, opbouwwerk, bestuurscoaching, subsidies, de wijk- en dorpsbudgetten en het Fonds. Dit Fonds blijft in ieder geval tot en met 2026 bestaan. Dorpencoördinatoren helpen samen met opbouwwerkers en bestuurscoaches mensen die iets willen organiseren in hun buurt. Ook via www.ditisooststellingwerf.nl geven we aandacht aan lokale initiatieven. We gebruiken dit platform om mensen te inspireren, te informeren en te ondersteunen. We blijven dit verder uitbreiden.

In de wijken Oosterwolde Noord en Oosterwolde Noordoost is, als onderdeel van de Regio Deal Zuidoost Friesland, ondersteuning gevraagd en gekregen voor een participatieproces (samenwerking tussen inwoners, gemeente en organisaties) rond het thema 'Tot op hoge leeftijd (met zorgvraag) in de wijk blijven wonen'. In april 2024 zijn er gesprekken met wijkbewoners gevoerd. Op basis van de uitkomsten van deze gesprekken zijn werkgroepen gevormd van wijkbewoners en professionals. De werkgroepen gaan aan de slag met de thema's: ontmoeting, wonen, zorg, mantelzorg en vervoer.

De inzet van vrijwilligers is onmisbaar in een samenredzame en vitale samenleving. We geven subsidie aan de Vrijwilligerscentrale van Scala. Daar komen vraag en aanbod van vrijwilligerswerk samen. Op aanvraag worden trainingen aan vrijwilligers gegeven, soms samen met de bestuurscoaches. Organisaties die met vrijwilligers werken kunnen hulp en advies krijgen van de vrijwilligerscentrale. Ook worden er een paar keer per jaar bijeenkomsten georganiseerd, zoals 'Soep en Ontmoet'. Tijdens deze bijeenkomsten kunnen organisaties ervaringen delen, van elkaar leren en samenwerken. We waarderen vrijwilligers door vrijwilligersawards uit te reiken.

De mantelzorgconsulent uit gebiedsteam Wmo werkt actief met mantelzorgers, collega's en samenwerkingspartners. Ze weet wat er speelt, leeft, biedt mantelzorgers een luisterend oor en denkt mee. Ook organiseert de mantelzorgconsulent contact tussen lotgenoten, ontspanningsuitjes en het respijtweekend. Samen met het Netwerk Mantelzorg worden activiteiten georganiseerd voor (jonge) mantelzorgers. Zij werkt samen met ons Mantelzorgpanel en regelt het mantelzorgcompliment. In 2025 is een doorlopende bewustwordingscampagne gestart om nog meer mantelzorgers te bereiken.

Maatschappelijk effect G: Mensen maken gebruik van de sociale (culturele en sport) infrastructuur
Sport, ontmoeting, zingeving en cultuur brengen mensen samen en zorgen voor verbinding. Daarom blijven wij hierin investeren. We zorgen ervoor dat er in elk dorp of elke buurt plekken zijn waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Laagdrempelige activiteiten en informele dagbesteding helpen inwoners om actief te blijven, anderen te ontmoeten en het gevoel te hebben erbij te horen en iets te betekenen.

We gaan door met een aantal projecten uit het programma Aandachtsgebieden 2020-2023. Denk aan de Buurthaven en Dorpstuin en extra aandacht voor jeugd in het Dorpspark in Haulerwijk en de Buurthuiskamer in het Ketelhuis in het Haerenkwartier.

Dankzij een professionele beheerder van het Leger des Heils (20 uur per week) is Het Ketelhuis in het Haerenkwartier uitgegroeid tot de centrale ontmoetingsplek in de wijk. Jong en oud komen samen en zowel oude als nieuwe bewoners ontmoeten elkaar op de locatie. Steeds meer bewoners weten de weg te vinden en er is een mooi programma ontstaan waar al veel vrijwilligers aan meewerken. We zetten deze aanpak in ieder geval door tot en met 2026.

Informatie over Sport en Cultuur vindt u in de begroting bij Thema 5.1 Sport en Cultuur

Wat merkt de inwoner ervan

Maatschappelijke effect E. Mensen voelen zich verbonden.
Inwoners kunnen met hun vragen over welzijn en zorg terecht bij de welzijnscoaches en de dorpsondersteuner. Steeds meer mensen kennen hen en weten hen te vinden. In de dorpen moedigen we gesprekken aan over 'omzien naar elkaar'. Het Inclusiepanel let op dingen die het meedoen in dorpen en verenigingen moeilijker of juist makkelijker maken. Ook kunnen verenigingen zelf terecht bij het Inclusiepanel met specifieke vragen.

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
Inwoners met een goed idee (inwonersinitiatieven) krijgen hulp van opbouwwerkers, het initiatievenloket en bestuurscoaches. Vrijwilligers worden gewaardeerd en vertellen over hun inzet op de website www.ditisooststellingwerf.nl. Scala Vrijwilligerscentrale brengt vraag en aanbod van vrijwilligerswerk samen, zorgt ervoor dat vrijwilligerswerk onder de aandacht komt en helpt organisaties die met vrijwilligers werken. Mantelzorgers krijgen hulp van de mantelzorgconsulent, kunnen gebruik maken van een breed ondersteuningsaanbod en worden gewaardeerd.

Maatschappelijke effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur
Inwoners nemen volop deel aan sport, cultuur en ontmoeting. Er zijn steeds meer laagdrempelige activiteiten en dagbesteding waar iedereen aan mee kan doen. Ontmoetingsplekken en activiteiten brengen mensen samen. Op uutgaon.nl en beweegplein.nl vinden inwoners welke activiteiten er allemaal zijn in de gemeente.

Wat mag het kosten

- In 2026 is er geld beschikbaar uit de SPUK-regeling GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord). Voor het versterken van de sociale basis is € 43.000 beschikbaar. Dit geld gebruiken we voor de pilots met welzijnscoaches en dorpsondersteuner. Voor mantelzorg is er € 14.500 beschikbaar. Dit zetten we in voor respijtzorg en om overbelasting van mantelzorgers te voorkomen. Daarnaast kunnen we met dit geld ook investeren in plannen op het gebied van gezondheid (zie thema 7.1) en sport en cultuur (zie thema 5.1).
- Om door te gaan met de pilot welzijnscoaching door Scala is in 2026 een bedrag van € 210.000 begroot. Dit wordt betaald uit verschillende budgetten: SPUK GALA-gelden, het budget Aanpak Eenzaamheid, de FRIZA-gelden en het nieuwe budget Voorliggend Veld, waarvoor in 2026 Wmo-geld wordt gebruikt (zie kaderbrief 2026).
- De subsidie voor de pilot dorpsondersteuner in Oldeberkoop van € 45.000 wordt in 2026 betaald uit GALA en FRIZA gelden. Het dorp draagt zelf € 10.000 bij.
- In de Kaderbrief 2026 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor het uitbreiden van het aantal uren (fte) van de mantelzorgconsulent.
- Voor de ‘Dorps Ontwikkelings Methodiek’ (DOM) in Oosterwolde, binnen de Regiodeal Zuidoost Fryslân, ontvangen we van de provincie voor drie jaar lang ondersteuning: elk jaar 100 uur procesondersteuning (totaal 300 uur) en € 50.000 aan procesgeld. Het DOM-project loopt tot eind 2026.
- We werken samen verder met het Leger des Heils voor de Buurthuiskamer in het Haerenkwartier. Het Leger des Heils krijgt hiervoor een bedrag van € 200.800 voor de periode 2024-2026.
- Het Dorpshuizenbudget is € 50.000 per jaar. De verduurzaming van de dorpshuizen loopt via het accommodatiebeleid.
- Voor Appelscha is jaarlijks € 25.000 beschikbaar om ruimtes te huren of geschikt te maken voor dubbelgebruik zoals dorpshuisactiviteiten en jongerenwerk.

Beleidskaders

- Notitie Accommodatiebeleid & Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs 2025-2050
- Tussenbalans Visie op Samenleven (november 2023)
- Visie op samenleven 2020-2024
- Doe-agenda E Mensen voelen zich verbonden 2022-2026
- Doe-agenda G Iedereen doet en ontmoet 2021-2025
- Doe-agenda I Gelukkig en gezond ouder worden en mantelzorg 2021-2025
- Visie op Inclusie (2020)

Thema 6.2 Meedoen

Inleiding

Alle inwoners doen volwaardig mee
Inwoners vinden 'Meedoen' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein. Het gaat om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet, de Wet Inburgering 2021 en de Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening. Voor de Opgave Meedoen zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (A t/m D) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

- Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen *(zie Doe Agenda A en woon(zorg)visie)*.
- Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt *(zie doe-agenda B)*.
- Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven *(zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering)*.
- Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet

Bij het opstellen van de tussenbalans van de visie op samenleving is besloten om focus aan te brengen. Per opgaveteam zijn accenten vastgesteld. Voor meedoen zijn dat:

- Voor maatschappelijk effect A: Accent: Inwoners stimuleren om tijdig te anticiperen op ouder worden.
- Voor maatschappelijk effect B: Accent: Alles op alles zetten om bijstandsgerechtigden naar vermogen mee te laten doen in onze samenleving.
- Voor maatschappelijk effect C: Accent: Voorzieningen voor inwoners met weinig geld en/of schulden zo eenvoudig mogelijk en makkelijk toegankelijk te maken. En accent: Structurele verbeteringen bereiken van mensen die lange tijd in armoede en/of schulden leven (gebiedsgericht werken aan bestaanszekerheid).
- Voor maatschappelijk effect D: Accent: (Wmo) zorg anders organiseren en inkopen, zodat deze haalbaar en betaalbaar blijft. En accent: formele zorg minder 'promoten' en uitdragen als oplossing.

Wat gaan we ervoor doen

Maatschappelijk effect A: Mensen kunnen levensloopbestendig wonen
We maken prestatieafspraken met corporaties over het realiseren van geclusterde woningen voor senioren en zorgwoningen met zorg en voorzieningen nabij. In 2026 starten we bij locatie Rikkingahof een buurthuiskamer. Die is niet alleen voor de bewoners van het terrein, maar ook voor mensen uit de buurt. De woonzorgvisie is vastgesteld. We maken nu een plan om de ideeën uit deze visie echt uit te voeren.

In Oosterwolde Noord en Noordoost werken we samen met o.a. inwoners, zorgverzekeraar, zorgkantoor, zorgaanbieders en woningbouwcorporaties aan domein overstijgende samenwerking (DOS). We zorgen er samen voor dat ouderen die thuis wonen, de juiste hulp of zorg krijgen. Dat kan hulp zijn van buurtgenoten, vanuit de Wmo, de Wet Langdurige Zorg of de Zorgverzekeringswet. Het Gebiedsteam geeft inwoners advies over levensloopbestendig wonen. Als dat nodig is, helpen ze ook met een vergoeding voor een verhuizing of aanpassing van de woning.
In 2026 gaan we verder met het project 'Mijn huis op Maat' voor mensen die een eigen huis bezitten. Inwoners kunnen daarbij gebruikmaken van speciale leningen, zoals de verzilverlening of blijverslening. Zo kunnen ze hun huis zelf aanpassen en hoeven ze geen beroep te doen op de Wmo. Eind 2025 beslissen we of we in 2026 doorgaan met de inzet van een seniorenmakelaar voor huurders.

We maken beleid om het makkelijker te maken grote woningen te splitsen. Zo kunnen er levensloopbestendige woningen ontstaan, woningen voor meerdere generaties of twee aparte woningen op één erf. Zie ook thema 8.1: Bouwen, wonen en gronden. Voor mantelzorg zijn er aparte regels gemaakt, zodat mantelzorg beter mogelijk wordt. Zie hiervoor ook thema 7.1: Gezondheid.

Maatschappelijk effect B: Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt
In lijn met de eind 2024 vastgestelde tussenbalans op de Visie op Samenleven werken we in 2026 verder aan iedere bijstandsgerechtigde naar vermogen en duurzaam mee laten doen in onze samenleving. Dit sluit ook aan bij de voorgenomen wetswijzigingen in de Participatiewet in Balans en Van school naar duurzaam werk. We blijven ons richten op werk of scholen voor werk. Waar dit niet mogelijk is zoeken we samen met de inwoner naar andere passende vormen van participatie. Dit door de inzet van casemanagement, iedere bijstandsgerechtigde een vaste contactpersoon, en waar nodig de inkoop van gespecialiseerde dienstverlening bij externe aanbieders. Hiervoor sluiten we per 1 januari 2026 overeenkomsten met geschikte aanbieders.

Ook maken we gebruik van de dienstverlening, zoals scholingstrajecten, die regionaal worden aangeboden en gefinancierd vanuit Fryslân Werkt. Dit alles vanuit de overtuiging dat participeren/meedoen bijdraagt aan een zinvolle dag invulling voor het individu en het positieve effect dat dit heeft voor de samenleving als geheel.

Naast de inzet vanuit de Participatiewet werken we in 2026 aan verdere ontschotting. We zien steeds meer inwoners, ook jongeren, die met vraagstukken worstelen op meerdere leefgebieden. Dit vraagt intern samenwerking met collega's van Jeugd en Wmo, maar ook met externe partners zoals het UWV en de GGD. Hier blijven we op inzetten.

Maatschappelijk effect C: Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven
We hebben een nieuw beleidsplan Schuldhulpverlening opgesteld. Daarin zijn ambities opgenomen die aansluiten bij de maatschappelijke effecten in de Visie op Samenleving. De ambities zijn uitgewerkt in een aantal maatregelen waar we de komende 4 jaar aan werken. Speciale aandacht is er voor de groep werkenden met problematische schulden en jongeren en jongvolwassenen.

De pilot 'Papierwinkel' die in 2025 is gestart, loopt door tot half 2026. Wat we bereiken is dat meer inwoners laagdrempelige ondersteuning ontvangen bij geld- en papierzaken. Daarin wordt samengewerkt met andere organisaties en ketenpartners. In 2026 vindt een evaluatie plaats.

In 2025 is gestart met het Volwassenenfonds Sport- en Cultuur. Ook in 2026 is hier subsidie voor beschikbaar. Inwoners met een laag inkomen krijgen een vergoeding voor het lidmaatschap van een club, vereniging of sportschool.

Er is een werkgroep betaalbaarheid die is ontstaan vanuit de prestatieafspraken met o.a. de woningcorporaties. Er is een projectplan opgesteld waarvan de uitvoering deels in 2025 en deels in 2026 plaatsvindt.

Door een aanpak waarin duurzaamheidsmaatregelen gecombineerd worden met 'geldzaken' in bepaalde wijken/straten willen we de woonlasten van sociale huurders betaalbaar houden.

In het kader van de inburgeringswet ondersteunen we statushouders die in onze gemeente gehuisvest worden bij het kennismaken met de lokale samenleving en voorzieningen. Ze volgen inburgeringslessen om de Nederlandse taal en de cultuur te leren. Daarnaast ontzorgen we statushouders in de eerste zes maanden van hun verblijf in onze gemeente door hun vaste lasten te betalen vanuit hun bijstandsuitkering (wettelijke verplichting) en begeleiden we hen naar maatschappelijke en financiële zelfredzaamheid. Participatie en meedoen is daarbij een sterk uitgangspunt.

Maatschappelijk effect D: Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet
Soms hebben inwoners ondersteuning nodig. Wij bieden hun een vangnet. Zij kunnen terecht bij het Gebiedsteam om ondersteuning te krijgen of te regelen. We faciliteren vrijwilligers om proactief inwoners van 75+ te bezoeken om hen te informeren, de weg te wijzen en eventuele behoeften te signaleren (preventief huisbezoek). De medewerkers van het Gebiedsteam zijn zichtbaar op vindplaatsen (scholen en bij de huisartsen bijvoorbeeld) en welzijnswerkers zijn actief in de wijken. De bibliotheek biedt ondersteuning aan inwoners bij het omgaan met de digitale overheid (informatiepunt digitale overheid). We brengen jaarlijks de Regelingenwijzer uit met alle (financiële) regelingen voor inwoners (zie ook Meedoen C). We zetten extra in om inwoners te laten weten wat het Gebiedsteam is en hoe men daar gebruik van kan maken. We positioneren de onafhankelijke cliëntondersteuner breed in het sociaal domein. We blijven werken aan de verdere doorontwikkeling van het Gebiedsteam, onder meer gericht op een goede en laagdrempelige toegang en ontschot werken. We blijven investeren in preventie, werken intensief samen met welzijn- en zorgorganisaties om een stevig vangnet te houden en ondersteunen diverse initiatieven vanuit de samenleving voor indicatievrije dagbesteding. Zie ook paragraaf 10 'visie op Samenleven' over Gebiedsteam, grip op uitgaven Wmo en jeugd en voorliggende voorzieningen. Door middel van de Wmo aanbesteding zetten we nog meer in op voorliggende mogelijkheden, om zodoende het vangnet in de toekomst beschikbaar te houden voor degene die daar echt op aangewezen is.

Wat merkt de inwoner ervan
A. Mensen wonen op de door hun gewenste plek
B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt of doen naar vermogen mee in onze samenleving
C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven
D. Mensen maken indien nodig gebruik van het aanwezige vangnet

Wat mag het kosten
Eigen bijdrage Wmo
De eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen is nu voor iedereen hetzelfde (het abonnementstarief). Hierdoor maken meer mensen er gebruik van, vooral van huishoudelijke hulp. De nieuwe wetgeving hierover waardoor mensen weer een eigen bijdrage gaan betalen die afhangt van hun inkomen is op de lange baan geschoven.

Wet inburgering 2021
We ontvangen van het Rijk uitvoeringsmiddelen en een specifieke uitkering. De uitvoeringsmiddelen gebruiken we voornamelijk voor het vanuit de uitkering doorbetalen van de vaste lasten, vervoerskosten naar inburgeringslessen, participatieactiviteiten en begeleiding naar financiële zelfredzaamheid. De specifieke uitkering is voor de bekostiging van inburgeringsvoorzieningen zoals taallessen, het participatieverklaringstraject en maatschappelijke begeleiding die we vanuit deze wet moeten bieden. Via de SiSa leggen we hier verantwoording over af. Het landelijk beeld is dat de middelen die gemeenten van het Rijk ontvangen niet toereikend zijn. Op dit moment zijn we aan het onderzoeken of dit voor onze gemeente ook zo is. Bij de kaderbrief 2026 is € 79.000 per jaar voor 2026 t/m 2028 beschikbaar gesteld voor een beleidsadviseur Inburgering en Migratie.

Participatie werkdeel
Bij de heroverwegingen 2022 is besloten het budget voor participatie werkdeel te verlagen. Dit op basis van het uitkeringsbestand. Bij een toename van 15 bijstandsgerechtigden kan alsnog aanspraak worden gedaan op deze middelen. Dit omdat er dan tekort aan middelen ontstaat waardoor de beoogde dienstverlening niet meer geboden kan worden. De verwachting is niet dat het bijstandsbestand zal toenemen, maar wel vragen de inwoners met een uitkering intensievere dienstverlening. In de tussenbalans Visie op Samenleven is daarom afgesproken de pilot 'ouders in de bijstand begeleiden naar werk in de zorg' niet uit te voeren en de hiermee vrijgekomen middelen jaarlijks toe te voegen aan het budget werkdeel Participatiewet.

Volwassenenfonds Sport en Cultuur en de Papierwinkel
Voor 2026 is er € 47.000 subsidie beschikbaar gesteld aan Sport Fryslân voor uitvoering van het Volwassenenfonds Sport en Cultuur. Ook voor de pilot ‘Papierwinkel’ is een subsidie verleend aan Scala Welzijn.

Bovenregionaal Wmo vervoer
U heeft bij de behandeling van de Kaderbrief 2025 besloten om het bovenregionale vervoer niet meer via de Wmo te regelen, maar via Valys. Dit zorgt voor lagere lasten en is verwerkt in de begroting 2026.

Beleidskaders
- Visie op samenleven 2020-2024
- Woon(zorg)visie 2022-2026
- Doe-agenda B Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt 2021-2025
- Doe-agenda C Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven 2021-2025
- Doe-agenda Nieuwe Wet Inburgering 2022-2026
- Re-integratieverordening Participatiewet 2023
- Verordening Tegenpresentatie 2015
- Maatregelenverordening 2018
- Verordening Individuele Inkomenstoeslag 2015
- Verordening Individuele Studietoeslag 2015
- Handhavingsverordening 2015
- Verordening Verrekening Bestuurlijke Boete bij Recidive 2015
- Verordening adviesraad sociaal domein gemeente Ooststellingwerf 2015
- Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2022
- Verordening Beslistermijn Schuldhulpverlening 2023
- Beleidsplan Schuldhulpverlening gemeente Ooststellingwerf 2025-2028

Thema 6.3 Goed Opgroeien

Inleiding
Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen
Inwoners vinden ‘Goed Opgroeien’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we veel wettelijke taken op dit terrein. Voor de Opgave Goed Opgroeien zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (L t/m O) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken
- Maatschappelijk effect L. Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal.
- Maatschappelijk effect M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders *(zie doe-agenda O)*.
- Maatschappelijk effect N. Jeugdigen zijn weerbaar.
- Maatschappelijk effect O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien *(zie doe-agenda O)*.

Bij het opstellen van de tussenbalans van de visie op samenleving is besloten om focus aan te brengen. Per opgaveteam zijn accenten vastgesteld. Voor goed opgroeien zijn dat:
- Voor maatschappelijk effect L ligt het accent op: Kansrijke start voor kinderen.
- Voor maatschappelijk effect O ligt het accent op: Beperken jeugdhulpvragen door gerichte preventie.

Wat gaan we ervoor doen

Goed opgroeien vraagt een integrale aanpak (eenzaamheid, weerbaarheid, armoede, onderwijs).

Maatschappelijk effect L: Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal

Buurtsportcoaches stimuleren de fysieke en motorische ontwikkeling van kinderen. Via JOGG werken we aan de gezondheid van jonge inwoners. We hebben kindregelingen om te zorgen dat kinderen mee kunnen doen (zie thema 6.1). In het programma Go Yoflo (voorheen OKO) stimuleren we dat jongeren gezond en gelukkig opgroeien. We willen voorkomen dat ze beginnen met roken, drinken of drugs gebruiken. Om deze positieve leefomgeving voor jongeren te waarborgen zetten we in op de volgende plekken: het gezin, op school, in de vriendenkring en in de vrije tijd. Dit doen we samen met ouders, scholen, jongerenwerk en andere organisaties. We kijken naar wat jongeren nodig hebben in het gezin, op school, bij vrienden en in hun vrije tijd. Ook jonge mantelzorgers krijgen hulp. Dit zijn kinderen of jongeren die zorgen voor een naaste. We bieden steun, contact met andere mantelzorgers en activiteiten, zodat ze niet overbelast raken en zich goed kunnen blijven ontwikkelen.

Naschools aanbod

In Ooststellingwerf dragen we al enkele jaren financieel zorg voor een aanbod van naschoolse activiteiten. De organisatie hiervan ligt bij Stichting Scala via een subsidie. De activiteiten worden georganiseerd bij de scholen in Oosterwolde Zuid en in Haulerwijk. Vanuit het convenant ‘Rijk Ooststellingwerf’ werken verschillende partijen samen aan het aanbod van naschoolse activiteiten. Vanuit de landelijke Gelijke Kansen Alliantie is er voor 2025 nog een aanvullend budget om het lokale aanbod te verstevigen.

Maatschappelijk effect M: Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders

We investeren in allerlei vormen van preventie en laagdrempelige voorzieningen in het voorliggend veld. Voor (aanstaande) ouders en jonge kinderen zijn er voorzieningen en is er zorg en ondersteuning voor de eerste 1000 dagen van het kind. Ook later kunnen ouders hulp krijgen bij de opvoeding. Bijvoorbeeld via opvoedondersteuning van de GGD, het programma Stevig Ouderschap, Buurtgezinnen of informatie over het voorkomen van alcohol- en drugsgebruik bij jongeren. Zie ook bij onderdeel O.

Maatschappelijk effect N: Jonge inwoners zijn weerbaar

Met Go Yoflo helpen we jongeren sterker te worden tegen middelengebruik en mentale problemen. Ook starten er activiteiten vanuit Friza, bijvoorbeeld over zelfmoordpreventie, pesten en eenzaamheid. Samen met anderen voeren we preventieve acties uit, zoals 'Nuchter over gewicht', 'Nuchtere Fries' (alcohol) en de gezonde sportkantine. We sluiten aan bij de gedachte van positieve gezondheid. Scholen, het Gebiedsteam en jongerenwerk werken samen met Verslavingszorg Noord Nederland (VNN). Zo kunnen ze verslaving bij jongeren vroeg herkennen, bespreken en aanpakken. Zie ook thema 7.1 Gezondheid.

Maatschappelijk effect O: Kwetsbare jonge inwoners en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien

We hebben aandacht voor het voorkomen van problemen bij jongeren. Zo zorgen we ervoor dat minder jongeren jeugdhulp hebben en dat hun problemen minder ernstig worden. Ouders kunnen op veel plekken makkelijk hulp krijgen bij opvoeding, zoals bij de inloopspreekuren van de GGD, via Buurtgezinnen of bij het Gebiedsteam. Ook zijn we aanwezig op plekken waar kinderen en ouders komen, zoals scholen, peuteropvang en huisartsen. Zo kunnen we vroeg helpen en dure zorg voorkomen.

We vinden het belangrijk dat kinderen en jongeren leren omgaan met tegenslagen. We praten met inwoners over wat je realistisch van jongeren kunt verwachten en welke rol de gemeente wel of niet heeft. Als hulp nodig is, kan het Gebiedsteam kortdurende hulp bieden, jongerenwerk inzetten of doorverwijzen naar een jeugdhulpaanbieder.

Ook werken we samen met jongeren om begrip en openheid te krijgen voor LHBTI+.

Met het preventieprogramma Go Yoflo zorgen we samen voor een positieve leefomgeving voor jongeren, waarbij samenwerking binnen de gemeente centraal staat. Dat doen we thuis (gezin), op school, in de vriendengroep (peergroep) en in de vrije tijd. De gemeente zorgt dat ouders en andere betrokkenen goed samenwerken, zodat jongeren op meerdere plekken worden ondersteund en er een 'community' ontstaat rond de opgroeiende jongeren.

De pilot Vaktherapie (een behandelvorm voor jeugdigen die gebruik maakt van een ervaringsgerichte werkwijze zoals muziek, spel of beeld) in 2024-2025 wordt in 2026 voortgezet.

Voor kinderen die extra hulp nodig hebben, zetten we in op zogenaamde Plus-voorzieningen. Een voorbeeld hiervan is PeuterPlus: een aanbod voor peuters die meer nodig hebben dan het standaard aanbod peuteropvang biedt.

Wat merkt de inwoner ervan

L. Kinderen zijn taalvaardig en ontwikkelen zich optimaal.
M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders.
N. Jeugdigen zijn weerbaar.
O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien.
Er is een laagdrempelig aanbod beschikbaar voor ouders en kinderen in de gemeente Ooststellingwerf, van algemeen toegankelijke voorzieningen tot jeugdzorg.

Wat mag het kosten

In 2026 gebruiken we het dashboard met jeugdhulpcijfers (zoals instroom, uitstroom en aantal cliënten) om het gebruik van jeugdhulp goed te volgen. Met een prognosemodel berekenen we wat jeugdhulp in 2026 en daarna waarschijnlijk gaat kosten. We gaan ook verder met de uitvoering van de maatregelen die in 2024 zijn opgesteld om de jeugdhulpkosten beter in de hand te houden. Daarnaast rollen we in 2026 het programma Go Yoflo verder uit. We gebruiken hierbij de OKO-monitoring, zodat we tijdig kunnen bijsturen als dat nodig is.

Beleidskaders

- Doe agenda L: Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal
- Doe agenda O: Kwetsbare jonge inwoners 2021-2025
- Doe agenda HK: Positieve Gezondheid 2022-2026
- Preventie- en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024
- Beleidsplan Hart voor de Jeugd, Verordening Hart voor de Jeugd en Beleidsregels Hart voor de Jeugd (2025)
- Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling: Veilig thuis in Fryslân 2014
- Verordening Leerlingenvervoer Ooststellingwerf en Aanvullende beleidsregels Verordening Leerlingenvervoer (2022)
- Toezicht en handhaving kinderopvang en peuterspeelzalen 2025
- Lokale Educatieve Jeugd Agenda (dynamisch)
- Subsidieregeling peuterspeelgroepen 2020
- Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân 2022

Begroting Programma 6

Begroting programma 6

- Thema Samenleven bestaat uit de volgende taakvelden: 6.1, 6.21, 6.22, 6.23
- Thema Meedoen bestaat uit de volgende taakvelden: 6.3, 6.4, 6.5, 6.60, 6.711, 6.712, 6.713, 6.714, 6,791, 6.91
- Thema Goed Opgroeien bestaat uit de volgende taakvelden: 6.751, 6.752, 6.753, 6.761, 6.762, 6.763, 6.792, 6.811, 6.812, 6.821, 6.822, 6.92

x € 1.000

6- Sociaal domein	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
6-1.26 Samenkracht en burgerparticipatie	-5.786	-8.687	-3.810	-3.267	-3.267	-3.266
6-2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-3.126					
6-21.26 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	-	-1.398	-1.422	-1.422	-1.422	-1.422
6-22.26 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jgd	-	-1.398	-1.422	-1.422	-1.422	-1.422
6-3.26 Inkomensregelingen	-13.118	-13.153	-13.425	-13.481	-13.609	-13.772
6-4.26 WSW en beschut werk	-2.791	-2.481	-2.458	-2.322	-2.191	-2.117
6-5.26 Arbeidsparticipatie	-1.010	-1.153	-1.188	-1.119	-1.119	-1.119
6-60.26 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-1.819	-1.890	-1.805	-1.805	-1.805	-1.805
6-711.26 Hulp bij het huishouden (WMO)	-3.109	-3.158	-3.493	-3.528	-3.528	-3.528
6-712.26 Begeleiding (WMO)	-1.531	-1.442	-1.649	-1.751	-1.751	-1.751
6-713.26 Dagbesteding (WMO)	-1.254	-1.181	-1.206	-1.378	-1.509	-1.517
6-714.26 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-252	-256	-264	-264	-264	-264
6-7 Jeugdhulp oude taakvelden	-9.976					
6-791.26 PGB Wmo	-	-75	-85	-85	-85	-85
6-91.26 Coördinatie en beleid Wmo	-	-73	-73	-73	-73	-73
6-751.26 Jeugdhulp ambulant lokaal	-	-688	-836	-792	-792	-792
6-752.26 Jeugdhulp ambulant regionaal	-	-5.255	-5.718	-5.388	-5.388	-5.388
6-753.26 Jeugdhulp ambulant landelijk	-	-698	-263	-219	-219	-219
6-761.26 Jeugdhulp met verblijf lokaal	-	-413	-750	-750	-750	-750
6-762.26 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-	-3.304	-2.633	-2.633	-2.633	-2.633
6-763.26 Jeugdhulp met verblijf landelijk	-	-413	-66	-66	-66	-66
6-792.26 PGB Jeugd	-	-326	-165	-143	-143	-143
6-811.26 Beschermd wonen (WMO)	-3	-94	-99	-99	-99	-99
6-812.26 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-43	-4	-5	-5	-5	-5
6-821.26 Jeugdbescherming	-1.230	-1.026	-1.604	-1.604	-1.604	-1.604
6-822.26 Jeugdreclassering	-105	-125	-236	-236	-236	-236
6-92.26 Coördinatie en beleid Jeugd	-	-260	-458	-458	-458	-458
Totaal Lasten	**-45.153**	**-48.954**	**-45.133**	**-44.311**	**-44.439**	**-44.534**
Baten						
6-1.26 Samenkracht en burgerparticipatie	4.549	4.256	1.553	1.383	1.125	1.125
6-3.26 Inkomensregelingen	10.496	10.124	10.346	10.432	10.560	10.722
6-4.26 WSW en beschut werk	13	-	-	-	-	-
6-5.26 Arbeidsparticipatie	112	82	40	40	40	40
6-60.26 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	248	-	-	-	-	-
6-711.26 Hulp bij het huishouden (WMO)	-	200	200	530	530	530
6-713.26 Dagbesteding (WMO)	28	-	-	-	-	-
6-811.26 Beschermd wonen (WMO)	621	252	257	257	257	257
6-812.26 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	9	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**16.076**	**14.915**	**12.396**	**12.641**	**12.512**	**12.674**

x € 1.000

6- Sociaal domein	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Resultaat voor bestemming	-29.077	-34.040	-32.737	-31.670	-31.927	-31.860
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-311	80	-	-	-	-
Onttrekkingen	793	2.333	-	-	-	-
Mutatie reserves	482	2.413	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	-28.595	-31.627	-32.737	-31.670	-31.927	-31.860

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

Thema 7.1 Gezondheid

Inleiding

Inwoners ervaren een positieve gezondheid
Inwoners vinden 'Gezondheid' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein en moeten we lokaal invulling geven aan de landelijke gezondheidsnota.

Wat willen we bereiken

Voor de Opgave Gezondheid zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (H t/m K) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Bij het opstellen van de tussenbalans van de visie op samenleving is besloten om focus aan te brengen. Per opgaveteam zijn accenten vastgesteld. Voor gezondheid zijn dat:

- Accent: Integrale aanpak om te komen tot een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag.
- Accent: Preventief inzetten op een gezonde en actieve leefstijl waarin reablement, bewegen, voeding en weerbaarheid centraal staan.
- We willen gezondheid integreren in alle beleidsdomeinen, zoals dat gezondheid onderdeel is van de omgevingswet.
- We zetten in op positieve gezondheid, het zo vroeg mogelijk verkleinen van motorische en gezondheidsverschillen en/of -achterstanden, een gezonde fysieke leefomgeving en vitaal ouder worden. Daarmee verlagen we ook de druk op de gezondheidszorg.
- We weten dat inwoners met een ongunstige sociaaleconomische positie extra kwetsbaar zijn voor gezondheidsproblemen. Deze ongelijkheid werkt vaak generaties lang door. We willen deze doorbreken.
- Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen (zie doe-agenda HK).
- Maatschappelijk effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden (zie doe-agenda I).
- Maatschappelijk effect J. Mensen voelen zich veilig.
- Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving (zie doe-agenda HK).

Wat gaan we ervoor doen

Algemeen
We willen dat gezondheid niet alleen om medische zorg draait, maar ook om het sociale leven van mensen. Dit past binnen de uitgangspunten van positieve gezondheid. Daarom investeren we in ontmoetingen en sterke netwerken. Bewegen helpt om gezonder te blijven en bijvoorbeeld valpartijen bij ouderen te voorkomen. De gemeente helpt hierbij door straten en gebouwen toegankelijker te maken. Ook een wandelclub kan het welzijn van mensen vergroten. Als we mantelzorgers goed ondersteunen, kunnen zij de zorg langer volhouden en is er minder druk op professionele zorg. Bij nieuw beleid kijken we altijd naar het effect op de gezondheid van onze inwoners, of het nu gaat om wonen, economie, veiligheid of de inrichting van de buitenruimte.

Maatschappelijk effect H: Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen
We zorgen ervoor dat inwoners genoeg geld hebben om van te leven (bestaanszekerheid) (zie thema Meedoen). We zijn een JOGG-gemeente (Jongeren op Gezond Gewicht) en willen dat jongeren gezond opgroeien. We vinden het belangrijk dat gezond leven normaal is. Daarom stimuleren we elke dag fruit eten, een gezonde lunch en genoeg bewegen op scholen, kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en bij activiteiten.

We doen ook meer om te voorkomen dat mensen verslaafd raken. We zetten in op voorkomen, op tijd signaleren, duidelijke regels en hulp als het nodig is. Dit doen we onder andere via het programma GoYoFlo (zie thema Goed Opgroeien). Sportverenigingen krijgen hulp om alcoholgebruik in sportkantines te beperken en ervoor te zorgen dat jongeren onder de 18 geen alcohol drinken. We willen dat mensen zich gezond en prettig voelen. Daarom ondersteunen we projecten zoals bloeizones in dorpen, bieden we trainingen zoals 'Grip & Glans' aan, zorgen we voor sportactiviteiten via buurtsportcoaches, stimuleren we gezonde scholen en kantines, en maken we ontmoetingsplekken en plekken om buiten te bewegen aantrekkelijk.

Samen met ketenpartners werken we aan een gezonde gemeente: Samen Gezond! Als een andere leefstijl helpt om gezonder te worden, je beter te voelen en minder zorg nodig te hebben, dan willen wij daarbij helpen. Samen met andere ketenpartners helpen we inwoners om gezonder te leven of zorgen we dat ze op de juiste plek hulp krijgen. We ondersteunen 'Ooststellingwerf Beweegt' zodat jong en oud meer gaan bewegen. Dit helpt niet alleen het lichaam, maar ook de geest. In 2026 gaan we door met welzijnscoaching door Scala. Welzijnscoaches onderzoeken samen met inwoners, die steun kunnen gebruiken, hoe ze op hun eigen manier mee kunnen doen in de mienskip. Ook via doorverwijzing van de huisarts (welzijn op recept). De welzijnscoach helpt iemand op weg naar een activiteit, vrijwilligerswerk of in contact met andere mensen. (Zie ook hoofdstuk 6.1 Samenleven).

Maatschappelijk effect I: Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden
We willen een gemeente zijn waar mensen op een fijne en gezonde manier ouder kunnen worden. Dit noemen we een leeftijdsvriendelijke gemeente. Zo'n gemeente is toegankelijk voor iedereen en stimuleert een actief leven. We letten op de omgeving: groene buurten om in te wandelen, passende woningen, toegankelijke gebouwen, goed openbaar vervoer en bijvoorbeeld de HogeNood-app voor toiletvoorzieningen. Ook de sociale omgeving is belangrijk: elkaar ontmoeten, betrokken zijn en meedoen. Vrijwilligers bezoeken alle 75-plussers om te kijken hoe het met hen gaat. Het Gebiedsteam besteedt aandacht aan eenzaamheid.

We gaan door met het programma Powerful Ageing waarin vitaliteit wordt vergroot. Samen met Scala gaan we in gesprek met dorpen en buurten. Zo willen we ideeën ondersteunen voor bijvoorbeeld ontmoetingsplekken, hulp aan elkaar en aanspreekpunten zoals een dorpsondersteuner.

We voeren als gemeente onze wettelijke taken uit om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen, in hun vertrouwde omgeving en met een goede kwaliteit van leven (zie ook 6.1 Meedoen). In het kader van de Friese samenwerkingsagenda werken we samen met zorgverzekeraars, het zorgkantoor, zorgaanbieders en woningcorporaties aan domein overstijgende samenwerking (DOS). Zo zorgen we dat kwetsbare ouderen thuis de hulp en zorg krijgen die ze nodig hebben. Dit kan bijvoorbeeld komen vanuit de buurt, de Wmo, de Wet Langdurige Zorg of de Zorgverzekeringswet.

We zetten in op het actief betrekken van mensen met dementie binnen de samenleving. Er is daarom extra aandacht voor bewegen en meedoen in de maatschappij, ook voor mensen met dementie. Waar nodig regelen we dagbesteding met een indicatie. Ook helpen we mensen om een zinvolle daginvulling te vinden zonder indicatie. Dit kan bijvoorbeeld bij Welzijn op Dorpse Schaal, het dagcentrum Oosterwolde, de Buurthaven, de Herberg in Waskemeer of via het project DemenTalent.

In het kader van vitaal ouder worden gaan we door met valpreventie waarbij we samenwerken met professionals, dorpsorganisaties en verenigingen uit het zorgdomein en het sociaal domein. De nadruk ligt op voorkomen: we willen het risico op vallen bij ouderen verkleinen. Het doel is dat ouderen zo lang mogelijk gezond en veilig thuis kunnen wonen.

De mantelzorgconsulent van het gebiedsteam Wmo zet zich actief in voor een brede groep (jonge) mantelzorgers, collega's en samenwerkingspartners. Ze weet wat er speelt en leeft. Ze biedt mantelzorgers een luisterend oor en denkt mee. Ook organiseert ze contact met lotgenoten, ontspanningsmomenten, bijeenkomsten, het respijtweekend en het mantelzorgcompliment. In 2025 is een doorlopende bewustwordingscampagne gestart om nog meer mantelzorgers te bereiken. Halverwege 2025 breiden we het aantal werkuren (fte) mantelzorgconsulent uit. We gaan zo ruimhartig mogelijk om met aanvragen voor mantelzorgwoningen en prémantelzorgwoningen, zoals afgesproken in het collegeakkoord (3.6).

Maatschappelijk effect J: Mensen voelen zich veilig

We betalen Veilig Thuis, het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. Ook betalen we mee aan de Kindertelefoon. Voor mensen met verward gedrag is er hulp van een wijk-GGD'er. We vinden het belangrijk om gevoelige onderwerpen bespreekbaar te maken. Bijvoorbeeld op Paarse Vrijdag, als het gaat om seksuele en genderdiversiteit. Discriminatie en buitensluiting komen ook in onze gemeente voor. Mensen die dit zelf, of in hun naaste omgeving meemaken, kunnen melding doen via discriminatie.nl. Zij bieden een luisterend oor, hulp en pakken meldingen op. Als gemeente betalen we jaarlijks mee aan Tumba en discriminatie.nl. Op de gemeentelijke website is ook het ook mogelijk om melding van discriminatie te doen.

Maatschappelijk effect K: Mensen leven in een gezonde leefomgeving
We willen dat onze leefomgeving gezond is en fijn om in te wonen. Daarom zorgen we voor een omgeving die mensen stimuleert om gezond te leven. Belangrijke elementen hierin zijn plekken waar mensen kunnen wandelen, fietsen, spelen, andere mensen kunnen ontmoeten of even kunnen ontspannen. Ook letten we op de kwaliteit van de lucht, het geluid in de omgeving en voldoende groen. Groen helpt bovendien bij het voorkomen van hitte in de zomer en het afvoeren van regenwater.

We vinden het belangrijk dat inwoners makkelijk voorzieningen kunnen bereiken. In ons programma voor de Omgevingswet is gezondheid een vast onderwerp. Daarom staat gezondheid ook in onze omgevingsvisie en nemen we het mee in het omgevingsplan. We ondersteunen de sociale voedseltuin. Hierdoor is gezond voedsel beter bereikbaar voor inwoners met een kleine beurs. Met het accommodatiebeleid zorgen we voor ontmoetingsplekken die uitnodigen tot bewegen en stimuleren we contact tussen jong en oud. Ook werken we aan een goed netwerk van AED's in de gemeente. Zo kunnen burgerhulpverleners snel helpen bij een hartstilstand. Alles bij elkaar helpt dit om de gezondheid van onze inwoners te beschermen én te verbeteren.

Wat merkt de inwoner ervan

H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen. Inwoners kunnen met hun vragen op het gebied van welzijn en zorg terecht bij de welzijnscoaches, die steeds bekender zullen worden bij de inwoners. Er is een ondersteuningsaanbod voor inwoners om te werken aan verbeteren van hun leefstijl.

I. Mensen vinden dat er rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden. Inwoners zijn meer bekend met regelingen en ondersteuningsaanbod gericht op gezond ouder worden. Inwoners kunnen bijvoorbeeld meedoen aan valpreventie of powerful ageing. Inwoners met dementie worden actief betrokken bij de samenleving. Mantelzorgers weten welke hulp er is, kunnen gebruik maken van een divers ondersteuningsaanbod en voelen zich gewaardeerd.

J. Mensen voelen zich veilig. Inwoners hebben het gevoel dat er een luisterend oor is wanneer zij zich onveilig voelen of worden gediscrimineerd.

K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving. Kinderen en jeugdigen groeien steeds vaker op in een kansrijke omgeving waarin gezonde leefstijl de norm is. Dat geldt bijvoorbeeld bij de opvang, school of sportomgeving. Inwoners hebben het gevoel dat ieder dorp of wijk een laagdrempelige ontmoetingsplek heeft.

Wat mag het kosten

- Voor 2026 ontvangen we SPUK-middelen voor de uitvoering van het GALA-beleid. Voor de ketenaanpak valpreventie is dat € 76.000. Voor mantelzorg is dat € 16.000 wat ingezet wordt voor respijtzorg en het voorkomen van overbelasting.
- U heeft bij de Kadernota 2026 vastgesteld dat er € 61.000 per jaar beschikbaar komt (voor de periode 2026 t/m 2028) voor formatie op het snijvlak van gezondheid en ruimtelijke ordening. Ook is besloten om het aantal fte mantelzorgconsulent uit te breiden.
- Voor het voortzetten van 'Jongeren op Gezond Gewicht' (JOGG) is bij de Kaderbrief 2025-2028 voor 2026 € 56.000 beschikbaar gesteld.

Beleidskaders

- Doe-agenda HK 'Positieve gezondheid en gezonde leefomgeving' 2022
- Sport- en beweegnota zuidoost Friesland 2017-2021

- Lokaal sportakkoord (2020-2022)
- Friese Preventieaanpak
- Friese samenwerkingsagenda
- Gemeenschappelijke regelingen GGD, binnen VRF
- Visie op samenleven 2020 -2024
- Doe-agenda I 'Gelukkig en gezond ouder worden' 2021
- GALA akkoord (2023)
- IZA akkoord (2022)
- Transformatieplan mentale gezondheid
- Transformatieplan Versterken Sociale Basis

Thema 7.2 Duurzaamheid, riolering en afval

Wat willen we bereiken

Duurzaamheid

Het is onze ambitie om de uitstoot van CO2 te beperken en daarmee opwarming van de aarde en verandering van het klimaat te beperken. Hiermee dragen we bij aan de Global Goals en vooral aan SDG13: klimaatactie.

Met het programma duurzaam Ooststellingwerf 2026-2030 werken we aan zes thema's, waarin we het volgende willen bereiken:

- Energietransitie: Ooststellingwerf energieneutraal.
- Klimaatadaptatie: klimaatbestendig Ooststellingwerf.
- Circulaire samenleving: meer gesloten kringlopen in Ooststellingwerf. Dit gaat ook over afval en grondstoffen.
- De biodiversiteit in Ooststellingwerf is vergroot.
- Een duurzame en gezonde samenleving is voor iedereen toegankelijk.

Afval en grondstoffen

- Voldoen aan de VANG-doelstelling van het Rijk (VANG = Van Afval Naar Grondstof). We richten ons verder op het realiseren van de VANG-doelstelling. Het doel is om in 2030 minimaal 60 procent van het huishoudelijk afval te recyclen.
- Inwoners hebben steeds minder huishoudelijk afval en bieden dit afval nog beter gescheiden aan.
- Zwerfafval in de openbare ruimte verder terugdringen.
- Samen met ondernemers het zwerfafval in de winkelgebieden terugdringen.
- In 2026 stellen we wasbare luiers beschikbaar aan gezinnen met een laag inkomen (minima). Ook voeren we een bewustmakingscampagne over de voordelen van wasbare luiers.

Wat gaan we ervoor doen

Circulaire samenleving: meer gesloten kringlopen

- We kopen steeds meer maatschappelijk verantwoord in.
- We werken samen met Vereniging Circulair Fryslân aan Fryslân bouwt Circulair.
- Wij gaan samen met onze inwoners, vrijwilligers en Omrin volop aan de slag met het verder verbeteren van afvalscheiding, om de VANG-doelstelling te kunnen halen.
- We onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de hoeveelheid grof huishoudelijk afval en bouw- en sloopafval te verminderen en/of beter te scheiden.
- We stimuleren repaircafé's en een lokaal netwerk rondom repareren.

Afval en grondstoffen

- Wij gaan samen met onze inwoners, vrijwilligers en Omrin volop aan de slag met het verder verbeteren van afvalscheiding, om de VANG-doelstelling te kunnen realiseren.
- Voor afvalpreventie en het verbeteren van afval scheiden loopt de Friese communicatiecampagne 'Samen Halen We Alles Eruit'. Deze provinciale campagne heeft geen einddatum.
- We onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de hoeveelheid grof huishoudelijk afval en bouw- en sloopafval te verminderen en/of beter te scheiden.

- We gaan verder met de bestaande projecten uit het beleids- en uitvoeringsprogramma aanpak zwerfafval 2014-2022. Dit in afwachting van het in 2026 op te stellen nieuwe Beleids- en uitvoeringsprogramma aanpak zwerfafval. Onderdelen van dit programma zijn onder andere: ondersteunen van vrijwilligers met materialen bij het terugdringen van zwerfafval en educatie op het gebied van bewustwording ten aan zien van afval en de circulaire economie.
- Samen met scholen geven we invulling aan projecten rondom (zwerf)afval.
- Samen met ondernemers en Nederland Schoon monitoren we winkelgebieden op zwerfafval en houden we gezamenlijk opruimacties.

Verbonden partij: Omrin (Afvalsturing Friesland NV en NV Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken.
Afvalsturing Friesland NV verwerkt het ingezamelde huishoudelijk afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. De BV Fryslân Miljeu Zuidoost zamelt huishoudelijk afval in en voert voor ons de reinigingstaken uit, zoals straatvegen, onkruid borstelen en kolken reinigen.

Energietransitie: Ooststellingwerf energieneutraal
We gebruiken steeds minder fossiele energie
- Door isoleren en verwarmen met warmtepompen, zetten we in op het verminderen van het gebruik van fossiele energie in woningen. Het OWO-energiebureau helpt inwoners laagdrempelig en specifiek die inwoners die het moeilijk zelf kunnen regelen met advies, subsidies en leningen.
- We stellen een warmteprogramma op voor de overstap van aardgas naar duurzame warmtebronnen voor onze woningen en gebouwen.
- We werken samen met bedrijven en stimuleren energiehubs om energie te besparen.

De energie die we nodig hebben, wekken we lokaal en duurzaam op
- We werken samen met Liander om het energienetwerk te verbeteren en om aansluiting van nieuwe woonwijken en bedrijven mogelijk te maken.
- We onderzoeken de wenselijkheid en haalbaarheid van windmolens bij zonneparken en op bedrijventerreinen.

Klimaatadaptatie: klimaatbestendig Ooststellingwerf
- We nemen maatregelen op geprioriteerde wateroverlastlocaties.
- We leggen klimaatbestendig ontwerp vast in het Handboek Inrichting Openbare Ruimte.
- We voeren de subsidieregeling groene schoolpleinen uit.
- We voeren de subsidieregeling groen en blauwe maatregelen uit, waarmee we inwoners stimuleren om zelf maatregelen te nemen op het gebied van bijvoorbeeld waterbesparing, wateropslag en groene daken.

Biodiversiteit
- Duurzaam groenbeheer als standaard: Met een nulmeting stellen we de huidige biodiversiteit in ons openbaar groen vast.
- Verstening alleen daar waar het noodzakelijk is: We meten het percentage versteend oppervlak in de openbare ruimte.
- We werken aan een groene leefomgeving die naast biodiversiteit ook gezondheid bevordert: In 2026 stellen we een uitvoeringsplan biodiversiteit op in samenwerking met o.a. ELAN, inwoners, boeren, natuur- en milieuorganisaties.

Riolering & Water
- We geven doelmatig, efficiënt en rechtmatig invulling aan de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht. De wijze waarop we dat doen is omschreven in het Water- en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp).

Duurzaam landelijk gebied: het landelijk gebied van Ooststellingwerf heeft een positieve impact op het klimaat

- Samen met het programma Landelijk gebied werken we in 2026 aan de opwek van duurzame energie op boerenerven en het vastleggen van CO2.

Sociale duurzaamheid: Een duurzame en gezonde samenleving is voor iedereen toegankelijk:

- In 2026 maken we samen met partners zoals Kunst&Coo, Scala, woningcorporaties, inwoners en ELAN een uitvoeringsplan. Daarin werken we uit hoe we dit samen mogelijk kunnen maken.

Biodiversiteit: de biodiversiteit in Ooststellingwerf is vergroot:

- Duurzaam groenbeheer wordt de standaard. We starten met een nulmeting om te bepalen hoe het nu staat met de biodiversiteit in ons openbaar groen.
- We kiezen alleen voor verstening als het echt nodig is. We meten daarom hoeveel procent van de openbare ruimte is verhard.
- We werken aan een groene leefomgeving die goed is voor dieren, planten én de gezondheid van mensen. In 2026 maken we samen met onder andere ELAN, inwoners, boeren en natuur- en milieuorganisaties een uitvoeringsplan voor biodiversiteit.

Wat merkt de inwoner ervan

Inwoners krijgen laagdrempelig (financiele) hulp bij energiebesparing. Steeds meer inwoners isoleren hun woning en installeren warmtepompen, ze inspireren elkaar. Inwoners weten wat ze kunnen doen en dat ze de energieverkenners en -coaches om hulp kunnen vragen. Minder mensen hebben last van energie-armoede. Geleidelijk maken we de omslag naar aardgasvrij. Het warmteprogramma geeft duidelijkheid over welke mogelijkheden er per wijk zijn.

Netcongestie zal de komende tijd nog problemen geven; wel zien we steeds meer nieuwe oplossingen, zoals de koppeling met warmte en opslag. Op termijn is er lokaal voldoende duurzame energie beschikbaar, waarvan een belangrijk deel in lokaal eigendom is. De kosten voor energie beperken we daarmee zoveel mogelijk.

De inwoners kunnen overlast door hevige neerslag of hitte ervaren. Grote schade voorkomen we zoveel mogelijk. In de openbare ruimte (parken, bermen, groenstroken) ziet de inwoner steeds meer gevarieerde planten, die bijen en vlinders trekken. De inwoners worden betrokken bij biodiversiteit in hun eigen leefomgeving.
Het wordt steeds normaler om spullen tweedehands te kopen en spullen te repareren. Inwoners kunnen hiervoor steeds meer in het eigen dorp terecht.

Kinderen krijgen structureel les in duurzaamheid met het leuke lesprogramma "Wortels en Vleugels". Familie en buren worden betrokken bij huiswerk of presentaties. Steeds meer kinderen kunnen spelen op groene schoolpleinen.

Riolering

- De gebruikers merken dat de kwaliteit en veiligheid behouden blijft of vergroot wordt door het uitvoeren van klein- en grootschalig onderhoud aan de riolering.

Afval en grondstoffen

- Van Afval Naar Grondstof: de provinciale communicatiecampagne Samen Halen We Alles Eruit en gemeentelijk communicatie moeten samen leiden tot minder afval en verbeterde afvalscheiding.
- Schone straten.
- Afval scheiden: de milieustraat aan de Nanningaweg richten we optimaal in voor het scheiden van nog meer afvalstromen.
- Zwerfafval: inwoners roepen we regelmatig op mee te doen aan opruimacties. Inmiddels zijn er in alle dorpen vrijwilligers die regelmatig zwerfafval opruimen. Met basisscholen houden we jaarlijks de Himmelwike en met het voorgezet onderwijs doen we op maat gemaakte zwerfafvalprojecten.

Wat mag het kosten

- Jaarlijks is een bedrag van € 170.000 opgenomen voor de uitvoering van het programma duurzaamheid.
- In oktober 2023 heeft u ingestemd met de circulaire uitvoeringsstrategie 2023-2030. De lasten van deze strategie worden gedekt uit het resterende budget vanuit het Programma BBE 2016–2020.

- Voor de periode 2023 t/m 2026 is € 250.000 per jaar extra uitvoeringsbudget beschikbaar voor het verder verbreden en versnellen van onze aanpak duurzaamheid.
- Voor de periode 2023 t/m 2025 hebben wij klimaatmiddelen van het Rijk ontvangen (CDOKE), ca. € 525.000 per jaar. De CDOKE is een regeling ter vergroting van de capaciteit van decentrale overheden (o.a. loonkosten eigen personeel en inhuur) voor klimaat- en energiebeleid. Met deze klimaatmiddelen hebben wij een aantal projectleiders duurzaamheid aangenomen. De verwachting is dat deze middelen ook voor de periode 2026-2030 beschikbaar komen.
- Voor de periode 2023 t/m 2028 hebben wij een drietal specifieke uitkeringen van in totaal circa € 5,6 miljoen van het Rijk ontvangen voor de verduurzaming van slecht geïsoleerde woningen. Momenteel is hiervan nog circa € 5,1 miljoen beschikbaar.
- Voor het uitvoeren van de transitievisie Warmte is een budget beschikbaar van momenteel circa € 265.000. Het restende budget wordt jaarlijks via de algemene reserve overgeheveld naar het volgende jaar.
- Waarschijnlijk komen er de komende jaren meer rijksmiddelen vrij voor de aanpak en projecten ten aanzien van duurzaamheid, isolatie van woningen, etc. Deze mogelijkheden gaan wij zo veel mogelijk benutten en wij houden de raad van deze ontwikkelingen op de hoogte via de reguliere P&C cyclus.

Riolering

- De bekostiging van de gemeentelijke watertaken is vastgelegd in het kostendekkingsplan in het Wrp 2025-2029.

Afval en grondstoffen

- De kosten van afvalinzameling verrekenen we met onze inwoners via de afvalstoffenheffing.
- Vanaf 2023 ontvangen gemeenten geen vergoeding meer voor de aanpak van zwerfafval. De kosten van aanpak zwerfafval, zoals de zwerfafvalprojecten met het onderwijs en het faciliteren van vrijwilligers komen daardoor geheel ten laste van de begroting afvalinzameling.

Beleidskaders

- Milieubeleidsplan Ooststellingwerf 2010-2016 (mei 2010)
- Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Infographic Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Beleid zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf (vastgesteld in 2021)
- Paraplubestemmingsplan windturbines Ooststellingwerf (vastgesteld maart 2022)
- Nota van uitgangspunten Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021-2025
- Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021-2025
- Biodiversiteitsplan
- Water en rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029
- Programma Duurzaamheid 2021-2025
- Beleids- en uitvoeringsplan zwerfafval 2014-2022
- Wet milieubeheer
- Landelijk Afval Plan (LAP)
- Afvalstoffenverordening Ooststellingwerf
- Circulaire uitvoeringsstrategie Ooststellingwerf 2023-2030 (vastgesteld maart 2023)
- Uitvoeringsplan klimaatadaptatie (in ontwikkeling)
- Uitvoeringsplan energietransitie (in ontwikkeling)

Begroting Programma 7

Begroting Programma 7

- Thema Gezondheid bestaat uit de volgende taakvelden: 7.1
- Thema Duurzaamheid, riolering en afval bestaat uit de volgende taakvelden: 7.2, 7.3, 7.4

x € 1.000

7- Volksgezondheid en milieu	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
7-1.26 Volksgezondheid	-1.773	-2.547	-2.502	-1.795	-1.795	-1.795
7-2.26 Riolering	-2.154	-2.074	-2.142	-2.142	-2.148	-2.147
7-3.26 Afval	-2.975	-3.035	-3.284	-3.284	-3.283	-3.283
7-4.26 Milieubeheer	-1.914	-3.512	-1.862	-1.674	-1.674	-1.672
Totaal Lasten	**-8.815**	**-11.168**	**-9.790**	**-8.895**	**-8.900**	**-8.897**
Baten						
7-1.26 Volksgezondheid	273	214	142	-	-	-
7-2.26 Riolering	3.001	3.067	3.191	3.191	3.197	3.197
7-3.26 Afval	3.659	3.676	3.943	3.942	3.942	3.942
7-4.26 Milieubeheer	367	1.492	527	527	527	527
Totaal Baten	**7.300**	**8.449**	**7.803**	**7.661**	**7.666**	**7.666**
Resultaat voor bestemming	**-1.515**	**-2.720**	**-1.987**	**-1.234**	**-1.234**	**-1.232**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-1.367**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**1.122**	**642**	**622**	**119**	**119**	**116**
Mutatie reserves	**-245**	**642**	**622**	**119**	**119**	**116**
Resultaat na bestemming	**-1.760**	**-2.078**	**-1.365**	**-1.115**	**-1.115**	**-1.116**

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

Thema 8.1 Bouwen, wonen en grondexploitatie

Wat willen we bereiken

De ambitie op het gebied van wonen is om te zorgen voor voldoende goede, toegankelijke, duurzame en betaalbare woningen. We willen daarbij goed aansluiten op de wensen van verschillende doelgroepen en dorpen, met aandacht voor een leefbare omgeving. Deze ambitie pakken we in samenhang op in het programma Wonen.

Toevoegen woningen
We hebben de afspraak met de provincie (woondeal) om voor 2030 minimaal 820 nieuwe woningen toe te voegen. Dit doen we door nieuwbouw en door panden die nu een andere functie hebben om te bouwen tot wooneenheden. Hierbij moeten vraag en aanbod goed aansluiten. Er is vooral behoefte aan (kleinere) woningen voor starters en voor ouderen, zodat zij door kunnen stromen van een groter huis naar een kleiner huis dat levensloopbestendig is. Ook betaalbaarheid is belangrijk.

Slim benutten bestaande woningvoorraad
We maken beter gebruik van de bestaande woningvoorraad (ongeveer 11.000 woningen) en zorgen dat deze beter aansluit bij de veranderende vraag.

Zorg en aandachtsgroepen
Inwoners kunnen langer zelfstandig (thuis) leven en we willen de verschillende aandachtsgroepen (met een zorgvraag of die moeilijk een woning kunnen vinden) een passende woning kunnen bieden, met de zorg en begeleiding die hierbij nodig is.

Opvang asiel en vluchtelingen.
We voldoen aan onze taakstellingen als het gaat om de opvang van asielzoekers en vluchtelingen uit Oekraïne.

Volkshuisvestingsprogramma
We stellen een volkshuisvestingsprogramma op onder de Omgevingsvisie, omdat dit per 1 januari 2026 verplicht is. In dit programma vertalen we de doelen uit de woonzorgvisie (2022) en de visie op wonen, welzijn en zorg (2025) naar een uitvoeringsprogramma met concrete acties. We organiseren alle informatie en communicatie rondom wonen klantgericht.

Toename omgevingskwaliteit
We willen plannen ontwikkelen die de omgevingskwaliteit versterken en initiatiefnemers verleiden om ook kwalitatieve plannen te ontwikkelen.

Behoud van monumenten
We willen onze monumenten in goede staat bewaren en een belangrijk onderdeel laten zijn van de omgeving.

Kerken
Kerkgebouwen zijn bijzondere elementen met een bijzondere emotionele betekenis voor veel inwoners. We willen onze kerkgebouwen zo goed mogelijk behouden, indien nodig door ze een nieuwe functie te geven.

Wat gaan we ervoor doen

Toevoegen woningen

1. We werken aan de voorbereiding en realisatie van in totaal 820 woningen tot 2030. De grootste aantallen worden gerealiseerd in Haulerwijk, Oosterwolde en Appelscha en in (bijna) alle andere dorpen komen er ook woningen bij. Momenteel wordt er gewerkt aan ongeveer 35 locaties.
    - Uitgangspunt is minimaal 2/3e betaalbaar (waarvan 30% sociale huur, bij voorkeur door woningcorporaties, en de rest betaalbare koop en middeldure huur).
    - We gaan voor een mix van segmenten (prijsklassen, inkomensgroepen) en typologieën (soort woningen qua vorm, grootte en indeling).
    - We realiseren zo nodig ook tijdelijke woningen, als het woonbehoefte-onderzoek (2025) uitwijst dat hier behoefte aan is.

- Daar waar mogelijk en gewenst maken we innovatieve woonconcepten mogelijk (denk aan Knarrenhof en Collectief Particulier Opdrachtgeverschap).

2. We kijken vooruit naar de periode na 2030 en doen voorstellen voor aankoop van grond en woningbouwprojecten van particuliere initiatiefnemers op locaties die geschikt zijn om woningen te bouwen die passen bij de toekomstige behoefte.
3. We reageren proactief op particuliere initiatieven en wegen onderbouwd af welke hiervan prioriteit krijgen en welke (nog) niet. Hiervoor gebruiken we een transparant afwegingskader. Nieuwe woningbouwplannen moeten passen bij de kwantitatieve (aantallen) en kwalitatieve (type woningen, doelgroep, prijs, huur/koop) woningbouwbehoefte per dorp. Zo stellen we bijvoorbeeld eisen aan het aantal woningen dat geschikt is voor ouderen (nultredenwoningen) en het aantal geclusterde woningen (ontmoetingsruimte en voorzieningen dichtbij).
4. We bewaken de omgevingskwaliteit bij woningbouw door bij het plannen en beoordelen van nieuwe woningbouwplannen uit te gaan van goede ruimtelijke ordening, klimaatbestendig ontwerpen, groene openbare ruimte en een gezond leefklimaat.
5. We maken jaarlijks prestatieafspraken met de woningcorporaties en de huurdersorganisaties over toename van sociale woningbouw, waarbij we de rijksnormering hanteren (30% van alle nieuwbouw moet sociale woningbouw zijn). Daarnaast maken we afspraken over betaalbaarheid, wonen en zorg, duurzaamheid en leefbaarheid.
6. We stemmen in de regio ambtelijk en bestuurlijk af over onze plannen.
7. We sluiten aan en participeren bij de door de provincie en BZK gefaciliteerde versnellingstafels en kennistafels op het gebied van wonen.

Slim benutten bestaande woningvoorraad

1. Bij herstructurering van bestaande woonbuurten (denk aan Rikkingahof) realiseren we extra woonruimte en woningen die beter aansluiten bij de huidige en toekomstige behoefte (meer nultredenwoningen, meer kleinere en betaalbare woningen voor ouderen en starters).
2. We behandelen verzoeken tot woningsplitsing en bereiden hiervoor beleid voor.
3. We werken samen met woningcorporaties aan experiment(en) met woningdelen voor jongeren en/of statushouders.
4. We onderzoeken of en hoe we het mogelijk kunnen maken dat inwoners op hun eigen terrein tijdelijk een extra woonruimte kunnen creëren voor anderen. Dit kan door nieuwbouw of door bestaande bijgebouwen te gebruiken.
5. In het programma duurzaamheid stimuleren we de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en het klimaatadaptief maken van de woonomgeving.

Zorg en aandachtsgroepen

1. We werken samen met zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen.
2. We maken prestatieafspraken met de woningcorporaties over het realiseren van geclusterde woningen voor senioren (bijvoorbeeld Knarrenhoven) en woonvormen voor overige doelgroepen zonder zorg maar met zorg en voorzieningen nabij; via bestaande woningen of nieuwbouw. Een geclusterde woning is een zelfstandig huis dat deel uitmaakt van een groep woningen die dicht bij elkaar staan, dicht bij een ontmoetingsruimte en voorzieningen als supermarkt en huisarts. Bewoners kunnen onderlinge steun bieden, de kans op eenzaamheid vermindert en de zorg aan huis kan er goed en efficiënt geboden worden.
3. Ook bij nieuwbouw van koopwoningen en middeldure huurwoningen stellen we de eis dat een bepaald percentage nultredengeschikt is en geclusterd (zie toevoegen woningen).
4. We maken prestatieafspraken met zorgaanbieders voor het realiseren van de extra vraag naar minimaal 50 extra plekken voor psychogeriatrische 24 uurs zorg (dementie) en minimaal 20 extra plekken voor somatische 24-uurs zorg (lichamelijke beperkingen) voor 2030.
5. We stimuleren 55-plussers om hun woning tijdig aan te passen, zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven als zij ouder worden. Dit doen we via verzilverleningen, blijversleningen, seniorenmakelaar, Mijn Huis op Maat et cetera.
6. We richten de openbare ruimte zoveel mogelijk zo in, dat zelfredzaamheid, participatie en ontmoeting worden gestimuleerd (=omgevingsplan).

7. We leveren een bijdrage aan de huisvesting van bijzondere aandachtsgroepen en statushouders in de sociale woningvoorraad. In de wet is gedefinieerd wat deze aandachtsgroepen zijn. Denk aan mensen met een zorgvraag of die moeilijk een woning kunnen vinden (spoedzoekers). Hoe we hiermee omgaan wordt geregeld in een urgentieverordening. Die maken we samen met de andere gemeenten in Friesland en de provincie. In 2025 is deze urgentieverordening voor inspraak in procedure gebracht.
8. We geven invulling aan de taakstelling om per jaar een bepaald aantal statushouders te huisvesten. Het is nog niet duidelijk of statushouders in de wet ook worden aangewezen als urgente categorie. Dit is afhankelijk van rijksbeleid.

Opvang asiel en vluchtelingen

1. Door de doorstroomlocatie Rikkingahof, waarin 190 statushouders wonen, voldoen we aan onze taakstelling voor de opvang van asielzoekers.
2. We onderzoeken hoe we aan deze taakstelling kunnen blijven voldoen, als Rikkingahof op den duur wegvalt.
3. We bieden opvangplekken aan ontheemden die zijn gevlucht voor de oorlog in Oekraïne.
4. We onderzoeken hoe we ook in de toekomst opvangplekken kunnen blijven bieden, mocht de oorlog voortduren.
5. We stemmen de opvang af op de vraag en het aanbod in de regio en met samenwerkingspartners.

Volkshuistingsprogramma

We stellen een volkshuisvestingsprogramma op.

Informatie en communicatie rondom wonen.

1. Informatie over wonen is makkelijk te vinden en sluit aan op informatiebehoefte van inwoners/anderen.
2. We reageren efficiënt en goed op informatieverzoeken en klachten van inwoners over wonen.

Toename omgevingskwaliteit

Onder regie van De Friese Aanpak wordt in Fryslân op dit moment verkend welke instrumenten ingezet kunnen worden om beter en concreter aan omgevingskwaliteit te kunnen werken. De provincie, gemeenten en Hûs en Hiem doen mee aan deze verkenning. De verkenning moet leiden tot instrumenten die helpen om de kwaliteit tastbaar te krijgen, in plaats van dat het alleen abstract blijft in een omgevingsvisie. Op sommige onderwerpen zijn al goede instrumenten (b.v. werkwijze Nije Pleats, handreiking elektriciteitsstations). De bevindingen van de verkenners zijn besproken in de Algemene Bestuursvergadering van Hûs en Hiem en binnenkort ook met de stuurgroep De Friese Aanpak, waarin provincie en alle gemeenten vertegenwoordigd zijn. De volgende stap is om duidelijk te maken wat Fryslân nodig heeft, mede geïnspireerd door andere provincies. We verwachten dat dit proces in 2026 steviger gestalte zal krijgen.

Door de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is er behoefte aan nieuw beleid over omgevingskwaliteit (welstand) voor bouwinitiatieven. De wet vraagt om een meer integrale benadering met ruimte voor maatwerk. Ook de verouderde huidige welstandsnota geeft aanleiding om nieuw beleid te maken. In OWO-verband is via een pilot ervaring opgedaan met een nieuwe methode voor omgevingskwaliteit/welstand. Er is daarbij verschil gemaakt tussen de sneltoets-methode en de gespreks-methode. De sneltoets-methode houdt in dat de vergunningverleners aan de hand van de sneltoetscriteria de meest voorkomende initiatieven zelf kunnen beoordelen. Inmiddels zijn de sneltoetscriteria in onze gemeente al vastgesteld en wordt daar mee gewerkt. De gespreks-methode houdt in dat een bouwplan wordt beoordeeld vanuit zijn specifieke context (gebiedsdoelen en ontwerpvragen) in een gesprek met de initiatiefnemer en de adviescommissie omgevingskwaliteit. De gespreks-methode wordt door de verkenners vanuit De Friese Aanpak bekeken als mogelijk interessant instrument voor Fryslân-brede inzet op versterken van de omgevingskwaliteit.

In OWO-verband gaan we de komende periode samenwerken om tot nieuw beleid omgevingskwaliteit te komen. Er ligt begin 2026 een gezamenlijk projectplan. Aan de hand daarvan wordt in 2026 gewerkt aan de drie nieuwe nota's omgevingskwaliteit. We kiezen daarbij voor eenzelfde systematiek, waarbij de kaders per gebied kunnen verschillen. Eindresultaat is een eigen Nota Omgevingskwaliteit voor Ooststellingwerf (eind 2026/1e helft 2027). We maken voor het opstellen van de nota gebruik van een deskundig bureau.

Behoud van monumenten
We wijzen in 2026 geen grote aantallen nieuwe monumenten aan (incidenteel aanwijzen is altijd mogelijk). In 2023 hebben we aantal nieuwe gemeentelijke monumenten aangewezen, in aanvulling op de eerste aanwijzingsronde in 2008. Hiermee zijn er 96 gemeentelijke monumenten aangewezen. Naast deze gemeentelijke monumenten zijn er ook rijksmonumenten in onze gemeente. Alle monumenten zijn gebouwd voor de Tweede Wereldoorlog. Hoewel er landelijk aandacht is voor aanwijzing van monumenten uit de periodes na de Tweede Wereldoorlog (o.a. Post65), is er in onze gemeente uit die periode niet veel potentieel. Voorlopig willen we daarom onze aandacht nog niet vestigen op die periode en (nog) geen energie steken in een inventarisatie die tot mogelijke aanwijzingen kan leiden. We steken onze energie nu liever in evaluatie van onze subsidieregeling voor monumenten, die € 25.000 per jaar aan subsidiemogelijkheden biedt voor eigenaren van gemeentelijke monumenten. Evaluatie zou kunnen leiden tot een voorstel tot aanpassing van deze subsidieregeling. Deze willen we aantrekkelijk genoeg houden voor monumenteneigenaren. Gebruik van de regeling betekent immers investeringen in de monumentale gebouwen.

Jaarlijks blijft er aandacht voor activiteiten op de Open Monumentendag (tweede weekend september). We krijgen daarbij hulp van een groep enthousiaste vrijwilligers, de monumentenambassadeurs. Voor monumenteigenaren organiseren we samen met deze ambassadeurs jaarlijks een informatieve bijeenkomst.

Kerken
De kerkenvisie kan helpen om kerkgebouwen waar nodig een nieuwe functie te geven. Het biedt voor kerkeigenaren inzicht in welk ander gebruik er voor hun pand denkbaar is. Het verlaagt de drempel om hierover het gesprek met de gemeente aan te gaan. Deze richtinggevende visie moet op termijn vertaald worden in de omgevingsvisie.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners merken dat er meer huur- of koopwoningen beschikbaar komen die passen bij hun financiële situatie, gezinssamenstelling of zorgbehoefte.
- Zij zien bijvoorbeeld dat woningen - in diverse typen en prijsklassen - en kavels te koop staan en zien dat er nieuwe buurten komen waar ook sociale huurwoningen gebouwd worden.
- 55-plussers zijn zich bewust van de eigen mogelijkheden om te anticiperen op hun toekomstige woonbehoefte, pakken daarop regie en benutten daarbij digitale hulpmiddelen.
- Inwoners zien dat er gewerkt wordt aan nultredenwoningen en geclusterde woonvormen geschikt voor jong en oud nabij basisvoorzieningen (huisarts, supermarkt, ontmoetingsplek). Bijvoorbeeld Rikkingahof.
- We voldoen aan de vraag naar 24-uurs zorg.
- Er is voldoende en passende huisvesting voor aandachtsgroepen, met daarbij de juiste zorg, ondersteuning en begeleiding.
- Inwoners horen dat de gemeente voldoet aan de taakstellingen die de gemeente heeft als het gaat om opvang van asielzoekers en ontheemden uit Oekraïne. En zij merken dat we dit zo goed mogelijk doen, met oog voor de belangen van omwonenden.
- Inwoners kunnen makkelijk informatie vinden over wonen in Ooststellingwerf en ervaren dat we goed reageren als zij hier vragen over hebben.
- Inwoners hoeven hun bouwplan in veel gevallen niet te bespreken met de adviescommissie omgevingskwaltiet (Hûs en Hiem), omdat veelvoorkomende bouwplannen ambtelijk getoetst worden aan de sneltoetscriteria (vanaf 2025).
- Eigenaren van een monument en mensen die een project over monumenten willen bekostigen, kunnen eenvoudig een subsidie aanvragen.
- Er blijft aandacht voor de monumenten op de jaarlijkse Open Monumentendag in september.
- Kerkeigenaren kunnen rekenen op actief meedenken van de gemeente als ze de wens hebben om een andere functie toe te kennen aan het kerkgebouw.

Wat mag het kosten

De lasten worden deels gedekt uit bestaande budgetten. Bij het heroverwegingsproces 2022-2025 heeft u ingestemd met het beschikbaar stellen van € 1,5 miljoen uit de Algemene reserve voor de Taskforce Wonen. Hiervan is per eind 2024 nog een bedrag van ruim € 900.000 beschikbaar.

U heeft in december 2020 bij het voorstel over monumentenzorg ingestemd met een jaarlijkse bijdrage van € 2.500 aan Stichting Fryske Mole uit de reserve monumenten. Daarnaast heeft u ingestemd met het dekken van een eventuele overschrijding van het beschikbare budget voor subsidie monumenten uit de reserve monumenten tot een maximaal bedrag van € 25.000 per jaar.

In de kadernota is voor 2026 € 200.000 beschikbaar gesteld voor het uitwerken van het volkshuisvestingsprogramma. Na van kracht worden van de Wet regie op de volkshuisvesting wordt dit een verplicht programma in 2026. Het volkshuisvestingsprogramma is gebaseerd op het volkshuisvestingsbeleid /onderdeel wonen dat deel uitmaakt van de meer omvattende gemeentelijke Omgevingsvisie.

Beleidskaders

- Woon(zorg)visie Ooststellingwerf 2022-2026
- Visie op wonen, welzijn en zorg 2025
- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf
- Regiodeal Wonen Z-O Fryslan 2025
- Addendum Regiodeal Wonen 2025 (beoogde vaststelling juli 2025)
- Wet versterking regie op Volkshuisvesting 2024 (beoogde vaststelling 2025)
- Huisvestingswet 2014 (herzien in 2024)
- Nota Grondbeleid 2022
- Nota Grondprijzen 2022-2026
- Kerkenvisie (januari 2021)

Begroting Programma 8

x € 1.000

8- Bouwen wonen en gronden	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
8-1.26 Ruimtelijke ordening	-1.645	-2.529	-1.804	-1.785	-1.784	-1.749
8-2.26 Grondexploitatie niet bedrijventerreinen	-105	-1.810	59	59	59	59
8-3.26 Wonen en bouwen	-1.906	-6.122	-2.340	-2.129	-2.109	-2.025
Totaal Lasten	**-3.657**	**-10.462**	**-4.086**	**-3.855**	**-3.834**	**-3.716**
Baten						
8-1.26 Ruimtelijke ordening	398	205	205	205	205	205
8-2.26 Grondexploitatie niet bedrijventerreinen	183	2.145	-	-	-	-
8-3.26 Wonen en bouwen	779	4.571	723	609	591	509
Totaal Baten	**1.360**	**6.921**	**929**	**815**	**796**	**714**
Resultaat voor bestemming	**-2.297**	**-3.540**	**-3.158**	**-3.041**	**-3.038**	**-3.002**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-3**	**-496**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**295**	**1.231**	**442**	**231**	**231**	**196**
Mutatie reserves	**292**	**735**	**442**	**231**	**231**	**196**
Resultaat na bestemming	**-2.005**	**-2.805**	**-2.716**	**-2.810**	**-2.807**	**-2.806**

Paragrafen

Paragraaf 1 | Lokale Heffingen

De gemeente stuurt belastingaanslagen voor een aantal belastingen en heffingen. Dit zijn de onroerendezaakbelasting, rioolheffing, en afvalstoffenheffing voor alle belastingplichtigen binnen onze gemeente. Daarnaast zijn er nog specifieke belastingsoorten voor bepaalde doelgroepen zoals de toeristenbelasting, forensenbelasting, en de BIZ (bedrijveninvesteringszone). We heffen ook leges. De lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van onze inkomsten. Deze paragraaf laat de hoogte van de inkomsten zien en geeft uitleg over de diverse heffingen.

Algemene beleidslijn

Het fiscale beleid voeren we uit in overeenstemming met de fiscale wetgeving, de gevormde jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals die gelden voor het belastingrecht. Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering de bepalende elementen.

Bijzonderheden en ontwikkelingen

De Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ)

Zoals elk jaar worden de nieuwe WOZ-waarden gebruikt voor o.a. de heffing van de onroerendezaakbelasting en forensenbelasting. De waardepeildatum voor de WOZ-waarde ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. Door de actualiteit van de waarde wordt deze mede voor andere doeleinden, zoals de belastingdienst voor de erfbelasting en eigen woningforfait, forensenbelasting, waterschapslasten en door notarissen gebruikt.

Vanaf 2022 worden de woningen getaxeerd op de gebruiksoppervlakte zoals al langer gebruikt door makelaars en notarissen. Met ingang van 2025 zijn nu ook alle bedrijven (niet-woningen) over op de gebruiksoppervlakte en voldoen we aan de Landelijke normen. De Landelijke Voorziening WOZ is openbaar voor vele afnemers zoals notarissen, het CBS, de inwoners etc. Door de overgang op de gebruiksoppervlakte bij woningen en niet-woningen zijn er ook geen problemen bij de verplichte levering aan de afnemers.

Basisregistraties

Als gemeente maken wij verplicht gebruik van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Na de realisatie van de gebruiksoppervlakten van woningen en niet-woningen volgt nu de afstemming met de oppervlakten in de BAG. De BAG/WOZ koppeling speelt hierbij een belangrijke rol als het gaat om de onderlinge afstemming. Deze afstemming tussen basisregistraties is het begin van de keten waarin de basisregistraties onderling worden verbonden. Doelstelling daarvan is om meer samenhang te creëren in de geo informatie infrastructuur. Dit betreft een objectenregistratie met daarin basisgegevens van objecten in de fysieke werkelijkheid zoals o.a. gebouwen, wegen, water, spoorlijnen, bomen, terreindelen en gemeentegrenzen.

Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

De legesverordening is per 2024 vernieuwd in verband met de invoering van de omgevingswet en Wkb. Naast aanpassing aan de nieuwe wetgeving is de legesverordening in OWO-verband ook zoveel mogelijk geharmoniseerd voor de hoofdstukken 2 (omgevingsvergunningen) en 3 (APV gerelateerde diensten). De diensten binnen deze hoofdstukken worden uitgevoerd door de OWO-afdeling VTH. Hoofdstuk 1 is uitsluitend tekstueel geharmoniseerd op basis van het VNG-model. Hiervoor is gekozen, omdat de dienstverlening voor hoofdstuk 1 niet plaatsvindt via OWO-VTH, maar via de separate gemeenten.

Na een jaar met de nieuwe legesverordening gewerkt te hebben zijn de inzichten meegenomen voor de verordening voor 2026. U ontvangt eind 2025 een voorstel voor een beperkte herziening van de legesverordening voor 2026.

Belastingsoorten

Onroerendezaakbelasting (OZB)
De hoogte van de OZB-aanslag wordt berekend met een percentage over de WOZ-waarde van een pand. Het percentage wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld. Eigenaren van woningen en eigenaren en gebruikers van niet-woningen (bedrijfspanden voornamelijk) betalen OZB. De opbrengst OZB is voor een gemeente vrij te besteden.

Benchmark: vergelijking gemeentelijke woonlasten per provincie. De benchmark beoogt, door middel van meer vergelijking, de informatievoorziening over de ontwikkeling van de lokale lasten te bevorderen. Dit kunnen gemeenten gebruiken bij hun keuzes over de ontwikkeling van de lokale lasten. De benchmark vergelijkt voor alle gemeenten binnen een provincie de hoogte van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met een koopwoning. De woonlasten zijn de som van de gemiddeld betaalde ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing minus een eventuele heffingskorting (= eenmalige korting die sommige gemeenten geven). De benchmark moet het lokale debat over de keuzes voor ontwikkelingen, zoals stijging van de lasten, bevorderen.

Rioolheffing
Eigenaren en gebruikers van woningen en niet-woningen (voornamelijk bedrijfspanden) die aangesloten zijn op het riool betalen rioolheffing. Met de opbrengsten hiervan betalen we het beheer en onderhoud van de riolering, drainage, een aantal sloten binnen de bebouwde kom en andere zaken die nodig zijn voor de inzameling en het transport van afval-, grond- en regenwater. In het Water- en rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029 is het kostendekkingsplan opgenomen. Daarin staat hoe de heffing zich in deze periode ontwikkelt.

Leges
Leges zijn retributies voor diensten die door de gemeente worden verleend. Vaak gaat het om de aanvraag van vergunningen of documenten. Denk aan bouwvergunningen, paspoorten of een uittreksel uit het bevolkingsregister. Ook activiteiten van het gemeentearchief kunnen in de legesverordening worden geregeld. De opbrengst uit de leges mag de totale kosten niet overtreffen. Een gemeente kan geen winst maken op de diensten die zij levert.

De invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) hebben impact op de legesbaten. De impact van de Omgevingswet is nu nog relatief beperkt, doordat de OWO-gemeenten in 2024 beleidsneutraal zijn overgegaan. Tot 2032 hebben gemeenten de tijd om het omgevingsplan vast te stellen. Hierin zullen gemeentelijk keuzes worden gemaakt of omgevingsplanactiviteiten vergunningsplichtig blijven, meldingsplichtig worden of geen van beide. Deze keuze kan gevolgen hebben voor de legesbaten.

Door de WkB worden de leges voor bouwactiviteiten opgeknipt in een ruimtelijk en een bouwtechnisch deel. De technische bouwkundige toets wordt voor gevolgklasse 1 door kwaliteitsborgers uitgevoerd en niet meer door de gemeente. Hierdoor komen de leges voor het bouwtechnische deel te vervallen. Gevolgklasse 1 zijn bijvoorbeeld eensgezinswoningen en simpele bedrijfspanden. Circa 90% van alle bouwvergunningen in de OWO-gemeenten zit in gevolgklasse 1. Historisch heeft ruim 60% tot 75% van de legesopbrengsten betrekking op bouwvergunningen. De consequenties voor de legesopbrengsten zijn daardoor aanzienlijk.

De raming van de legesopbrengsten bevat een groot aantal onzekerheden. Die onzekerheden waren er in andere jaren ook, maar zijn door de nieuwe wetgeving nu groter. Door de knip tussen de ruimtelijke en technische vergunning (Wkb) hebben we de kosten voor deze vergunningssoorten opnieuw geraamd. Bij de begroting 2024 hebben we al aangeven dat het eerste jaar waarin we met de nieuwe wetgeving werken een overgangsjaar is en dat een echt goed beeld van de werkelijke kostendekkendheid naar verwachting in 2025 ontstaat.

In de praktijk zien we dat 2024 inderdaad een overgangsjaar is waarbij met name vergunningen worden verleend, die voor 2024 zijn ingediend en op basis van de oude legesverordening en wetgeving worden afgehandeld. We blijven de werkelijke kosten en opbrengsten de komende jaren monitoren en komen waar nodig met voorstellen om de tarieven aan te passen.

Toeristenbelasting
De tarieven voor de periode 2024-2026 zijn € 1,65 en € 1,20 per persoon per nacht. Het tarief van € 1,20 per persoon per nacht is voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen. Het tarief van € 1,65 per persoon per nacht is voor verblijf in andere verblijfsaccommodaties. In de raadsvergadering van 27 juni 2023 heeft de raad bij amendement besloten om leeftijd van vrijstelling toeristenbelasting kinderen te verhogen van vier jaar naar twaalf jaar.

In 2026 moeten er nieuwe keuzes gemaakt worden ten aanzien van de tarieven voor 2027 en verder.

Forensenbelasting
Onder de naam 'forensenbelasting' heffen we een belasting van personen die (voor meer dan 90 dagen per jaar) een gemeubileerde woning als bedoeld in artikel 223 van de Gemeentewet voor zichzelf en/of hun gezin beschikbaar houden. De belasting heffen we naar de heffingsmaatstaf voor de onroerendezaakbelastingen (de WOZ-waarden). De belasting van caravans of chalets met een standplaats voor meerdere jaren wordt naar een vast bedrag geheven.

Bedrijven Investeringszone (BIZ)
BIZ (Bedrijven Investeringszone): Op 20 oktober 2021 heeft u ingestemd met de verordening Bedrijveninvesteringszone Oosterwolde Centrum 2021 (BIZ). De opbrengsten van de BIZ worden als subsidie uitgekeerd aan de stichting BIZO. Met de stichting is een uitvoeringsovereenkomst gesloten waarin de activiteiten zijn opgenomen die zij met de subsidie gaan verwezenlijken. Op 22 april 2025 heeft u ingestemd met de verlenging van de verordening voor de periode 2026-2031.

Een tweede BIZ-gebied is in onderzoek namelijk voor de beveiliging van twee bedrijventerreinen ten oosten van Oosterwolde en deel van de Nanningaweg. Het onderzoek loopt en hoopt afgerond te worden in 2025 zodat het per 1 januari 2026 kan ingaan.

Afvalstoffenheffing
Voor het ophalen en verwerken van afval leggen we een afvalstoffenheffing op. Deze heffing bestaat uit een vast bedrag per woning (vastrecht), een bedrag voor het aantal keren dat afval wordt aangeboden en het aantal kilo's restafval (Diftar+). Het vastrecht moet altijd worden betaald, ook als er geen afval wordt aangeboden.

Kwijtschelding
We voeren de kwijtschelding uit volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat, afgezien van vermogen cum annexis, aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Kwijtschelding geldt niet voor alle belastingsoorten, alleen voor de afvalstoffenheffing vast deel (+ Diftar tot € 100) en rioolheffing (alleen gebruikersdeel). We gebruiken een versnelde en vereenvoudigde, geautomatiseerde toets vooraf (via het Inlichtingenbureau) om te bepalen of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding. De kosten voor kwijtschelding worden uiteindelijk vertaald in het tarief voor rioolheffing en vastrecht van de afvalstoffenheffing.

Inkomsten

Lokale heffingen en leges

x € 1.000

Lokale heffingen en leges	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
lokale heffingen	9.791	10.170	10.538	10.743	10.948	10.947
leges	1.182	1.102	1.221	1.098	1.029	896
Totaal	**10.973**	**11.273**	**11.759**	**11.841**	**11.977**	**11.843**

Lokale heffingen

€ 1.000

Lokale heffingen	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
0-3 Thema Financien						
Onroerende zaakbelasting eigenaren	3.007	3.087	3.179	3.383	3.587	3.587
Onroerende zaakbelasting gebruikers	255	287	297	299	300	300
Bedrijven investeringszone	58	60	-	-	-	-
Totaal 0-3 Thema Financien	**3.320**	**3.434**	**3.476**	**3.681**	**3.887**	**3.887**
3-1 Thema Economie						
Forensenbelasting	145	145	149	149	149	149
Toeristenbelasting	384	349	349	349	349	349
Totaal 3-1 Thema Economie	**529**	**494**	**498**	**498**	**498**	**498**
7-2 Duurzaamheid, Riolering en Afval						
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	2.956	3.176	3.417	3.417	3.416	3.416
Rioolheffing (gecombineerd)	2.987	3.067	3.147	3.147	3.147	3.147
Totaal 7-2 Duurzaamheid, Riolering en Afval	**5.942**	**6.243**	**6.564**	**6.563**	**6.563**	**6.563**
Totaal Lokale heffingen	**9.791**	**10.170**	**10.538**	**10.330**	**10.948**	**10.947**

Leges

x € 1.000

Leges	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
0.2 Thema Dienstverlening						
Burgelijke stand / huwelijk	26	13	13	13	13	13
Burgerzakenleges	506	468	552	541	472	339
Overige leges	8	15	15	15	15	15
0.4 Overhead						
Gemeentehuis en buitendienst	4					
2.1 Verkeer en vervoer						
Verharding	36	27	62	62	62	62
8.1 Thema Bouwen wonen Grondexploitatie						
Bestemmingsplannen	20	29	29	29	29	29
Omgevingsvergunningen, baten	582	550	550	438	438	438
Totaal Leges	**1.182**	**1.102**	**1.221**	**1.098**	**1.029**	**896**

Kostendekking

Berekening van kostendekkendheid riolering en reiniging

In onderstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen riolering en reiniging. Het uitgangspunt bij deze heffingen is volledige kostendekking. Naast de baten en lasten die worden verantwoord op bijbehorende taakvelden mogen we een aantal lasten toerekenen, waaronder overhead. De overhead is berekend als opslagpercentage over de directe salarislasten die op het taakveld verantwoord zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt in een opslagpercentage voor de salarislasten van de buitendienst (72%) en van de binnendienst (86%). In verband met sterk gestegen prijzen bij met name onze verwerker, is er naar verwachting in 2026 geen kostendekkendheid voor de reiniging. De dotatie aan de rioleringsvoorziening voor de exploitatie is verwerkt in de lasten van het taakveld.

Berekening van kostendekkendheid leges

In onderstaande tabel staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen leges. De totale kostendekkendheid van de legesverordening komt uit op 76%. Tussen de titels van de legesverordening vindt geen kruissubsidiëring plaats. Kostendekkendheid bij leges burgerzaken (hoofdstuk 1) is niet haalbaar, vanwege wettelijke maximumtarieven voor de belangrijkste diensten in dit hoofdstuk. De kostendekkendheid bij leges omgevingsvergunningen (hoofdstuk 2) fluctueert jaarlijks door fluctuaties in de omvang van bouwactiviteiten. De lage kostendekkendheid bij APV gerelateerde onderwerpen (hoofdstuk 3) is een politieke keuze om te stimuleren dat vergunningen voor deze diensten worden aangevraagd.

De berekening van de tarieven gebeurt extracomptabel. Bij de kosten taakvelden zijn de directe personeelskosten en de materiële kosten opgenomen die samenhangen met het verstrekken van de diensten waarvoor leges geheven worden. Bij directe personeelskosten gaat het bijvoorbeeld om de uren van baliemedewerkers en van de uren van de medewerkers bij Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Ruimtelijke Ordening (RO).

De basis voor de toerekening van deze kosten zijn de teamplannen en historische cijfers. Materiële kosten zijn bijvoorbeeld de kosten die samenhangen met de afdracht aan het Rijk voor reisdocumenten en de afdracht aan het RDW voor rijbewijzen. De overhead wordt via een opslag op de directe personeelskosten toegerekend. Voor hoofdstuk 1 rekenen we met het integraal uurtarief van Ooststellingwerf. Daarin hanteren we een opslag van 86% voor overhead over de directe loonkosten. Voor hoofdstuk 2 en 3 rekenen we met het integraal uurtarief van VTH. Daarin hanteren we een opslag van 78% voor overhead over de directe loonkosten. Er is voor gekozen om de btw niet als kostenelement mee te wegen, omdat het overgrote deel van de kosten de eigen personele kosten betreft waarvoor geen btw verschuldigd is. De wel toerekenbare btw maakt slechts een klein onderdeel uit van de kosten.

Toelichting overhead
Op de taakvelden verantwoorden we alle baten en lasten die direct betrekking hebben op het taakveld, waaronder salarislasten. De lasten die we niet direct aan de taakvelden kunnen toerekenen, zijn de overheadkosten. Overhead is 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Het gaat hier dan om onder andere personele kosten, huisvesting, ICT, etc.

Omdat alle directe kosten al rechtstreeks zijn toegerekend aan de taakvelden, passen we een opslagpercentage toe voor overhead op salarislasten bij taakvelden waarvoor we kostendekkende tarieven mogen berekenen. Bijvoorbeeld afval, riolering en leges.

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting Rioolheffing (taakveld 7.2)	Begroting Reinigingsheffing (taakveld 7.3)
Lasten		
Lasten	2.097	3.283
Baten	-	-526
Netto lasten taakveld	**2.097**	**2.757**
Toe te rekenen lasten		
Overhead	527	153
Kwijtschelding	51	105
Rente		-1
Dubieuze debiteuren	7	10
Slootonderhoud en straatreiniging	164	
BTW	300	393
Totaal toe te rekenen lasten	**1.049**	**660**
Totale lasten	**3.146**	**3.417**
Opbrengst heffingen	**-3.146**	**-3.417**
Dekkingspercentage	**100%**	**100%**

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting titel 1 Algemene dienstverlening	Begroting titel 2 Fysieke leefomgeving/omgevingsvergunningen	Begroting titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	Totaal
Lasten				
Lasten	634	356	21	1.011
Baten		0	0	
Netto lasten	**634**	**356**	**21**	**1.011**
Toe te rekenen lasten				
Overhead	311	279	17	607
Totaal toe te rekenen lasten	**311**	**279**	**17**	**607**
Totale lasten	**945**	**635**	**38**	**1.618**
Opbrengst heffingen	**-627**	**-580**	**-15**	**-1.222**
Dekkingspercentage	**66%**	**91%**	**39%**	**76%**

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf laat zien hoe solide onze begroting is en in hoeverre we financiële tegenvallers kunnen opvangen. Het gaat om de relatie tussen de (financiële) weerstandscapaciteit en alle risico's die de gemeente loopt die niet zijn afgedekt door reserves, voorzieningen en verzekeringen. Door het vormen van een weerstandsvermogen hoeven we bij een financiële tegenvaller in de uitvoering niet direct te anticiperen. Het weerstandsvermogen is op dit moment voldoende om de risico's op te vangen.

Conclusie weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit is per 1 januari 2026 € 25,647 miljoen. De benodigde weerstandscapaciteit is € 3,823 miljoen (zie overzicht bij kwantificeerbare risico's). Het weerstandsvermogen is ruim voldoende om de risico's af te dekken. Naast de beschikbare weerstandscapaciteit van € 25,647 miljoen is er nog de algemene buffer van € 5 miljoen (als onderdeel van de Algemene reserve en wordt vanaf de jaarrekening 2024 berekend op 5% van het begrotingstotaal). Deze beide gecombineerd maakt dat in relatie tot de omvang van de activiteiten er voldoende buffer aanwezig is voor het opvangen van de risico's.

Risico's, die zich regelmatig voordoen en die vrij goed meetbaar zijn, maken geen onderdeel uit van de risico's binnen het weerstandsvermogen. Hiervoor zijn verzekeringen afgesloten of reserves en voorzieningen gevormd. We gaan op de volgende manier om met de risico's rondom grondexploitaties, openeinderegelingen, verbonden partijen en decentralisaties:

Grondexploitaties
Hiervoor is de Algemene reserve grondexploitatie ingesteld. Deze reserve is bestemd voor het opvangen van verliezen (bijvoorbeeld van niet-kostendekkende complexen), planschadeclaims en verlaging van verkoopprijzen. We beoordelen ieder jaar opnieuw of de reserve toereikend is.

Openeinderegelingen
De belangrijkste openeinderegelingen zijn de regelingen Sociaal Domein en WWB. De risico's door openeinderegelingen nemen we waar mogelijk mee in de bepaling van de weerstandscapaciteit.

Verbonden Partijen
Jaarlijks beoordelen we de jaarrekeningen, begrotingen en tussentijdse rapportages van de verbonden partijen en leggen die aan u voor. We nemen deel aan aandeelhoudersvergaderingen en bij de meeste verbonden partijen ook aan tussentijdse overleggen. Net als bij de grondexploitatie geldt dat er geen extra financiële buffer noodzakelijk is, omdat er geen risico's zijn die een gevaar vormen voor de financiële positie. Als dit wel het geval is, nemen we dat risico mee in deze paragraaf. Dat beoordelen we ieder jaar opnieuw.

Projecten
De risico's bij projecten worden per project geïnventariseerd en maken onderdeel uit van het projectplan.

Algemene beleidslijn

Om het weerstandsvermogen te beoordelen zetten we de beschikbare weerstandscapaciteit af tegen de benodigde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit is een optelsom van middelen die beschikbaar zijn om de gevolgen van risico's die niet begroot zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit
De benodigde weerstandscapaciteit stellen we vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. Daarnaast zijn de financiële gevolgen van deze risico's zo veel mogelijk weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Het gaat dan vooral om de reservecapaciteit (algemene- en bestemmingsreserves), de onbenutte begrotingscapaciteit, de onbenutte investeringscapaciteit en de stille reserves. We bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit aan de hand van de algemene reserve en bestemmingsreserves. We willen een beschikbare weerstandscapaciteit met minimaal de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit.

x € 1.000

Weerstandscapaciteit per 1 januari 2026	Bedrag
Algemene reserve	28.704
Bodembedrag (-/-)	5.000
A	**23.704**
Bestemmingsreserves:	8.849
Reserve kapitaallasten (-/-)	3.830
Reserve grondexploitatie (-/-)	3.076
B	**1.943**
Beschikbare weerstandscapaciteit (A+B)	**25.647**

Risicobeheersing

Risicobeheersing is de manier waarop we risico's beheersen, inclusief de processen en systemen waarmee we dat doen. Onze organisatie heeft tal van beheersmaatregelen getroffen om de doelstellingen in de programma's te realiseren. Er is een grote verscheidenheid aan maatregelen, die we als volgt indelen:

- Juridische beheersmaatregelen (inkoopvoorwaarden, contractbepalingen, leveringsvoorwaarden, juridische kwaliteitszorg)
- Financiële beheersmaatregelen (financial control, verzekeringen, bankgaranties, financieringsfunctie artikel 13 Financiële verordening)
- Organisatorische beheersmaatregelen (AO/IC, procedures, 4-ogen-principe, audits)
- Materiële beheersmaatregelen en informatiebeveiligingsbeheersmaatregelen (gemeentelijk informatiebeveiligingsplan).

Twee keer per jaar, als onderdeel van de P&C-cyclus, actualiseren we het overzicht met de belangrijkste risico's. Dit doen we op basis van dossieronderzoek en interviews met management en medewerkers. Na identificatie van het risico brengen we de oorzaak en het gevolg van het risico in beeld. We kwantificeren ieder risico (als dat mogelijk is). En we maken een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet, evenals het financiële gevolg. Dit resulteert in het risicoprofiel voor onze gemeente. Vervolgens inventariseren we voor elk risico de getroffen beheersmaatregelen.

Bij de kwantificeerbare risico's staat een opsomming van de risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet, evenals de financiële gevolgen. Bij deze inschattingen gebruiken we onderstaande tabel:

Categorie	Kans op voorkomen	Kwantitatief	Financieel gevolg
1.	< of 1 keer per 10 jaar	10%	Geen geld gevolgen
2.	1 keer per 5-10 jaar	30%	< € 25.000
3.	1 keer per 2-5 jaar	50%	> € 25.000 - € 100.000
4.	1 keer per 1-2 jaar	70%	> € 100.000 - € 500.000
5.	1 keer per jaar of meerdere keren per jaar	90%	> € 500.000

Kwantificeerbare risico's

De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de jaarstukken 2024 met € 1 miljoen afgenomen. Dat voornamelijk doordat het risico dat we rijksmiddelen voor de jeugdhulp structureel ramen eruit is gehaald. Dit is via de circulaires verwerkt en is daarom geen risico meer.

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
1	**Risico: Afschrijvingen bedrijfsgebouwen met restwaarde (60% van de WOZ waarde)**	1	5	€ 734.875
	Toelichting risico: Bedrijfsgebouwen worden afgeschreven tot 60% van de WOZ-waarde. Risico: Als het bedrijfsgebouw niet meer de maatschappelijke functie vervult is er het risico dat de resterende boekwaarde hoger is dan de eventuele verkoop c.q. vervanging. Beheersmaatregel: Het percentage ligt in lijn met het percentage van de WOZ bij verkopen de laatste jaren (59%). De kans dat dit de komende jaren fors verslechterd is beperkt.			
2	**Risico: Financiele kwetsbare positief Jeugdhulp Friesland (JHF)**	3	3	€ 97.500
	Toelichting risico: De financieel kwetsbare positie kan leiden tot een aanvullende steunvraag aan onze gemeente. Dit kan te maken hebben met een lagere toekenning van een SPUK-regeling, frictiekosten bij een mogelijke overname en bijspringen in het geval van een verslechterende financiele situatie. Beheersmaatregel: Verzoek van uitstel van terugbetaling van het SPUK voorschot en lening is gehonoreerd door de gemeente Leeuwarden en het Rijk in het belang van zorgcontinuïteit. Door JHF rust te geven in de liquiditeit, kan de zorgaanbieder zich de komende tijd richten op de toekomstscenario's.			
3	**Risico: Bijstelling Algemene uitkering gemeentefonds (au)**	5	5	€ 665.800
	Toelichting risico: De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven, de zogenaamde "trap op, trap af systematiek". Als na afloop van een jaar blijkt dat de rijksuitgaven lager zijn dan gepland, wordt de algemene uitkering naar beneden aangepast. Dit vertaalt zich in een aanpassing van het accres. We nemen 1% van de algemene uitkering op als benodigd weerstandsvermogen. Beheersmaatregel: Drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circulaires beoordelen we en rekenen we door.			
4	**Risico: Afwijking op WWB I-deel budgetten, waardoor beroep op algemene middelen onvermijdelijk is**	2	4	€ 185.378
	Toelichting risico: Bij een tekort van 10% van het WWB I-deel budget moeten wij 7,5% betalen uit eigen middelen. Het risico gaat over dit mogelijke tekort. Beheersmaatregel: Eén keer per maand ontvangen we managementcijfers met de stand van zaken. Hierdoor kan op financieel gebied bijgestuurd worden. Ook zijn er procesmaatregelen aan de poort en ten aanzien van uitstroom. Beïnvloeding van klantaantallen is niet of zeer marginaal mogelijk.			
5	**Risico: Ontoereikende exploitatie MFS Oosterwolde Zuid**	5	3	€ 90.000
	Toelichting risico: De verwachting is dat de exploitatie van MFS Oosterwolde Zuid uiterlijk 2026 voor rekening van de gemeente komt. In 2025 wordt een nieuwe MOP opgesteld omdat de bestaande MOP gedateerd is. We verwachten dat de accommodatie op basis van de nieuwe MOP niet meer kostendekkend te exploiteren valt voor de Stichting, Beheersmaatregel: Overname exploitatie door de gemeente. Hiervoor is waarschijnlijk aanvullend budget nodig.			
6	**Risico: Overige garanties**	1	3	€ 50.000
	Toelichting risico: Er zijn garanties verleend aan instellingen op het terrein van gezondheid, volkshuisvesting en onderwijs. Beheersmaatregel: We beoordelen het overzicht garanties.			

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
7	**Risico: Garanties woningbouwcorporaties**	1	3	€ 50.000
	Toelichting risico: Het waarborgfonds Sociale Woningbouw heeft de bestaande directe risico's op geldleningen overgenomen. De gemeente kan op basis van de 'achtervangregeling' worden aangesproken.			
	Beheersmaatregel: Het door het Waarborgfonds verstrekte overzicht wordt beoordeeld en daarnaast wordt bij een individuele aanvraag de situatie beoordeeld. Per 1 augustus 2022 is het 'meetekenen' met nieuwe leningen vervallen en wijzigt de wijze van berekening van de achtervangpositie op nieuwe leningen. De impact hiervan op het risico voor de gemeente is zeer beperkt.			
8	**Risico: Diverse gerechtelijke procedures**	4	3	€ 25.000
	Toelichting risico: Op basis van de huidige stand van zaken lopende procedures en/of te verwachten claims/procedures is een inschatting gemaakt.			
	Beheersmaatregel: Juridische kwaliteitszorg en inhuur van externe juristen bij lopende procedures en/of te verwachten claims.			
9	**Risico: Nationale Hypotheek Garantie**	1	2	€ 19.000
	Toelichting risico: Vanaf 2011 heeft het Rijk de achtervang voor alle nieuwe hypotheekgaranties op zich genomen. De gemeente blijft echter wel garant staan voor de vóór 1 januari 2011 verleende garanties.			
	Beheersmaatregel: We beoordelen het jaarlijks verstrekte overzicht van hypotheekgaranties.			
10	**Risico: Terugbetaling verstrekte geldleningen**	1	2	€ 15.000
	Toelichting risico: Er zijn leningen verstrekt aan instellingen op het terrein van volkshuisvesting, veiligheid, sport en dorpshuizen. Het is niet in alle gevallen duidelijk of er voldoende opstallen, installaties e.d. aanwezig zijn, om in geval van het uitblijven van betaling de restandschuld te voldoen.			
	Beheersmaatregel: Bij eventuele achterstanden in aflossingen ondernemen we meteen actie.			
11	**Risico: een tekort op het btw-compensatiefonds, waardoor teruggave lager wordt of ontbreekt**	3	4	€ 240.000
	Toelichting risico: Voor de raming in de begroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029 wordt mede op advies van de provincie de definitieve afrekening van de ruimte onder het BCF-plafond gebruikt van het jaar 2024. Voor 2026 wordt de helft van het risico meegenomen.			
	Beheersmaatregel: Voor de begroting 2026 is het bedrag van het jaar 2024 gebruikt. Voor de volgende begroting zal dit worden herzien en geactualiseerd.			
			TOTAAL	**€ 2.172.553**

	Risico's ingedeeld in klein, gemiddeld en groot			
12	**Risico: Onderhoud maatschappelijk vastgoed**	5	5	€ 500.000
	Toelichting risico: Bij een aantal accommodaties zijn geen actuele onderhoudsplannen. De dotaties in de onderhoudsvoorzieningen bij deze accommodaties zijn te laag om de toekomstige onderhoudsbehoefte te dekken.			
	Beheersmaatregel: Het accommodatiebeleid is vastgesteld. De komende periode worden nieuwe onderhoudsplannen opgesteld die inclusief de financiële consequenties ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd.			
13	**Risico: Verbonden partijen**	2	3	€ 250.000
	Toelichting risico: Ten aanzien van de verbonden partijen blijft extra aandacht noodzakelijk voor de uitvoeringsorganisatie FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). Deze samenwerkingsverbanden zijn van rijkswege verplicht gesteld en gelden dus voor de 18 Friese gemeenten. De invloed die als individuele gemeente kan worden uitgeoefend is (zeer) beperkt.			
	Beheersmaatregel: De OWO-samenwerking heeft een positief effect als vanuit een gezamenlijk belang kan worden opgetrokken. Ook in de overige samenwerkingsverbanden zien we dat gemeenten elkaar steeds beter vinden, maar dat er lang niet altijd een eensluidende visie is binnen de 18 Friese gemeenten. Daarbij is de gemeente altijd vertegenwoordigd in de gezamenlijke overleggen. Verder is onze gemeente betrokken bij het controllers overleg voor friese gemeentes inzake verbonden partijen. Gezamenlijk optrekken t.a.v. verbonden partijen heeft als voordeel om gezamenlijk vanuit hetzelfde afwegingskader de acteren richting de verbonden partij. Mogelijke beheersing van risico's van verbonden partijen is kansrijker als dit namens alle/meer deelnemers worden gedaan. Daarnaast is het ook efficiënter. Zowel voor de gemeente als voor de verbonden partij.			
14	**Risico: OWO bedrijfsvoering**	2	3	€ 250.000

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
	Toelichting risico: het risico bestaat dat er vanuit de samenwerking extra lasten naar voren komen die of onvermijdelijk zijn, danwel grote voorkeur genieten van 2 van de 3 gemeentes. Beheersmaatregel: Er is structureel overleg en tot op heden is er nog geen sprake van 2 tegen 1 besluiten.			
15	**Risico: Invoering omgevingswet**	5	3	€ 250.000
	Toelichting risico: Invoering van de Omgevingswet brengt (veel) onzekerheden met zich mee aangaande de implementatie hiervan. Dit kan leiden tot aanvullende investeringen om kosten te dekken. Risico: het vast te stellen krediet blijkt onvoldoende, er is aanvullend krediet nodig. Beheersmaatregel: Implementatie wordt jaarlijks gemonitord. Indien de verwachting is dat een aanvulling nodig is zal de raad hierover worden geïnformeerd en of een aanvullend krediet worden aangevraagd.			
16	**Risico: Extra lasten door invoering WMO abonnementstarief**	3	3	€ 250.000
	Toelichting risico: De invoering van het abonnementstarief leidt aantoonbaar tot een aanzuigende werking op Wmo-ondersteuning, vooral huishoudelijke hulp. Toch weigert het kabinet gemeenten volledig te compenseren voor de extra kosten. Gemeenten moeten volledig worden gecompenseerd voor de effecten van de invoering van het abonnementstarief. Niet volledig compenseren zal er aan bijdragen dat gemeenten, gezien de grote tekorten in het sociaal domein, verder moeten bezuinigingen en zij de Wmo niet kunnen blijven uitvoeren zoals beoogd. Vanaf 1 januari 2027 komt (naar verwachting) een aanpassing in de eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp via de Wmo, waarbij meer rekening wordt gehouden met de draagkracht van huishoudens. Beheersmaatregel: Er wordt al scherp gekeken naar de uitvoeringskosten op dit vlak. Daarbij is de gemeente afhankelijk van de VNG, die onderhandelt over aanpassing van de zogenaamde 'openeinderegeling'.			
17	**Risico: Fraude**	5	1	€ 50.000
	Toelichting risico: Het risico dat de gemeente financiele schade loopt door onrechtmatige handelingen door medewerkers op het gebied van fraude, corruptie, bedreiging en beïnvloeding Beheersmaatregel: Er wordt periodiek een fraude risico-analyse uitgevoerd door onze Interne Controle. Daarbij komen de risico's jaarlijks aan bod in een separate bespreking met het DT. Daarbij worden zowel interne risico's (functiescheiding e.d.) als externe risico's (cybercrime, ransomware e.d.) besproken.			
18	**Risico: Informatiebeveiliging risico datalekken**	5	1	€ 50.000
	Toelichting risico: Het risico dat de gemeente financiele schade loopt door datalekken, cybercrime e.d. Beheersmaatregel: Er is een informatieveiligheids- en privacy beleid opgesteld. Alle (nieuwe) medewerkers volgen een e-learning privacy en informatieveiligheid. Daarbij zijn beheersmaatregelen verwerkt in processen en systemen.			
19	**Risico: Veiligheidsmaatregelen politieke ambtsdragers**	2	1	€ 50.000
	Toelichting risico: In rechtspositionele besluiten is uitdrukkelijk bepaald dat het betreffende bestuursorgaan verantwoordelijk is voor de bekostiging van voorzieningen ten behoeve van de politieke ambtsdrager, welke in het Stelsel bewaken en beveiligen worden aangemerkt als werkgeverskosten. In deze lijn past dat beveiliging op het werk maar ook daarbuiten voor zover die een werkgeverszorg is, voor rekening komt van de gemeente en door de gemeente geregeld wordt.			
			TOTAAL	**€ 3.822.553**

Financiële kengetallen en geprognosticeerde balans

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen ons helpen bij de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen geven informatie over hoeveel (financiële) ruimte onze gemeente heeft om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Ook geeft het mogelijkheden om onze gemeente te vergelijken met andere gemeenten. Er is ook een geprognosticeerde balans opgenomen in de begroting. De kengetallen komen voort uit deze balans.

Kengetallen	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Netto schuldquote	21%	32%	42%	59%	76%	77%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	15%	26%	35%	51%	69%	72%
Solvabiliteitsratio	39%	37%	35%	31%	29%	29%
Structurele exploitatieruimte	3%	0%	2%	3%	2%	2%
Grondexploitatie	2%	0%	2%	2%	2%	2%
Belastingcapaciteit	85%	83%	85%	85%	85%	85%
EMU saldo (bedrag x € 1.000)	1.067	-8.321	-11.435	-17.174	-16.009	-3.270

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen in relatie tot de financiële positie

Het is niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten we altijd in samenhang bekijken. Ze geven alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld van de financiële positie van onze gemeente. Op basis van de kengetallen concluderen we dat de financiële positie van onze gemeente goed is.

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote is de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en afgezet tegen de totale baten. We geven de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer. Zo brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich tussen de 0% en 100%. Voor een gemeente geldt dat als de netto schuldquote uitkomt boven de 130% er sprake is van een zeer hoge schuld. Boven de 100% blijft er weinig leencapaciteit over om de gevolgen van financiële tegenvallers (door bijvoorbeeld een economische recessie) op te vangen. Met percentages van 42% en 35% is er sprake van een stijging ten opzichte van voorgaande jaren. Dit komt doordat we verwachten leningen te moeten aantrekken gezien de diverse investeringen die we gaan doen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het is het eigen vermogen (de reserves) als percentage van het balanstotaal. Een solvabiliteit tussen de 20% en 50% voor gemeenten is gemiddeld. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe hoger de weerbaarheid van de gemeente. Uit de tabel blijkt dat onze solvabiliteit in 2026 met 35% nog steeds ruim voldoende is om tegenvallers op te vangen.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. In alle jaren van de begroting is deze positief.

Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten (exclusief mutaties reserves). Hoe lager het kengetal, hoe lager de grondpositie ten opzichte van de totale geraamde baten. De grondexploitatie kan een behoorlijke invloed hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk, deze moeten we weer terugverdienen bij de verkoop. Ieder jaar beoordelen we of de gronden tegen een actuele waarde op de balans staan. Het kengetal van 2,0% ligt ruim onder de signaleringswaarde van 20% en geeft aan dat het risico voor ons zeer laag is. Als er nieuwe exploitaties worden uitgegeven zal dit percentage stijgen. Uiteraard wordt de ratio daarin meegewogen.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoeverre we een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kunnen opvangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. De gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Na de algemene uitkering uit het Gemeentefonds zijn de belastinginkomsten de belangrijkste inkomsten voor een gemeente. Het Centrum van Onderzoek van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van de lokale lasten. Deze publicatie is de basis voor de berekening van dit kengetal. De woonlasten in onze gemeente zijn lager dan het landelijk gemiddelde. Het kengetal van 85% geeft aan dat er ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen door het verhogen van de opbrengsten vanuit woonlasten.

Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo
De EMU-systematiek (kosten en opbrengsten) die het Rijk hanteert werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat we (als decentrale overheid) hanteren. Investeringen en uitgaven bijvoorbeeld die we dekken uit reserves tellen wel door in het EMU-saldo, maar hebben geen gevolg voor de uitkomst in het baten-lastenstelsel. Dus bij een sluitende begroting kan het EMU-saldo negatief zijn. Tussen het Rijk en de decentrale overheden zijn afspraken gemaakt voor de beheersing van het EMU-saldo. Het tekort voor de decentrale overheid mag niet hoger uitkomen dan 0,4% van het bruto binnenlands product. Ons EMU-saldo voor 2026 is ruim negatief door de verwachte investeringen met de daarbij de aan te trekken leningen.

Geprognosticeerde balans
De geprognosticeerde balans biedt inzicht op hoofdlijnen van de effecten van de verwachte financiële ontwikkeling van de gemeente voor de komende jaren. De balans is opgesteld op basis van bestaand beleid.

x € 1.000

Activa	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Vaste Activa						
Immateriele Vaste Activa	2.832	2.409	3.909	3.909	3.909	3.909
Materiele Vaste activa	63.424	71.548	79.422	97.514	114.594	119.379
Financiele vaste activa	6.555	6.554	11.267	11.731	11.373	9.078
Totaal Vaste activa	**72.811**	**80.511**	**94.598**	**113.154**	**129.876**	**132.366**
Vlottende activa						
Voorraden	1.686	1686	1.686	1686	1686	1686
Vordering	30.146	11.021	5.321	5.321	5.321	5.321
Liquide middelen	464	1.000	367	0	0	0
Overlopende activa	4.893	4.893	4.893	4.893	4.893	4.893
Totaal Vlottende activa	**37.189**	**18.600**	**12.267**	**11.900**	**11.900**	**11.900**
Totaal Activa	**110.000**	**99.111**	**106.865**	**125.054**	**141.776**	**144.266**

x € 1.000

Passiva	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Vaste passiva						
Eigen vermogen	40.754	41.261	38.099	38.238	40.198	41.291
Resultaat	2.118	-1.167	833	2.574	1.655	1.761
Voorzieningen	10.667	8.396	7.497	6.535	6.565	6.881
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	41.294	35.220	45.035	61.622	75.500	77.902
Totaal Vaste passiva	**94.833**	**83.710**	**91.464**	**108.969**	**123.918**	**127.835**
Vlottende passiva						
Vaste schulden met een rentetypische looptijd tot 1 jaar of korter	4.219	4.219	4.219	4.903	6.676	5.249
Overlopende passiva	10.948	11.182	11.182	11.182	11.182	11.182
Totaal Vlottende passiva	**15.167**	**15.401**	**15.401**	**16.085**	**17.858**	**16.431**
Totaal Passiva	**110.000**	**99.111**	**106.865**	**125.054**	**141.776**	**144.266**

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Het gaat om zaken die daarna regelmatig onderhoud vergen. Bijvoorbeeld wegen, gebouwen, riolering en groen. Het onderhoud van kapitaalgoederen is van groot belang voor een goede kwalitatieve instandhouding van het openbare voorzieningenniveau. Dit onder meer op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. In deze paragraaf gaan we per kapitaalgoed in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

Wegen

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de wegen worden op basis van de vastgestelde MOP uitgevoerd. Periodiek inspecteren we alle verhardingen voor het actualiseren van de MOP.

Beheer

Voor het beheer van de wegen is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. Het wegenbudget is een tweejaarlijks budget waarbij er geschoven kan worden met het budget tussen die beide jaren. Het bedrag per jaar bedraagt € 1.213.614.

Wegen x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed (* € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	-	-	-	-	-	-
Groot onderhoud exploitatielasten	2.051	1.820	1.214	1.214	1.214	1.214
Klein onderhoud exploitatielasten	135	70	70	70	70	70
Overige onderhoudslasten	74	30	30	30	30	30
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	2.260	1.920	1.314	1.314	1.314	1.314
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	-225	-52	-88	-88	-88	-88

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de civieltechnische kunstwerken worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek, aan de hand van inspecties.

Beheer

Voor het beheer van de civieltechnische kunstwerken (onder andere bruggen en oevervoorzieningen) is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. U heeft bij de Kaderbrief 2025-2028 besloten om vanaf 2025 krediet beschikbaar te stellen voor vervanging van oevervoorzieningen. Provincie Fryslân heeft in 2023 de oevers inclusief de oevervoorziening van de vaarwegen toegewezen aan een beheerder. De basis hiervoor is de Waterwet die in 2009 is ingevoerd.
De afspraken houden in grote lijnen in dat de gemeente aansprakelijk is voor het onderhoud van de oevervoorzieningen binnen de bebouwde kom en de provincie voor de oevervoorzieningen buiten de bebouwde kom. Door de toewijzing is nu helder wie voor welk deel van de oevervoorziening verantwoordelijk is. Bij de kaderbrief 2025-2028 is voor deze periode € 1.224.564 aan krediet beschikbaar gesteld.

Civiel technische kunstwerken x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed (* € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening						
Groot onderhoud exploitatielasten	90	69	69	69	69	69
Klein onderhoud exploitatielasten		16	17	26	28	28
Overige onderhoudslasten						
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	90	85	86	95	97	97
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	-21	-7	0	0	0	0

Openbare verlichting

Beleidskader

De onderhoud- en vervangingswerkzaamheden aan de openbare verlichting worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek.

Beheer

Voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting participeren we, samen met de meeste andere Friese gemeenten en de provincie Fryslân, in de "Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A." De Coöperatie ondersteunt in het beheer en onderhoud van de openbare verlichting.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. Het onderhoud aan de lichtmasten voor de komende jaren kan op basis van het huidige prijspeil binnen het bestaande budget worden uitgevoerd. Voor de jaren na 2027 zal er een groter budget nodig zijn door de vervangingen die dan gepland staan. Voor 2026 is er € 267.007 beschikbaar.

Openbare verlichting x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed (* € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	0	0	0	0	0	0
Groot onderhoud exploitatielasten	56	58	58	58	58	58
Klein onderhoud exploitatielasten	66	36	36	36	36	36
Overige onderhoudslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	122	94	94	94	94	94
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	0	0	0	0	0	0

Groen

Beleidskader

Er is een nieuw Biodiversiteitsplan vastgesteld in 2025. Het Biodiversiteitsplan vervangt op onderdelen de Notitie Groenbeleid 2011. In 2020 heeft u de notitie “Het behoud van veilige bomen" vastgesteld. Uitvoering hiervan wordt gecontinueerd.

Beheer

In de Notitie Groenbeleid 2011 is aangegeven welke grond door de gemeente kan worden afgestoten (snippergroen). Voor de uitvoering van het groenbeheer gebruiken we een beheersysteem. Het gemiddelde onderhoudsniveau in Ooststellingwerf is in overeenstemming met kwaliteitsniveau B van de Landelijke ‘CROW-kwaliteitscatalogus openbare ruimte’.

Financiële gevolgen voor de begroting
De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. Voor het bestrijden van de eikenprocessierups heeft u bij de kaderbrief 2026-2029 besloten voor 2026 incidenteel € 81.000 beschikbaar te stellen. In 2026 wordt er een plan van aanpak opgesteld voor de bestrijding van de eikenprocessierups in 2027 en volgende jaren.

Groen x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed (* € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	-	-	-	-	-	-
Groot onderhoud exploitatielasten	963	1.016	554	473	473	473
Klein onderhoud exploitatielasten	15	15	15	15	15	15
Overige onderhoudslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	978	1.031	569	488	488	488
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	-42	-40	-40	-40	-40	-40

Riolering en water

Beleidskader
Het Water- en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp)wordt in 2025 vastgesteld. In het Wrp staat hoe de gemeente invulling geeft aan de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht.

Financiële gevolgen voor de begroting
In het kostendekkingsplan behorende bij het Wrp is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2025-2029. In de Verordening rioolheffing wordt jaarlijks het exacte tarief vastgesteld.

Riolering / water x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed (* € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	-585	-23	-45	-44	-50	-50
Groot onderhoud exploitatielasten	1.616	926	887	891	903	907
Klein onderhoud exploitatielasten	279	196	160	160	160	160
Overige onderhoudslasten	361	456	536	531	525	521
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	1.671	1.555	1.538	1.538	1.538	1.538
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	-2.982	-3.067	-3.147	-3.147	-3.147	-3.147

Sport- en welzijnsaccommodaties

Beleidskader
De gemeente is eigenaar van de multifunctionele accommodaties MFS Oosterwolde Zuid, MFS de Boekebeam en MFA de Samensprong, welzijnsaccommodatie MFA de Kompaan, sportcomplex Boekhorst (=zwembad en sporthal), sporthal de Bongerd, sporthal de Steegdenhal en de gymlokalen in Oosterwolde, Appelscha, Donkerbroek en Elsloo.

MFS Oosterwolde Zuid wordt beheerd en geëxploiteerd door de Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde Zuid. Voor MFS de Boekebeam en MFA de Samensprong is het beheer en exploitatie overdragen aan de gemeente. De Stichtingen Beheer voor deze accommodaties zijn opgeheven. Scala huurt het onroerend goed aan Moskampweg 3 en 5 (MFA de Kompaan). Scala is bezig met een visie over haar toekomstige huisvesting waarin ook Moskampweg 1 wordt betrokken. Hierbij wordt ook gekeken naar de toekomstige huisvesting van stichting Kortsluiting. Sporthal de Bongerd wordt beheerd en geëxploiteerd door Stichting Sporthal de Bongerd. De gymlokalen worden beheerd en geëxploiteerd door de gemeente. De Steegdenhal wordt beheerd en geëxploiteerd door Tennis Academie Advantage. Het Bosbad is in eigendom van Stichting Bosbad Appelscha. De grond van Het Bosbad is in eigendom van Staatsbosbeheer. Het zwembad wordt beheerd en geëxploiteerd door een exploitant. De gemeente ondersteunt het Bosbad financieel. Via raadsmededeling #1905 bent u geïnformeerd over de voorgenomen opheffing van Stichting Bosbad Appelscha per ultimo 2026. In december 2019 en juni 2023 heeft de raad totaal circa € 3,3 miljoen beschikbaar gesteld voor de realisatie van het DoarpsSintrum Donkerbroek. Insteek is dat het gymlokaal en het dorpshuis na realisatie van DoarpsSintrum worden afgestoten. Vanwege bezwaren tegen de verleende omgevingsvergunning is er nog niet gestart met de realisatie van het DoarpsSintrum.

In juni 2025 heeft besluitvorming plaatsgevonden over het accommodatiebeleid & huisvestingsplan onderwijs. Besloten is dat vrijwel alle accommodaties worden verduurzaamd in de vorm van vervangende nieuwbouw of anderszins (bijvoorbeeld vergroening op natuurlijke momenten). Gymlokaal Appelscha wordt na renovatie van sporthal de Steegdenhal gesloopt. Het onroerend goed aan Moskampweg 1, 3 en 5 (MFA de Kompaan) wordt niet verduurzaamd, omdat in dit gebied een voorkeursrecht is gevestigd door de gemeente. Door dit recht heeft de gemeente voorrang bij aankoop van percelen in dit gebied voor het realiseren van toekomstige planologische ontwikkelingen in dit gebied. Voor het Bosbad in Appelscha is besloten om een aantal scenario's te onderzoeken en ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Het college gaat met Stichting Bosbad Appelscha en Staatsbosbeheer in overleg over de gevolgen van de opheffing van de stichting mede in relatie tot op het opstellen van scenario's voor de toekomst van het Bosbad.

Beheer
Eind 2023 heeft de raad besloten om in afwachting van de vaststelling van het accommodatiebeleid geen nieuwe onderhoudsplannen en dotaties voorzieningen vast te stellen en het onderhoud te blijven uitvoeren conform de oude onderhoudsplannen. In 2024 is voor een aantal accommodaties besloten om extra onderhoud uit te voeren ten behoeve van de bedrijfsvoering en veiligheid. Voor 2025 wordt in de raad van september 2025 een voorstel behandeld voor het planmatig en benodigd extra onderhoud in 2025. Eind 2025 of begin 2026 ontvangt u een voorstel voor de vaststelling van nieuwe onderhoudsplannen.

Financiële gevolgen voor de begroting
In onderstaande tabel zijn de huidige lasten voor het klein- en groot onderhoud opgenomen. De toevoeging aan de voorziening groot onderhoud in 2025 zijn inclusief de voorgestelde extra dotaties om het planmatig en benodigd extra onderhoud in 2025 te kunnen uitvoeren. Hierover vindt besluitvorming plaats in september 2025. De dotaties vanaf 2026 zijn veel te laag om de toekomstige onderhoudsbehoefte te dekken. Er moet structureel budget aan de voorzieningen worden toegevoegd om de voorzieningen voor langere termijn in stand te houden. Wij leggen de nieuwe onderhoudsplannen en de financiële consequenties via een raadsvoorstel aan u voor.

Sport- en welzijnsaccommodaties x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed (* € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	147	446	147	147	147	147
Groot onderhoud exploitatielasten	0	0	0	0	0	0
Klein onderhoud exploitatielasten	53	44	44	44	44	44
Overige onderhoudslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	200	490	191	191	191	191
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	704	732	759	759	759	759

Beleidskader
De huisvesting voor gemeentelijke activiteiten betreffen het gemeentehuis, de gemeentewerf en het overslagstation. Als onderdeel van het accommodatiebeleid & huisvestingsplan onderwijs is besloten dat het gemeentehuis verduurzaamd wordt. In november 2021 heeft de raad ruim € 4,3 miljoen beschikbaar gesteld voor de (ver)nieuwbouw van de gemeentewerf. In het derde kwartaal 2025 vindt er een themabijeenkomst plaats over dit onderwerp met een mogelijk aangepast besluit voor eind 2025.

Beheer
Voor het groot onderhoud aan het gemeentehuis, de gemeentewerf en het overslagstation zijn voorzieningen gevormd. Het onderhoudsplan van het gemeentehuis is inmiddels geactualiseerd. Eind 2025 of begin 2026 ontvangt u een voorstel voor vaststelling van dit onderhoudsplan. Vanwege de voorgenomen nieuwbouw van de gemeentewerf en het overslagstation zijn de onderhoudsplannen hiervan nog niet geactualiseerd. Afhankelijk van de ontwikkelingen wordt de komende periode beoordeeld of deze alsnog geactualiseerd moeten worden.

Financiële gevolgen voor de begroting
In onderstaande tabel zijn de huidige lasten voor het klein- en groot onderhoud van het gemeentehuis, de gemeentewerf en het overslagstation opgenomen. De toevoeging aan de voorziening groot onderhoud wordt de komende periode herzien op basis van het nieuwe onderhoudsplan van het gemeentehuis. U ontvangt hiervoor eind 2025 of begin 2026 een voorstel.

Huisvesting gemeentelijke activiteiten x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed (* € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	75	75	75	75	75	75
Groot onderhoud exploitatielasten	0	0	0	0	0	0
Klein onderhoud exploitatielasten	89	73	73	73	73	73
Overige onderhoudslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	164	148	148	148	148	148
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	0	0	0	0	0	0

Overige gebouwen

Beleidskader
De gemeente is eigenaar van het Biosintrum, de Bosbergtoren, molen ‘De Weijert’, museum Oold Ark, de tennisaccommodaties in Appelscha, Oosterwolde en Haulerwijk, de voormalige opslagruimte sportpark Ontwijk, clubgebouw voormalige vv Griffioen, voormalige Aula en voormalig schoolgebouw bbs de Peggebult en de koepel en spots aan de Boerestreek.

De gemeente is ook eigenaar van diverse gebouwen/faciliteiten aan de Turfroute, zoals de toiletgebouwen in Oosterwolde en Donkerbroek, de passantenhaven/toiletgebouw in Oldeberkoop, de vuilwaterpomp in Appelscha en de stroompalen en muntautomaten aan de Turfroute. Het Biosintrum wordt verhuurd aan de stichting Biosintrum. De Bosbergtoren wordt sinds medio 2022 verhuurd aan Coöperatie Appelscha. De molen wordt verhuurd aan stichting Korenmolen De Weyert en het museum wordt verhuurd aan museum Oold Ark.

In januari 2024 is besloten om de voormalige aula te slopen en het terrein in te richten met halfverharding voor tijdelijk parkeren. Vanwege de benodigde onderzoeken, vergunning en te nemen maatregelen heeft de sloop nog niet plaatsgevonden. In juni 2025 heeft besluitvorming plaatsgevonden over het accommodatiebeleid & huisvestingsplan onderwijs. Besloten is dat de onderkant van de molen en het museum in Makkinga verduurzaamd worden. Ook is besloten dat de tennisaccommodaties in Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk verduurzaamd worden op voorwaarde dat de verenigingen deze accommodaties overnemen. Het voormalig clubgebouw vv Griffioen wordt in afwachting van de ontwikkelingen rond kv DIO vooralsnog niet verduurzaamd.

Beheer
Voor het groot onderhoud aan de Bosbergtoren en het Biosintrum zijn voorzieningen gevormd. De onderhoudsplannen zijn de basis voor aanwending en dotatie aan de voorziening. Voor het groot onderhoud aan de overige gebouwen zijn geen onderhoudsplannen beschikbaar. Voor een aantal gebouwen is het wel gewenst dat hier onderhoudsplannen voor worden opgesteld. Eind 2025, begin 2026 ontvangt u een voorstel voor de vaststelling van deze onderhoudsplannen.

Financiële gevolgen voor de begroting
In onderstaande tabel zijn de huidige lasten voor het klein- en groot onderhoud van het Biosintrum en de Bosbergtoren opgenomen. Klein- en groot onderhoud aan de andere gebouwen wordt gedekt via bestaande budgetten danwel via extra budget wat via de P&C cyclus wordt aangevraagd.

Huisvesting overige gebouwen x € 1.000

Onderhoudslasten kapitaalgoed (* € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	26	39	39	39	39	39
Groot onderhoud exploitatielasten	11	0	0	0	0	0
Klein onderhoud exploitatielasten	86	28	28	28	28	28
Overige onderhoudslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal onderhoudslasten kapitaalgoed	123	67	67	67	67	67
Totaal exploitatiebaten kapitaalgoed	95	103	103	103	103	103

Sportterrreinen

Beleidskader
Het specialistische onderhoud aan de grasvelden van de gemeentelijke sportterreinen wordt in opdracht van ons uitgevoerd. De basis van de onderhoudswerkzaamheden zijn de kwaliteitscriteria van de KNVB. Op basis hiervan voeren we planmatig onderhoud aan de sportvelden uit. Dit is vastgelegd in de notitie 'Planmatig onderhoud grassportvelden'. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Het overige onderhoud voeren de sportverenigingen zelf uit. Hier krijgen de sportverenigingen een jaarlijkse vergoeding voor. Het sportcomplex Waskemeer is uitgebreid met een wetra-veld en beschikt nu over een volledig trainingsveld. Daarnaast zijn alle sportvelden voorzien van automatische beregening. In 2023 is het onderhoud opnieuw aanbesteed en gegund voor vier jaar met tweemaal de mogelijkheid om de termijn met een jaar te verlengen. Er wordt gebruik gemaakt van robotmaaiers.

Financiële gevolgen voor de begroting
De aard en omvang van het planmatig onderhoud aan de grassportvelden is afgestemd op de beschikbare middelen. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Elk jaar wordt er bekeken welk sportveld aan een toplaagrenovatie toe is. De weersomstandigheden, bespelingsdruk, grasbezetting, vlakheid, beschikbaarheid overige velden op een complex zijn afwegingsfactoren die de basis vormen van een toplaagrenovatie. De jaarlijkse kosten voor de renovatie van 1 grassportveld wordt gedekt uit de exploitatie.

Overzicht beheerplannen

Kapitaalgoed	Beheer				Voortgang onderhoud
	Kwaliteitsniveau	Plan aanwezig	Looptijd	Financiele vertaling in paragraaf	Achterstallig/Uitgesteld
Wegen	Basis	Ja	2026-2030	€ 1.213.000	Nee
Civiel technische kunstwerken	Basis	Ja	2023-2027	€ 69.000	Nee
Riolering / water		Ja	2025-2029	€ 3.147.000	Nee
Groen	Basis	Ja	2020 -	€ 138.210	Nee
Gebouwen		Ja	2016-2025	ntb	Nee
Openbare verlichting		Ja	2024-2027	€ 265.000	Nee

Paragraaf 4 | Financiering

De paragraaf Financiering gaat over het aantrekken, beheren en uitzetten van gelden. Ook het garanderen en verstrekken van geldleningen aan derden valt hieronder. Deze activiteiten vormen een onderdeel van de treasuryfunctie van de gemeente. Een adequate sturing op de geldstroom is noodzakelijk. In deze paragraaf gaan we in op de vraag hoe we gelden zo optimaal mogelijk beleggen dan wel aantrekken.

Algemene beleidslijn en Risicobeheer

Algemene beleidslijn

De financiële verordening Ooststellingwerf 2023 is door u op 26 september 2023 vastgesteld. In artikel 19 van deze verordening is de financieringsfunctie beschreven. De verordening berust op de bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van risico's. Het doel is om doelmatig en doeltreffend om te gaan met de beschikbare financiële middelen.

Risicobeheer

Op grond van de Wet Fido moeten gemeenten zich houden aan de zogenaamde kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. De uitkomst van die berekening is het maximale bedrag dat rente typisch ‘kort’ gefinancierd mag worden. De kasgeldlimiet voor 2026 bedraagt € 8,4 miljoen (8,5% van het begrotingstotaal 2026 van afgerond € 99,3 miljoen).

Renterisiconorm

De renterisiconorm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Daar wordt het berekende renterisico op de vaste schuld tegen af gezet. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overtreffen. Navolgend schema (in bedragen x € 1.000) laat zien dat de renterisiconorm in de jaren 2026-2029 naar verwachting niet wordt overschreden.

x € 1.000

Rente risiconorm	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Renterisiconorm				
Lasten begroting	99.345	98.173	96.850	97.627
Percentage renterisiconorm	20%	20%	20%	20%
Totaal renterisiconorm	**19.869**	**19.635**	**19.370**	**19.525**
Aflossingen en renteherzieningen				
Reguliere aflossingen geldleningen	4.500	4.500	4.500	4.500
Geldleningen met renteherzieningen	-	-	-	-
Totaal aflossingen en renteherzieningen	**4.500**	**4.500**	**4.500**	**4.500**
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**15.369**	**15.135**	**14.870**	**15.025**

Leningenportefeuille

Opgenomen gelden

De onderstaande tabel geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen geldleningen. De leningen zijn onderverdeeld in leningen opgenomen voor onze eigen huishouding en leningen opgenomen ten behoeve van woningcorporaties. Deze leningen zijn met een renteopslag weer doorgeleend naar de corporaties (sinds 1999 zijn we hiermee gestopt).

x € 1.000

Leningenportefeuille opgenomen gelden	Eigen leningen		Woningbouw leningen	
	Bedrag	Gemidd. rente	Bedrag	Gemidd. rente
Stand per 1 januari 2026	**33.000**	**1,67%**	**2.220**	**4,63%**
Nieuwe leningen	-		-	
Reguliere aflossingen	-4.500		-76	
Vervroegde aflossingen	-		-	
Stand per 31 december 2026	**28.500**	**1,84%**	**2.144**	**4,70%**

Het gemiddelde rentepercentage begin 2026 is als volgt berekend: rente 2026 / stand 1-1-2026. Het gemiddelde rentepercentage eind 2026: rente 2027 / stand per 31-12-2026. Voor de berekening van het gemiddelde rentepercentage is geen rekening gehouden met herfinanciering.

Uitgezette gelden

De gemeente loopt met betrekking tot de verstrekte geldleningen beperkt risico. Veelal zijn er opstallen, installaties en dergelijke aanwezig die naar verwachting voldoende zijn om, in geval van het uitblijven van betaling, de restantschuld te voldoen. We voeren ten aanzien van overige debiteuren een actief beleid. Waar nodig nemen we tijdig de gebruikelijke invorderingsmaatregelen. Wanneer invordering niet (meer) mogelijk is, boeken we vordering af ten laste van het lopende boekjaar.

x € 1.000

Leningenportefeuille uitgezette gelden	Bedrag
Leningen aan woningcorporaties	2.218
MFC Oldeberkoop	185
Volkskredietbank	119
Sportverenigingen	755
Dorpshuizen	3
Vereniging toerisch recreatief belang	4
Stichting Stimuleringsfonds (verzilverleningen)	3.000
Stand per 1 januari 2026	**6.284**

Overig

Schatkistbankieren

Vanaf 1 januari 2014 zijn alle decentrale overheden verplicht om te schatkistbankieren. Dit betekent dat we alle overtollige liquide middelen, het saldo liquide middelen boven een bepaald drempelbedrag van de begroting, moeten stallen bij het Rijk. Vanaf 1 juli 2021 wordt voor gemeenten (en provincies, waterschappen en hun gemeenschappelijke regelingen) met een begrotingstotaal tot € 500 miljoen de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2% (was 0,75%) van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen.

Liquiditeitsprognose

Twee keer per jaar onderzoeken we aan de hand van een liquiditeitsprognose in hoeverre we de huidige leningenportefeuille nog juist is.

Renteschema

Met ingang van 2017 is het Besluit Begroting en Verantwoording gewijzigd. Eén van de onderdelen is de gewijzigde rentetoerekening en de aanbeveling om onderstaand renteschema op te nemen.

x € 1.000

Renteschema 2026		Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		655
b. De externe rentebaten (idem)		-109
Saldo rentelasten en rentebaten		**546**
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	10	
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-103	
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	103	
		11
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		**557**
d1. Rente over eigen vermogen		-
d2. Rente over voorzieningen		-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**557**
e. De aan taakvelden toegerekende rente (rente-omslag)		-551
Renteresultaat op het taakveld Treasury		**5**

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

De gemeente Ooststellingwerf is een benaderbare, lokale overheid. Wij weten wat er speelt en bieden oplossingen die ertoe doen.

We zijn een mooie, groene gemeente. We bieden onze inwoners, ondernemers en bezoekers een aantrekkelijke, veilige en bereikbare leefomgeving. Inwoners en ondernemers kunnen bij ons rekenen op een goede service onder alle omstandigheden. Veel voorkomende verzoeken worden snel en adequaat afgehandeld. We weten wat er speelt in onze samenleving en omgeving. Dit betekent dat wij reageren op signalen en meedenken met initiatieven. Wij faciliteren zelfredzaamheid en bieden hulp en zorg waar nodig. Wij zoeken naar integrale oplossingen voor complexe onderwerpen waar verschillende belangen bij elkaar komen.

Wij zijn trots op de OWO-samenwerking en onze OWO-partners kunnen rekenen op een proactieve inzet in de samenwerking.

Interbestuurlijk toezicht

We geven uitvoering aan de Wet revitalisering generiek toezicht. Deze wet zorgt voor een vereenvoudiging van het toezicht tussen de verschillende bestuurslagen, het zogenoemde ‘interbestuurlijk toezicht’. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is dat het interbestuurlijk toezicht verschuift van verticaal toezicht (provincie - raad) naar horizontale verantwoording (college - raad). De provinciale toetsing vindt plaats op de volgende domeinen: Omgevingsrecht, Ruimtelijke Ordening, Water en Riolering, Fries, Archief en Informatiestromen, Monumenten en Archeologie. In samenspraak met de gemeente wordt per domein een toezichtsplan opgesteld.

Human Resource Management

In de besturingsfilosofie (2024) hebben we vastgesteld, welke principes we willen hanteren bij het inrichten van de organisatie en welke uitgangspunten we gaan toepassen bij het aansturen van processen en medewerkers. In 2026 werken we aan de concrete invulling hiervan in de dagelijkse praktijk. Met name zal gewerkt worden aan de volgende drie thema’s:

- Sterk leiderschap. In de besturingsfilosofie zijn de diverse managementrollen en stijl van leidinggeven op hoofdlijnen beschreven. Dit vormt de basis voor effectieve sturing van de organisatie. In de praktijk vraagt dit nog om een verdere concretisering en onderlinge afstemming. In 2026 is aandacht voor leiderschapsontwikkeling door middel van diverse bijeenkomsten, intervisiesessies en individuele ontwikkeltrajecten.
- Aantrekkelijk werkgeverschap. In een steeds krapper wordende arbeidsmarkt met toenemende arbeidsmobiliteit en (mentale) druk is vitaliteit een kernthema. In 2026 besteden we hier aandacht aan, door het implementeren van (nieuw) vitaliteitsbeleid.
- Integraal samenwerken. Om effectief te kunnen inspelen op complexe vraagstukken, zijn in de besturingsfilosofie uitgangspunten benoemd zoals ontschot werken en programmatisch werken. In 2026 wordt geïnvesteerd in het verder toepassen hiervan, op alle niveaus in de organisatie.

Door samen met Weststellingwerf over te gaan op het gemeentelijke functiewaarderingssysteem HR21 harmoniseren we onze functiehuizen en komen we in 2025 tot 1 functieboek en conversietabel. Daarmee zorgen we ervoor dat we met ons loon- en functiegebouw up-to-date zijn en in de pas lopen met gemeenten van vergelijkbare grootte. Dit kan financiële gevolgen hebben.

Financiën, Planning & Control

De financiële functie voorziet de gemeenteraad, het college en de organisatie van actuele en volledige financiële informatie voor de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsontwikkeling en uitvoering. Deze functie is gericht op een duurzame en gezonde financiële positie van de gemeente. Kwaliteit, snelheid en toegankelijkheid spelen in deze processen een belangrijke rol.

Juridische kwaliteitszorg

De juridische functie in de vak afdelingen en het cluster Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen. Zij ondersteunen daarnaast het bestuur en de organisatie met juridisch advies. Juridische control is de taak van BJZ. We investeren in kennis en kunde (door beschikbaar stellen van informatie en standaard formats, casusanalyse, opleidingen en trainingen) en vroegtijdige betrokkenheid van de juridisch adviseurs van BJZ bij dossiers. We stimuleren de 'informele aanpak': eerst het goede gesprek (premediation).

Rechtmatigheid

Vanaf boekjaar 2023 is de wetgeving met betrekking tot de accountantscontrole van gemeenten gewijzigd. In 2023 is in de Jaarstukken voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de mate waarin de gemeente de wet- en regelgeving naleeft, voor zover dit financiële gevolgen heeft. Om verantwoording af te kunnen leggen vormt de verbijzonderde interne controle een belangrijke basis. Jaarlijks leggen we de uitvoering hiervan vast in het Interne Controleplan. De gemeente blijft zichtbaar werken aan de verbetering van processen zodanig dat afwijkingen gesignaleerd en gecorrigeerd worden. Eind 2025 wordt een aanpassing van de financiële verordening aan u voorgelegd. Het BBV is namelijk aangepast waardoor de nieuwe gemaximeerde grens voor fouten en onduidelijkheden samen 2% van de totale lasten (exclusief toevoegingen aan de reserves) is. In onze financiële verordening is de grens op dit moment nog 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves. De wijziging gaat in voor de verantwoordingen over het begrotingsjaar 2025.

Informatiebeveiliging en Privacy

Inwoners, ondernemingen en instellingen moeten erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig omgaan met (persoons)gegevens. Het is daarom van groot belang dat gegevens alleen onder strikte voorwaarden gebruikt worden en goed beveiligd zijn tegen onbevoegd gebruik.

Ons informatiebeveiligingsbeleid dient volledig gebaseerd te zijn op het treffen van passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen in het kader van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), het normenkader geldend voor de gemeenten, provincies, waterschappen en Rijk. Jaarlijks leggen we volgens dit normenkader verantwoording af aan de gemeenteraad en verschillende toezichthouders.

De beveiligingsfunctionaris (CISO) zorgt voor de coördinatie en toezicht op de naleving van beveiligingsmaatregelen en -procedures, voor elk onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid. Jaarlijks toetsen we door middel van zelfevaluatie en externe audits de specifieke maatregelen voor de BRP en de waardedocumenten, de BAG, BGT, BRO, DigiD en Suwinet.

Burgers hebben op grond van de AVG in bepaalde voorwaarden ook op grond van de Wpg het recht te weten welke gegevens van hen worden verwerkt, voor welk doel en met wie deze worden gedeeld. De gemeente beschikt over een register van verwerkingsactiviteiten en houdt deze actueel om daarmee te kunnen voldoen aan de verantwoordingsplicht en inzicht te kunnen geven aan burgers wanneer zij hun privacyrechten uitoefenen. Gegevensbescherming en privacy dringen door in alle processen binnen onze gemeentelijke organisatie. In 2026 zullen we verder werken aan de inrichting van onze processen, systemen en interne organisatie in overeenstemming met de privacywetgeving. De drie OWO-gemeenten werken samen aan nieuw strategisch informatiebeveiligingsbeleid, kaderstellend en richtinggevend, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Cyberveiligheidswet. De Functionaris Gegevensbescherming houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de privacyregels. Privacy heeft een direct raakvlak met informatiebeveiliging en vraagt continue aandacht en investeringen. De gemeente zet diverse instrumenten in om het informatiebeveiligings- en privacybewustzijn te optimaliseren.

Fraude

Jaarlijks stellen we vast of we binnen onze algehele bedrijfsvoering in voldoende mate effectieve technische en organisatorische maatregelen hebben getroffen om misbruik, oneigenlijk gebruik en fraude te voorkomen, dan wel op te sporen.
Hierbij houden we ook rekening met invloeden van buiten de organisatie, zoals corruptie, omkoping, bedreiging en cybercrime. In 2023 is de overkoepelende nota misbruik en oneigenlijk gebruik door het college vastgesteld.

Communicatie

Ook in 2026 zetten we in op heldere, toegankelijke en doelgerichte communicatie. We gebruiken diverse online en offline middelen en kanalen om inwoners, ondernemers en andere relaties goed te informeren en te betrekken bij ons beleid, plannen en dienstverlening.

We blijven online doorontwikkelen. Dat betekent dat we het gebruik van onze website en sociale media blijven monitoren en verbeteren. Dit doen we met oog voor bereik, gebruikersgemak en toegankelijkheid. We volgen relevante trends in communicatie, zodat we blijven aansluiten bij de verwachtingen van onze doelgroepen. Daarnaast adviseren we bij bestuurlijke dossiers en organisatieontwikkelingen over de communicatieaanpak en mogelijke gevolgen of effecten van communicatie. We stimuleren en ondersteunen medewerkers in het vergroten van hun communicatiebewustzijn en -vaardigheden. Daarbij blijft het schrijven in begrijpelijke taal (B1-niveau) een belangrijk aandachtspunt.

Paragraaf 6 | Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente financiële middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de partij. De gemeente heeft ook een financieel belang als de verbonden partij haar financiële problemen kan verhalen op de gemeente. Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. De verbonden partijen bestaan uit Gemeenschappelijke Regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Algemene beleidslijn

Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In de programma's geven we aan op welke wijze de verbonden partij aansluit op het eigen beleid, de activiteiten en welke risico's er zijn met betrekking tot de samenwerking. Deze paragraaf geeft een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen en van de financiële aspecten.

Verbonden partijen zijn (participaties in) Gemeenschappelijke Regelingen, stichtingen en verenigingen en vennootschappen. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang verstaan we dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijtraakt in geval van faillissement van de verbonden partij. Of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/haar verplichtingen niet nakomt.

Deelname in een verbonden partij is een alternatief voor enerzijds het zelf uitvoeren van gemeentelijke taken of anderzijds het uitbesteden van deze taken. Het uitgangspunt is dat we alleen deelnemen in een verbonden partij als we daarmee een publiek belang dienen. Er kunnen verschillende redenen zijn om deel te nemen in een verbonden partij, bijvoorbeeld:

- Efficiencyvoordelen: kostenvoordeel door samenwerking
- Risicospreiding: het delen van (financiële) risico's met andere partijen
- Kennisvoordeel: gebruik maken van elkaars kennis en expertise
- Bestuurlijke kracht/effectiviteit: deelnemers staan samen sterker
- Katalysatorfunctie: de gemeente als belangrijke initiërende factor

We streven naar het efficiënt uitvoeren van gemeentelijke taken op basis van samenwerking. Waarbij de sturingselementen zoals transparantie, kaderstelling, verantwoording en controle voldoende gewaarborgd zijn.

Beleidsmatig			
Verbonden partij	**Bestuurlijk belang**	**Openbaar belang (doel)**	**Risico's (inhoud en/of financieel)**
Gemeenschappelijke regelingen			
Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten	Lid AB en DB (Wethouder Verhagen)	Binnen de Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF)) werken de Friese gemeenten samen aan de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel van de regeling is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.	Als het SDF de afspraken over de begroting niet haalt, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting van het SDF in de planning- en controlcyclus van het SDF.
Veiligheidsregio Fryslan	Lid AB en DB (Burgemeester Werkman - Brandweer & veiligheid) Lid AB (Wethouder Verhagen - GGD/Gezondheid)	Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een samenwerkingsverband van de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners. In de VRF werken zij samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo willen we (gezondheids)risico's zo veel mogelijk beperken en het beleid van gemeenten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen.	Als de VRF afwijkt van afspraken over de begroting, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting en de jaarrekening van de VRF in de planning- en controlcyclus van de VRF. De prijsstijgingen gecombineerd met een takendiscussie blijven onderwerp van gesprek.
Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten	Lid AB en DB (Wethouder Nijboer)	De taken vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) moeten door ons als gemeente worden uitgevoerd. Op basis van efficiency en financiële redenen zijn deze taken uitbesteed aan de GR. Vanaf 1 januari 2015 is nieuwe instroom in de WSW niet meer mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat de WSW alleen nog van kracht blijft voor de huidige werknemers met een vaste aanstelling.	Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.
Recreatieschap Drenthe te Diever	Lid AB (Wethouder van Weperen)	Het samenwerkingsverband heeft tot taak de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van recreatie & toerisme. Het Recreatieschap heeft primair een ondersteunende en verbindende taak om daarmee gezamenlijke acties te ondernemen.	De financiële risico's voor de Gemeenschappelijke Regeling zijn gering. De regeling heeft een financieel gezonde positie.
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grouw	Lid AB (Wethouder Edema)	Deelname aan de FUMO is wettelijk verplicht gesteld voor alle Friese gemeenten. Hiermee wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingspartners (Justitie) te verbeteren. In het basistakenpakket is vastgelegd voor welke activiteiten (van bedrijven en instellingen) de FUMO haar werkzaamheden moet uitvoeren. De gemeente blijft het bevoegd gezag. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van de milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.	De Gemeenschappelijke Regeling brengt een risico mee, dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten.

Beleidsmatig			
Verbonden partij	**Bestuurlijk belang**	**Openbaar belang (doel)**	**Risico's (inhoud en/of financieel)**
Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem) te Leeuwarden	Lid AB en DB (Wethouder Nijboer)	Hûs en hiem is een samenwerkingsverband van 17 Friese gemeenten en heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân.	In feite loopt de gemeente geen risico. Kosten gemaakt door de commissie worden één-op-één in rekening gebracht bij de aanvrager. Daarnaast is de financiële positie van de regeling gezond. Wel is het zaak alert te blijven bij maatschappelijke ontwikkelingen.
Vennootschappen en coöperaties			
Omrin: a. Aflvasturing Friesland N.V. (Omrin) b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden	Stemrecht AvA	Omrin (Afvalsturing en Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Zij verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Het bedrijf wil als totaaloplosser de gehele afvalketen bestrijken (van kringloop tot storten). Samen met de aandeelhouders wordt het beleid bepaald.	De risico's zijn beperkt. Op beleidsniveau is voor ons voldoende vertegenwoordiging en beslissingsbevoegdheid aanwezig. De onderneming heeft een gezonde financiële positie.
Bank Nederlandse gemeenten	Stemrecht AvA	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen. De aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.	De onderkende risico's voor de verbonden partij zijn minimaal. BNG publiceert op hun website het risicoprofiel. Daaruit blijkt dat door de topratings de bank in staat is tegen lage prijzen geld aan te trekken op de geld- en kapitaalmarkt. De BNG hanteert een strak kapitalisatiebeleid. De bank heeft een gezonde financiële positie.
Stichtingen en verenigingen			
Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde	co-financier	De stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed beheert en exploiteert en houdt de voorziening (= de Kampus) in stand voor de huidige gebruikers (= het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek). De Stichting is volle eigenaar en is verantwoordelijk voor de meerjarige instandhouding van de Kampus.	Ooststellingwerf staat garant voor de lening van € 1.000.000. Uit de jaarrekening van de Stichting blijkt dat de stand van de liquide middelen samen met de activa ongeveer 1,7 keer de hoogte van de lening is. Daarom is het financiële risico voor ons gering.

Financiele overzichten

bedragen * € 1.000

Financieel Verbonden partij	Jaar*	Prognose financiële bijdrage / financieel belang	Eigen vermogen 1-jan	Eigen vermogen 31-dec	Vreemd vermogen 1-jan	Vreemd vermogen 31-dec	(Prognose) financieel resultaat
Gemeenschappelijke regelingen							
Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten	2026	308	-	-	-	-	-
Veiligheidsregio Fryslan	2026	3.465	8.345	6.948	97.594	109.416	0
Sociale Werkvoorziening Fryslân	2026	-	-	-	4.000	3.625	0
Recreatieschap Drenthe te Diever	2026	89	1.473	1.436	905	987	7
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)	2026	792	800	800	4.755	4.755	-
Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem)	2026	-	382	382	,	364	0
Vennootschappen en coöperaties *		Dividend					
Omrin: a. Afvalsturing Friesland N.V.	2024	54	78.528	83.562	106.366	131.694	4.883
b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden	2024	47	11.572	13.030	26.299	30.506	1.621
Bank Nederlandse gemeenten (* € 1mln)	2024	47	4.721	4.777	110.819	123.164	552
Stichtingen en verenigingen *							
Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde	2024	-	78	81	1.194	1.110	3
* geprognotiseerde balansen niet aanwezig, derhalve meest recente jaarcijfers opgenomen							

Paragraaf 7 | Grondbeleid

Door de druk op de woningmarkt heeft de gemeenteraad al in 2022 besloten om actief regie te voeren op en beleid te maken over (haar eigen) grond ten behoeve van woningbouw. Waar nodig verrichten wij strategische aankopen mits deze passen binnen de jaarlijkse financieel mandaat (op grond van de vastgestelde nota Grondbeleid en financiële verordening). Vanuit het programma (8) Bouwen, wonen en gronden wordt er ambtelijk hard gewerkt aan deze woningbouwopgave.

Het grondbeleid is gericht op, en voldoet aan, de wettelijke taken: volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (RO). Ook staat het grondbeleid ten dienste van algemene maatschappelijke taken op het gebied van economie, werkgelegenheid, natuur, cultuur, zorg en onderwijs. Het geeft sturing aan de inzet en het gebruik van grond om zodoende de door de gemeente nagestreefde doelen te realiseren. Grondbeleid is daarmee een middel en geen doel op zich.

Naast de gemeentelijke plannen zijn er woningbouwontwikkelingen die volledig door private ontwikkelaars worden uitgevoerd. Ook zijn er ontwikkelingen waarbij de gemeente regie voert op het gewenste woningbouwprogramma en de ontwikkeling/realisatie hiervan door een private partij laat uitvoeren. De kosten hiervan verhalen we vervolgens op de ontwikkelende partij (Afdeling 13.6 Omgevingswet). Dit doen we door het sluiten van een anterieure overeenkomst. In de gemeentelijke plannen worden de kosten verdisconteerd in de grondprijs. Echter, door kostenverhogende factoren en de volkshuisvestelijke opgaven (2/3 betaalbaar en 30% sociale woningbouw) komt de financiële haalbaarheid van de gemeentelijke plannen onder druk te staan. De kans dat de gemeente eigen middelen zal moeten inzetten om plannen haalbaar te maken is niet ondenkbaar.

Algemene beleidslijn

Het grondbeleid wordt uitgevoerd aan de hand van de Nota Grondbeleid 2022: De Nota Grondbeleid schetst de uitgangspunten van het te voeren grondbeleid van de gemeente Ooststellingwerf. Het beschrijft onder andere de diverse grondbeleidsinstrumenten die de gemeente tot haar beschikking heeft en er worden concrete grondbeleidskeuzes gemaakt. Ook geeft het richtlijnen voor het “in de markt zetten” van in exploitatie te brengen gronden. De methoden van prijsbepaling voor de toekomstige functie van de te verkopen grond staan beschreven, met als doel een zo marktconform mogelijke prijs. Voor de uitgifte van grond hanteren wij een uitgifteprotocol, overeenkomstig de juridische Didam-richtlijnen. Daarnaast wordt er momenteel aan een nieuwe nota grondbeleid gewerkt.

Het grondbeleid vindt de grondslag in de volgende wettelijke landelijke/internationale regelgeving:

- Omgevingswet
- Omgevingsplan
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Voorkeursrecht Gemeenten (Hfd 9 Omgevingswet)
- Wet Markt en Overheid
- Aangepaste Huisvestingswet 2014
- Gemeentewet (Gemw)
- Staatssteunregeling Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU).

Het ontwikkelen en realiseren van woningbouw in relatie tot onze volkshuisvestelijke opgave vraagt om een op maat gesneden aanpak. Deze aanpak sluit aan bij de Woon(zorg)visie. Daarnaast zijn in de Regiodeal Wonen afspraken gemaakt met Rijk, Provincie en regio over de woningbouwopgave voor de gemeente Ooststellingwerf.

Doelstelling

Het gemeentelijk grondbeleid heeft tot doel de bestuurlijke en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ooststellingwerf mogelijk te maken door aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden dan wel door medewerking te verlenen aan ontwikkeling van plannen door private personen, bedrijven en instellingen. Daarbij willen wij voldoen aan de door het Rijk en Provincie Fryslân gestelde volkshuisvestelijke opgaven.

De wijze waarop we het grondbeleid uitvoeren

Extern: het grondbeleid is gericht op:

- Ruimtelijke kwaliteit.
- Het stimuleren van plaatselijke economie.
- Het inzetten op duurzaamheid.
- Het opstellen van economisch beleid.
- Het verbeteren van veiligheid en leefbaarheid.
- Vraaggerichte aansluiting bij lokale initiatieven.

Intern: Het grondbeleid aanpassen aan de trends en ontwikkelingen in de samenleving.

- Richt grondzaken zich primair op de volkshuisvestelijke en wettelijke taken uit de Omgevingswet.
- Voldoet grondzaken aan de kwaliteitscriteria van het BBV.
- Heeft grondzaken een interne bezetting (fte) met voldoende kennis en kunde (functies) om de regie goed uit te kunnen voeren.
- Is grondzaken robuust, toekomstbestendig, gericht op continuïteit en in staat om te anticiperen op conjuncturele ontwikkelingen.
- Is grondzaken financieel transparant en gezond (inzet op terugverdiencapaciteit en kostenverhaal).
- Heeft grondzaken dwarsverbanden met de leefbaarheid.

Uitvoering

Met de komst van de Omgevingswet wordt de Nota Grondbeleid 2022 aangepast. In de Omgevingswet worden de instrumenten voor grondbeleid geïntegreerd in het stelsel van het omgevingsrecht. Het gaat om de volgende instrumenten: voorkeursrecht en onteigening. Herverkaveling en kavelruil in landelijk en stedelijk gebied worden toegevoegd aan het instrumentarium. Ook het kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling is in de Omgevingswet opgenomen.

Woningbouwopgave

Wonen in Ooststellingwerf

De Woon(zorg)visie 2022-2026 is door de raad vastgesteld. Als input hiervoor is onder andere woningmarktonderzoek gedaan. Wonen en zorg is een belangrijk thema voor het wonen de komende jaren, evenals betaalbaarheid en de beschikbaarheid van zowel koop als huurwoningen. We gaan voor een kwalitatieve toekomstbestendige woningvoorraad.

Nieuwbouw

De gemeente heeft in de Regiodeal Zuid-Oost Fryslân de opgave gekregen om 700 woningen bij te bouwen. Het Rijk wil dat de provincie nog meer woningen gaat realiseren dan in de Woondeal is afgesproken. Dit betekent dat het zeer waarschijnlijk is dat de gemeente Ooststellingwerf meer dan 700 moet realiseren, naar verwachting wordt de opgave verhoogd tot 820 woningen. Met de regio moeten hier nog definitieve afspraken over worden gemaakt.

Vanuit het programma (8) Bouwen, wonen en gronden zijn wij in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers, ontwikkelaars en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. We hebben hierbij speciale aandacht voor betaalbare woningen en innovatieve woningbouw. Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen. Ook hebben we aandacht voor de huisvesting van speciale doelgroepen zoals door het Rijk aangewezen.

Complexen grondexploitatie

Woningbouw

- Langedijke: het plan is woonrijp. Naar verwachting wordt in 2025 de laatste kavel verkocht en daarna kan het complex worden afgesloten.
- Uitbreiding Elsloo: het plan is woonrijp opgeleverd. De laatste werkzaamheden worden in 2025 uitgevoerd en daarna kan het complex worden afgesloten.
- Donkerbroek-West: het plan is woonrijp opgeleverd en het complex is in 2024 afgesloten.
- De Kromten, Waskemeer: woonrijp maken in procedure.
- Boekhorsterweg, Oosterwolde: het plan is woonrijp opgeleverd en het complex is in 2024 afgesloten
- Muldersveld, Makkinga: bouwrijp maken is in uitvoering.
- 't Hooge 2, Oldeberkoop: het plan is bouwrijp gemaakt.
- Oosterwolde West: grondexploitatie vastgesteld op 24 juni 2025.

Bedrijventerreinen

- Oosterwolde Venekoten: geen uitgeefbare grond meer beschikbaar.
- Uitbreiding Venekoten: in voorbereiding.
- Haulerwijk De Turfsteker: resterende percelen staan in verkoop.

Grondexploitatie

Winstnemingen grondexploitatie

Voor de huidige lopende complexen lopen we beperkt risico. Op dit moment is er bij complex Muldersveld in Makkinga een verwachting van een verlies. Hiervoor is een verliesvoorziening opgenomen ten laste van de algemene reserve grondexploitatie. In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de winsten die genomen konden worden toegevoegd aan de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG). Dit overeenkomstig het in het BBV dwingend voorgeschreven systeem van de POC (percentage of completion). Bij verkoop van gronden (kaveluitgifte) wordt de gemeente ook geconfronteerd met de vennootschapsbelasting.

Voor de toekomstige woningbouwcomplexen lopen we wel risico. Bij de totaliteit aan nieuwbouw dient 30% van de woningen sociaal te zijn. In de nieuwe wetgeving moet de nieuwbouw zelfs 2/3 betaalbaar zijn. Deze plannen zijn doorgaans financieel niet sluitend. Dit wordt nog nijpender bij complexen in binnenstedelijk gebied waar de grondprijzen hoger zijn (o.a. door sloop van bestaande bebouwing) dan bij buitenstedelijke gebieden (doorgaans agrarisch).

Algemene reserve grondexploitatie (ARG)

Het doel van de ARG is om de winsten van de complexen toe te voegen en over deze reserve te beschikken indien een complex niet kostendekkend is (een soort vereveningsfonds). Ook renteverliezen door een langere looptijd van een complex komen ten laste van de reserve. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie is het op peil houden van de reserve van essentieel belang. We hebben sinds 2017 na het aanscherpen van de regels van het BBV de POC-methodiek moeten toepassen. Er wordt nu gekeken naar het 'percentage of completion'. De stand van de reserve is per 1-1-2025 € 2,139 miljoen. Naast een bedrag van € 1,558 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan ‘Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord’ € 0,581 miljoen beschikbaar.

Budget strategische aankopen

Het budget strategische aankopen is feitelijk een jaarlijks mandaat van de gemeenteraad aan het college om snel strategische aankopen te kunnen doen. Het college kan strategische aankopen verrichten tot het door de gemeenteraad vastgestelde bedrag. De voorwaarden om gebruik te maken van het mandaat staan in de ‘Nota Grondbeleid’ (zie financiële verordening 2023 Ooststellingwerf ex artikel 212 Gemeentewet, artikel 23, derde lid).

Meerjarenbegroting grondexploitatie

Per complex (woningbouwgronden en industriegrond) houdt de gemeente een exploitatie bij waarin de huidige stand van zaken is opgenomen en een prognose wordt gegeven over de verdere looptijd van de exploitatie (doorgaans 10 jaar). We voorzien dat het aantal complexen (fors) wordt uitgebreid, immers we gaan weer woningbouw-initiatieven in ontwikkeling brengen. De administratie wordt hierop aangepast. Hiervoor hebben we het programma Grexmanager ter ondersteuning en huren we planeconomische capaciteit in.

PAS en PFAS

PAS
Het kabinet heeft vooralsnog als doel geformuleerd om voor het jaar 2030 de hoeveelheid stikstof op minimaal de helft van de hectares met stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden te verminderen, tot een voor de natuur veilig niveau. Er is een nieuw wetsvoorstel in de maak waarin het kabinet in 2035 een emissiereductie van 50% (industrie, mobiliteit en bouw) en 42-46% (landbouw) ten opzichte van 2019 wil realiseren. De ontwikkelingen blijven we aandachtig volgen.

PFAS
Sinds 2021 voldoen we aan de wettelijke verplichting om een recente bodemkwaliteitskaart inclusief PFAS voor het grondgebied van de gemeente Ooststellingwerf te hebben. Deze bodemkwaliteitskaart is het toetsingskader bij grondverzet.

Verschillende lidstaten, met Nederland als koploper, willen dat alle schadelijke PFAS-stoffen worden verboden. Er is hiervoor een Europese verordening in voorbereiding die in de komende vijf jaar van kracht zou moeten worden. Wat de impact van het verbod op onder andere de bouw heeft wordt uitgezocht door de Europese wetenschappelijke comités.

Particuliere ontwikkelingen

Particuliere ontwikkeling woningbouw
Naast het realiseren van gemeentelijke plannen voor woningbouw worden ook een (groot) aantal woningbouwprojecten door derden (projectontwikkelaars en particulieren) aangedragen en gerealiseerd. Binnen het programma (8) Bouwen, wonen en gronden worden deze projecten begeleid. In de Planmonitor (opgedragen door de provincie Fryslân) houden wij deze projecten bij.

Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking

De OWO-samenwerking is uniek te noemen. De samenwerking in de drie afdelingen, de samenwerking op het regionale of provinciale speelveld én de samenwerking op terreinen waar dit vanzelfsprekend of kostenefficiënt is, werkt. De OWO-samenwerking werkt continue aan uitvoering van de opdracht in de bestuursovereenkomst:

- De OWO-afdelingen verder te optimaliseren en expertisedeling tussen medewerkers te stimuleren.
- Samenwerking op complexe opgaven en beleidsterreinen aan te gaan wanneer deze samenwerking bijdraagt aan de doelstellingen.
- Samen extern op te trekken richting gezamenlijke deelnemingen en bij bovenlokale vraagstukken wanneer deze samenwerking bijdraagt aan de doelstellingen.

1.1 Algemene ontwikkelingen

- Gemeenteraadsverkiezingen 2026: In 2026 wordt er een introductiemoment georganiseerd om alle raadsleden van de OWO-gemeenten kennis te laten maken met de OWO-samenwerking.
- 10 jaar OWO-samenwerking: De OWO-samenwerking bestaat 10 jaar. In 2026 wordt dit jubileum gevierd.

1.2 Onze aanpak voor 2026

De OWO-afdelingen verder optimaliseren en expertisedeling stimuleren

De drie OWO-afdelingen werken samen met de afdelingen binnen de drie huizen aan de afhandeling van binnenkomende (aan)vragen, aan de uitvoering van gemeentelijk beleid of aan de ondersteuning van de bedrijfsvoering. Door complexer wordende wetgeving en een veranderende samenleving is het takenpakket van de OWO-afdelingen de afgelopen periode uitgebreid. In 2026 worden daarom de afspraken en processen tussen de OWO-afdelingen en de drie huizen geactualiseerd zodat deze weer beter aansluiten op de huidige praktijk.

De OWO-afdelingen stappen uiterlijk begin 2026 over op een OWO-huisstijl (inclusief briefpapier en enveloppen) om zo de herkenbaarheid van de OWO-samenwerking en efficiency in de uitvoering verder te verbeteren.

Actuele ontwikkelingen binnen de OWO-afdelingen:

- Vanuit de OWO-afdeling Beheer en registratie gaan de drie gemeenten per 2026 over op een nieuw belastingportaal waar inwoners en ondernemers zelf op kunnen inloggen om bijvoorbeeld de WOZ-waarde te bekijken. Ook wordt het mogelijk een bezwaarschrift tegen de WOZ-beschikking of gemeentelijke belastingen in te dienen. Later in 2026 volgen ook het verzoek tot kwijtschelding, het aanvragen van de automatische incasso en de aangifte toeristenbelasting. Het wordt eenvoudiger en de afhandeling gaat sneller en nauwkeuriger.
- Met de invoering van de omgevingswet is het wettelijk verplicht een gemeentelijk Uitvoerings- en handhavingsstrategie (U&H-strategie) op te stellen. Dit is de opvolger van het VTH-beleidsplan. In de U&H-strategie wordt beschreven hoe de OWO-gemeenten de komende jaren uitvoering geven aan haar taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). In 2026 start OWO-VTH met het uitvoeren van haar werkzaamheden volgens de U&H-strategie.
- Bij de OWO-afdeling Bedrijfsvoering ligt de focus op de ondersteuning van de drie gemeenten zodat zij hun werkzaamheden goed kunnen uitvoeren. Hierbij is betrouwbare dienstverlening, transparant werken en efficiënt samenwerking altijd uitgangspunt. In de 2e helft van 2026 volgt de nieuwe informatievisie (de i-visie). Deze visie verbindt externe ontwikkelingen (zoals AI, Common Ground) met ambities, opgaven en wensen vanuit de gemeenten zoals de verdere transitie van de ICT-afdeling van een beheer- naar een regieorganisatie.
- De Woo (Wet open overheid) vraagt dat gemeenten steeds meer actief openbaar maken. De drie gemeenten volgen hierbij het tijdpad vanuit de rijksoverheid. OWO-Bedrijfsvoering levert een ondersteunende rol aan de drie huizen bij de invoering van de Woo.

Samenwerking op complexe opgaven en beleidsterreinen aan te gaan

Aanpak ondermijning

In OWO-verband wordt er structureel samengewerkt om ondermijning aan te pakken. Er vinden regelmatig controles plaats op illegale bewoning en er wordt actief deelgenomen aan integrale acties met bijvoorbeeld politie, OM en anderen. Agrariërs blijven een belangrijke doelgroep die we samen met het LTO benaderen om hen voor te lichten over ondermijning en het herkennen van signalen. Er is een landelijke trend dat drugslabs zich verplaatsen van het buitengebied naar de bebouwde kom, waar meer anonimiteit is.

Nieuw evenementenbeleid

In het op te stellen OWO-evenementenbeleid staat waar evenementen kunnen plaatsvinden en aan welke voorwaarden evenementen moeten voldoen. Doel hiervan is helderheid te creëren voor organisatoren, vergunningverleners en inwoners. Het opstellen van het beleid is een langlopend project waarbij we optrekken met onder andere politie, Veiligheidsregio en evenementenorganisatoren. Naar verwachting wordt het beleid in het 3e kwartaal van 2026 aan de drie gemeenteraden voorgelegd.

Uitvoering Omgevingswet: Omgevingsplannen en Nota Omgevingskwaliteit

Het gezamenlijk werken aan de nieuwe omgevingswet blijft waardevol. De komende periode staat in het teken van het opstellen van onder andere de nota Omgevingskwaliteit en de Omgevingsplannen. In de nota Omgevingskwaliteit staan de kwaliteitseisen van onze omgeving beschreven. In het omgevingsplan staan vervolgens algemene regels voor de fysieke leefomgeving. Iedere gemeente krijgt uiteindelijk één nota Omgevingskwaliteit en één Omgevingsplan. Dit is een traject dat nog jaren in beslag neemt.

Informatieveiligheidsbeleid en BIO II

De drie gemeenten werken in OWO-verband aan nieuw informatieveiligheidsbeleid en het voldoen aan de nieuwe Baseline Informatiebeveiliging Overheid II (BIO II). De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is het basisnormenkader voor informatiebeveiliging binnen alle overheidslagen (Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen).

Energietransitie: het OWO-Energiebureau

Ook rondom de energietransitie werken we in OWO-verband samen. Binnen het OWO-Energiebureau werken energieverkenners die de subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie uitvoeren en met inwoners in gesprek gaan hoe zij hun woning kunnen verduurzamen.

In 2026 wordt besloten welke activiteiten in het OWO-Energiebureau een plek krijgen.

Samen extern op te trekken

Fumo

De OWO trekt actief samen op in afstemming met de Fumo. Vanuit de OWO-afdeling VTH, maar ook bestuurlijk wordt er afgestemd over de gezamenlijke koers en inzet richting Fumo. In 2026 wordt er in OWO-verband toegewerkt naar een eenduidige advisering richting colleges en gemeenteraden over de begroting van de Fumo.

Sociaal domein Friesland

Binnen OWO wordt er zowel bestuurlijk als ambtelijk samen opgetrokken en afgestemd over het Sociaal domein Friesland. Vergaderingen worden structureel afgestemd zodat er binnen het Sociaal domein Friesland met één OWO-mond gesproken wordt. Hierdoor zijn de drie gemeenten een stevige gesprekspartner.

Paragraaf 9 | Strategische projecten en ontwikkelingen

Inleiding

In deze paragraaf stellen we de strategische ontwikkelingen binnen onze gemeente centraal. Het gaat om de Omgevingswet, de Regio Deal Zuidoost Friesland, stikstof en het accommodatiebeleid.

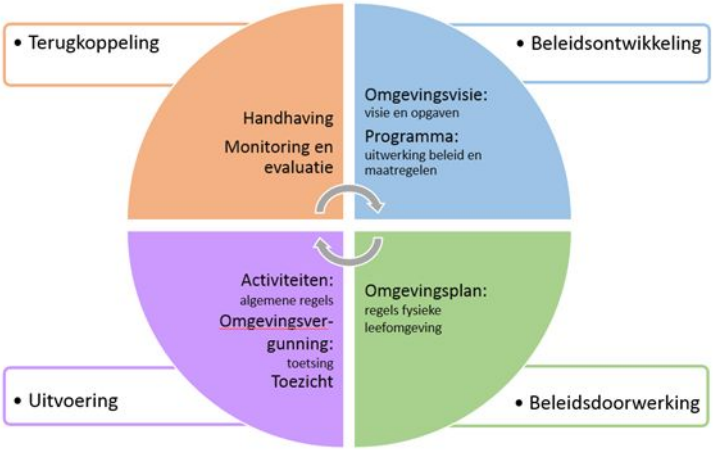
1. Omgevingswet

De omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Wij hebben ons daar al geruime tijd op voorbereid, maar toch vraagt het de komende tijd veel van de organisatie.

Beleidscyclus

De omgevingswet vraagt een nieuwe manier van werken, namelijk met een beleidscyclus. Voor de inwerkingtreding van de omgevingswet werd een nieuw beleidsdocument in zijn geheel voorbereid en vastgesteld. Het gaat hier bijvoorbeeld om de structuurvisie, een bestemmingsplan of een ander beleidsdocument. Dit waren statische beleidsdocumenten. Onder de omgevingswet worden deze beleidsdocumenten door de beleidscyclus dynamisch.

De beleidsdocumenten, zoals de omgevingsvisie en het omgevingsplan, worden per thema, maatschappelijke ontwikkeling of initiatief aangepast. De beleidsdocumenten moeten altijd met elkaar in overeenstemming zijn. Zo kan het voorkomen dat de omgevingsvisie aangepast moet worden om een thema, maatschappelijke ontwikkeling of initiatief mogelijk te maken in het omgevingsplan. Onderstaande afbeelding maakt de beleidscyclus inzichtelijk.

Omgevingsvisie

Een belangrijk project in het uitvoeringsprogramma is het opstellen van een omgevingsvisie voor onze gemeente. In deze omgevingsvisie legt de gemeente de koers en ambitie neer voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. In november 2021 is de omgevingsvisie voor Ooststellingwerf door de toenmalige gemeenteraad vastgesteld. Het is wettelijk verplicht om voor 2027 de omgevingsvisie conform de STOP/TPOD standaard te publiceren. Daarom gaan we in 2026 starten met een actualisatie van de omgevingsvisie.

Programma's

De wet kent een aantal verplichte programma's, zoals warmteprogramma, volkshuisvestingsprogramma (opvolger van de verplichte woonzorgvisie) en het actieplan geluid. Deze programma's moeten voor 2026 (deels) vastgesteld zijn. Ook is een programma verplicht als een omgevingswaarde (bijvoorbeeld luchtkwaliteit) overschreden dreigt te worden. Binnen onze gemeente is (vooralsnog) geen sprake van een dreigende overschrijding van een omgevingswaarde. Naast verplichte programma's zijn er vrijwillige programma's om bijvoorbeeld een nieuw beleidskader vast te stellen voor een thema of gebiedsontwikkeling. Alle programma's zijn zelfbindend, inhoudende dat een gemeente zichzelf moet houden aan de programma's.

Omgevingsplan
Het gebiedsdekkende omgevingsplan is een onderdeel van de Omgevingswet en zal voor 1 januari 2032 klaar moeten zijn. Een gebiedsdekkend omgevingsplan is één omgevingsplan dat voor de hele gemeente geldt en waarin alle regels die relevant zijn voor de fysieke leefomgeving zijn opgenomen. Het maken van een dergelijk omgevingsplan is omvangrijk. In 2025 zijn wij, in OWO verband, begonnen met het gebiedsdekkende omgevingsplan. De transitie naar het gebiedsdekkende omgevingsplan zal waarschijnlijk tot 2032 in beslag nemen. De Nota Omgevingskwaliteit moet onderdeel uitmaken van het gebiedsdekkende omgevingsplan. In thema 8.1 wordt hier meer uitleg over gegeven. In de tussentijd werken we met tijdelijke omgevingsplannen (van rechtswege omgezette bestemmingsplannen) en worden nieuwe ontwikkelingen tijdelijk mogelijk gemaakt in hoofdstuk 21 van het gebiedsdekkende omgevingsplan, wat extra werk met zich meebrengt.

Transitiefase
De wet is veelomvattend en vraagt een andere manier van werken, waardoor in de eerste periode kinderziektes zullen optreden. We nemen onze huidige werkprocessen kritisch onder de loep en maken deze Omgevingswetproof. Dit geldt voor het vergunningentraject en voor ruimtelijke initiatieven die bij de gemeente binnenkomen. Ook hier kijken we naar harmonisatie en afstemming met onze OWO-partners. Op dit moment verwerken we, samen met de OWO-partners, de opgedane ervaringen in de nieuwe werkprocessen. We blijven de communicatie richting onze inwoners en bedrijven over de Omgevingswet intensiveren met meer informatie en uitleg.

2. Regio Deal Zuidoost Friesland

De regiodeal Zuidoost Friesland liep van 2020 tot en met 2024 met uitloop van enkele projecten in 2025. Binnen de Regiodeal heeft het Rijk € 15 miljoen in de regio geïnvesteerd waardoor de regio met cofinanciering een groot aantal projecten en programma's versneld en/of uitgebreider heeft kunnen uitvoeren.

In 2023 hebben de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, de Raad voor het Openbaar bestuur en de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving het rapport Elke regio telt! aan de minister van Binnenlandse zaken uitgereikt. Dit rapport stelt dat er grote verschillen in welvaart zijn tussen de regio's in Nederland. Uit dit rapport is het Nationaal programma vitale regio's (NPVR) ontstaan.

Het NPVR is een langlopend samenwerkingsprogramma dat zich richt op het duurzaam versterken van de leefbaarheid, bereikbaarheid, economie en voorzieningen in gebieden met krimp en vergrijzing.
De regio Zuidoost-Fryslân is één van de elf regio's in het NPVR.

Het programma werkt aan structurele en duurzame verbetering van de leefbaarheid en vitaliteit in de regio met drie overkoepelende doelstellingen:

1. Veilige en leefbare regio's: het verbeteren van de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving, met expliciete aandacht voor een passende woningvoorraad, herstructurering en transformatie, verduurzaming van de gebouwde omgeving en een gezonde groene leefomgeving.
2. Een duurzaam en bereikbaar voorzieningenniveau: het waarborgen van voorzieningen die de vitaliteit en het beoogde toekomstperspectief van de regio ondersteunen en het behoud van de aantrekkelijkheid en leefbaarheid voor inwoners.
3. Een gezonde en kansrijke toekomst voor inwoners: het bevorderen van gezond opgroeien en oud worden, ontwikkelkansen in het onderwijs, perspectief op werk en regionale economische ontwikkeling.

In 2025 wordt er in een brede maatschappelijke coalitie (rijk, regio én partners) gewerkt aan een overkoepelend Regioplan met een gezamenlijke visie op Zuidoost-Fryslân in 2045. Dit Regioplan wordt eind 2025 of begin 2026 aan de gemeenteraad voorgelegd. Vervolgens wordt er per vier jaar een uitvoergingsagenda opgesteld. In 2026 wordt de eerste uitvoeringsagenda verwacht.

3. Stikstof

De opgaven in het Landelijke gebied zijn en blijven een uitdaging voor ons als gemeente met een rijke aanwezigheid van natuur en landbouw. De aanpak "Water en bodem sturend" wordt hierin steeds belangrijker. Tegelijk maken mensen zich zorgen, vooral voor boeren die stoppen of hun bedrijf moeten verplaatsen. Dit vraagt inzet van ambtenaren uit verschillende vakgebieden, zoals het maken van nieuw beleid, het aanpassen van bestemmingsplannen en goede afstemming. We werken daarom samen met lokale partners en bewoners aan een gezamenlijke aanpak voor het gebied. Daarbij gebruiken we de middelen die nu beschikbaar zijn, zoals de maatregelpakketten en gereserveerde middelen.

Wat gaan we doen:

- Opstellen en uitvoeren van een Programma Landelijk gebied (2025-2028). Het doel is het ontwikkelen en uitvoeren van een gebiedsgericht programma dat bijdraagt aan:
  - Herstel en versterking van natuur en biodiversiteit;
  - Duurzame landbouwtransitie;
  - Verbetering van water- en bodemkwaliteit;
  - Klimaatadaptatie in het landelijk gebied.
  - Het perspectief voor het op gang houden van vergunningverlening voor grondeigenaren en gebruikers
- We bieden sociaal psychologische hulp voor agrariërs die daar behoefte aan hebben.
- Hierin samen met de raad optrekken.

4. Accommodatiebeleid

De raad heeft in juni 2025 het accommodatiebeleid 2025-2050 vastgesteld, waarvan het integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs onderdeel is. Het is nu duidelijk wat er moet gebeuren met de accommodaties, waaronder: zwembaden, sporthallen, dorpshuizen, schoolgebouwen en andere niet-commerciële gebouwen, in de gemeente. Blikvangers zijn de nieuwe Miente en een nieuw sportcomplex Boekhorst. Van sommige van deze accommodaties is de gemeente eigenaar en van andere niet. In het accommodatiebeleid komen beide ‘soorten’ aan de orde omdat ook gebouwen waar de gemeente geen eigenaar van is maatschappelijk van grote waarde kunnen zijn.

Waarom nieuw accommodatiebeleid

Er zijn grofweg vier redenen waarom het accommodatiebeleid, waarvan het integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs onderdeel van is, vastgesteld is. Ten eerste houden we Ooststellingwerf leefbaar. Goede en toegankelijke openbare gebouwen zijn daarvoor een voorwaarde.
Daar ontmoeten inwoners elkaar, ontstaan sociale contacten, bewegen inwoners en leren kinderen. Ten tweede is rekening gehouden met ontwikkelingen als individualisering, vergrijzing en digitalisering. Ten derde is het belangrijk dat accommodaties goed beheerd, geëxploiteerd en onderhouden worden. Ten vierde wordt invulling gegeven aan de grote opgave om accommodaties te verduurzamen. Naast onze eigen ambities (college-akkoord, samenwerkingsagenda, diverse beleidsstukken) is er ook landelijk beleid (de sectorale routekaarten van het maatschappelijk vastgoed) dat we nu gaan uitvoeren. Hierin staat dat de CO2 uitstoot van het maatschappelijk vastgoed in 2030 met 49% moet zijn verminderd ten opzichte van 1990 en in 2050 met 95%.

Financieel kader

Voor het accommodatiebeleid, waarvan het integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs onderdeel van is, wordt een investering gedaan van totaal € 71,84 miljoen voor de periode tot en met 2050, met een jaarlijkse kapitaallast die oploopt van € 30.000 in 2026 tot uiteindelijk € 3.568.000 in 2050. Overschotten ten opzichte van het budget accommodatiebeleid worden toegevoegd aan de reserve accommodatiebeleid en ingezet voor dekking van incidentele uitgaven accommodatiebeleid. Een jaarlijkse indexering wordt toegepast op de investeringen en de budgetten. Voor de periode 2026-2029 is een budget beschikbaar gesteld van € 200.000 voor de personele capaciteit die nodig is om het accommodatiebeleid uit te voeren en dit te dekken uit de reserve accommodatiebeleid.

Financiële planning
In het nieuwe vastgestelde beleid staat aan welke gebouwen (accommodaties) de gemeente geld gaat besteden en aan welke niet of minder. De uitvoering van het beleid gebeurt niet allemaal in één keer, want dit is financieel en organisatorisch een grote uitdaging. De uitvoering gebeurt daarom gefaseerd in de periode van 2025 tot 2050. Desalniettemin ligt de nadruk op de periode 2026-2029; dan worden de meeste accommodaties aangepakt. De daarop volgende perioden 2030-2039 en 2040-2050 gaat om een beperkt aantal.

Paragraaf 10 | Visie op Samenleven

Dit programma 'Samenleven' gaat over de Visie op Samenleven 2020-2024 (vastgesteld in oktober 2019). Het is een integraal programma over het gehele sociaal domein. Het bestaat uit vier opgaven namelijk Meedoen (programma 6), Samenleven (programma 5 en 6), Gezondheid (programma 7) en Goed Opgroeien (programma 4 en 6). In een doelenboom staat samengevat wat we per opgave willen bereiken (maatschappelijke effecten).

Eind 2023 werd de Visie op Samenleven geëvalueerd. De rapportage leest u hier:Tussenbalans Visie op Samenleven
De belangrijkste conclusie is dat de gemeente de komende jaren vooral gaat investeren in:

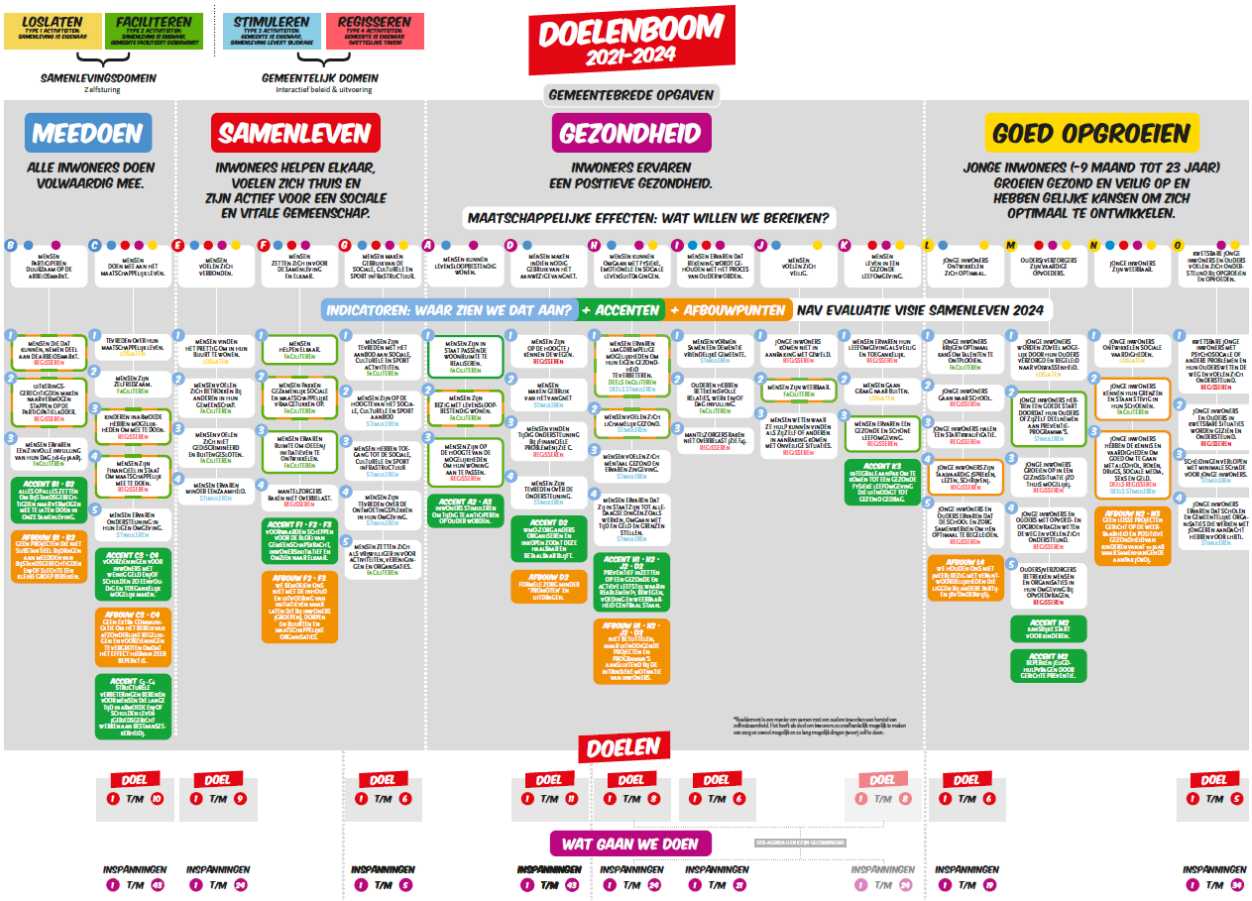
- Gemeenschapskracht, inwonersinitiatief en omzien naar elkaar.
- Preventie en 'voorliggende voorzieningen' (informele zorg en indicatie-vrije hulp).
- Betaalbaar en haalbaar houden van het 'vangnet' voor inwoners die het (tijdelijk) niet redden zonder ondersteuning haalbaar en betaalbaar te houden.
- Duurzame en samenhangende oplossingen (geen versnippering).

De doelenboom is naar aanleiding van de Tussenbalans aangepast. De aangepaste doelenboom vindt u hieronder en in groter formaat op https://www.ooststellingwerf.nl/visie-samenleven.

Er is een aantal gemeenschappelijke regelingen dat bijdraagt aan de vier opgaven:

- Sociaal Domein Fryslân (SDF): Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is, om waar nodig, specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
- Veiligheidsregio Fryslân (VRF): Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.
- GR SW Fryslân: GR SW Fryslân en Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Wij hebben een Dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW-indicatie.

Voor de vier verschillende opgaven zijn maatschappelijke effecten geformuleerd. Ze zijn uitgewerkt in doe-agenda's en staan hieronder beschreven.

1. Opgave meedoen: Alle inwoners doen volwaardig mee

Inwoners vinden 'Meedoen' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein. Het gaat om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening. Voor de Opgave Meedoen zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (A t/m D) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken. Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 6, thema 6.1 Meedoen.

Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen (zie Doe Agenda A en woon(zorg)visie).
A1. Mensen zijn in staat passende woonruimte te realiseren (faciliteren)
A2. Mensen zijn bezig met levensloopbestendig wonen (faciliteren)
A3. Mensen zijn op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen (regisseren)

Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt (zie doe-agenda B).
B1. Mensen die dat kunnen, nemen deel aan de arbeidsmarkt (regisseren)
B2. Uitkeringsgerechtigden maken naar vermogen stappen op de Participatieladder (regisseren)
B3. Mensen ervaren een zinvolle invulling van hun dag (faciliteren)
Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven (zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering).
C1. Mensen zijn tevreden over hun maatschappelijk leven (loslaten)
C2. Mensen zijn zelfredzaam (faciliteren)
C3. Kinderen in armoede hebben mogelijkheden om mee te doen (regisseren)
C4. Mensen zijn financieel in staat om maatschappelijk mee te doen (regisseren)
C5. Mensen ervaren ondersteuning in hun eigen omgeving (stimuleren)

Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet
D1. Mensen zijn op de hoogte/kennen de wegen (regisseren)
D2. Mensen maken gebruik van de wegen (stimuleren)
D3. Mensen vinden tijdig ondersteuning bij (financiële) problemen (regisseren)
D4. Mensen zijn tevreden over de ondersteuning (stimuleren)

2. Opgave samenleven: Inwoners helpen elkaar, voelen zich thuis en zijn actief voor een sociale en vitale gemeenschap

'Samenleven' is een belangrijk onderwerp voor onze inwoners. Ze vinden elkaar ontmoeten, elkaar helpen en actief zijn in verenigingen of andere activiteiten belangrijk. Voor de 'Opgave Samenleven' zijn in de Visie op Samenleven drie maatschappelijke effecten benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan werken.

Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden (zie doe-agenda E)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.2 Samenleven
E1. Mensen vinden het prettig om in hun buurt te wonen (loslaten)
E2. Mensen voelen zich betrokken bij anderen in hun gemeenschap (faciliteren)
E3. Mensen voelen zich niet gediscrimineerd en buitengesloten (faciliteren)
E4. Mensen ervaren minder eenzaamheid (stimuleren)

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.2 Samenleven
F1. Mensen helpen elkaar (faciliteren)
F2. Mensen pakken gezamenlijk sociale en maatschappelijke vraagstukken op (faciliteren)
F3. Mensen ervaren ruimte om ideeën/initiatieven te ontwikkelen (faciliteren)
F4. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren) Zie thema 1.3 Gezondheid.

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur (zie doe-agenda G)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 5, thema 5.1 Sport en cultuur
G1. Mensen zijn tevreden met het aanbod aan sociale, culturele en sportactiviteiten (faciliteren)
G2. Mensen zijn op de hoogte en hebben toegang tot sociale, culturele en sportinfrastructuur (stimuleren)
G3. Mensen zijn tevreden over de ontmoetingsplekken in hun omgeving (stimuleren)
G4. Er is een actief verenigingsleven (loslaten)
G5. Vrijwilligers floreren in de samenleving (faciliteren)

3. Opgave gezondheid: Inwoners ervaren een positieve gezondheid

Inwoners vinden 'Gezondheid' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein en moeten we lokaal invulling geven aan de landelijke gezondheidsnota. Voor de Opgave Gezondheid zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (H t/m K) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 7, thema 7.1 Gezondheid.

Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen (zie doe-agenda HK)
H1. Mensen ervaren laagdrempelige mogelijkheden om hun eigen gezondheid te verbeteren (deels faciliteren, deels stimuleren)
H2. Mensen voelen zich lichamelijk gezond (stimuleren)
H3. Mensen voelen zich mentaal gezond en ervaren zingeving (stimuleren)
H4. Mensen ervaren dat zij in staat zijn tot alledaagse dingen zoals werken, omgaan met tijd en geld en grenzen stellen (stimuleren)

Maatschappelijk effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden (zie doe-agenda I)
I1. Mensen vormen samen een dementievriendelijke gemeente (stimuleren)
I2. Ouderen hebben betekenisvolle relaties, werk en/of daginvulling (faciliteren)
I3. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren)

Maatschappelijk effect J. Mensen voelen zich veilig
J1. Jeugdigen komen niet in aanraking met geweld (regisseren)
J2. Mensen zijn weerbaar (faciliteren)
J3. Mensen weten waar ze hulp kunnen vinden als zij zelf of anderen in aanraking komen met onveilige situaties (regisseren)

Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving (zie doe-agenda HK)
K1. Mensen ervaren hun leefomgeving als veilig en toegankelijk (regisseren)
K2. Mensen gaan graag naar buiten (loslaten)
K3. Mensen ervaren een gezonde en schone leefomgeving (regisseren)

4. Opgave goed opgroeien: Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen

Maatschappelijk effect L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
Dit maatschappelijk effect staan in programma 4, thema 4.1 Onderwijs.
L1. Jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooien (faciliteren)
L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)
L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)
L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)
L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)

Maatschappelijk effect M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders (zie doe-agenda O)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien.
M1. Jeugdigen worden zoveel mogelijk door hun ouders verzorgd en begeleid naar volwassenheid (loslaten)
M2. Jeugdigen hebben een goede start doordat hun ouders of zijzelf deelnemen aan preventieve programma's (stimuleren)
M3. Jeugdigen groeien op in een gezinssituatie (zo thuis mogelijk) (regisseren)
M4. Jeugdigen en ouders met opvoed- en opgroeivragen weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
M5. Ouders/verzorgers betrekken mensen en organisaties bij hun opvoedvragen (regisseren)

Maatschappelijk effect N. Jeugdigen zijn weerbaar
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien.
N1. Jeugdigen ontwikkelen sociale vaardigheden (loslaten)
N2. Jeugdigen kennen hun grenzen en staan stevig in hun schoenen (faciliteren) - Zie ook doe-agenda HK Positieve gezondheid (2022).
N3. Jeugdigen hebben de kennis en vaardigheden om goed om te gaan met alcohol, roken, drugs, sociale media, seks en geld (deels regisseren, deels stimuleren) - Zie Preventie en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024

Maatschappelijk effect O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien (zie doe-agenda O)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien.
O1. Jeugdigen met psychosociale of andere problemen en hun ouders weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
O2. Jeugdigen en ouders in kwetsbare situaties worden gezien en ondersteund (regisseren)
O3. Scheidingen verlopen met minimale schade voor jeugdigen (stimuleren)
O4. Jeugdigen ervaren dat scholen en gemeentelijke organisaties die werken met jongeren aandacht hebben voor LHBTI (stimuleren)

Integraal en ontschot werken
We blijven investeren in integraal en ontschot werken. In de doe-agenda's zien we het integraal werken terug (niet meer denken vanuit beleidsterreinen maar vanuit de effecten die we voor inwoners willen bereiken). Dit werkt ook door in onze afspraken met samenwerkingspartners. Bijvoorbeeld met stichting Scala en de bibliotheek werken we aan het anders vormgeven van de subsidie-afspraken. We richten deze steeds meer op effecten (outcome) in plaats van activiteiten (input, output).

Doorontwikkeling Gebiedsteam
Naast het lokale beleid, verwoord in de Visie op Samenleven, voert het Gebiedsteam ook het rijksbeleid uit, zoals opgesteld in bijvoorbeeld de Hervormingsagenda Jeugd of de Wet verplichte GGZ (de opvang van personen met verward gedrag). Dit vraagt om doorontwikkeling van de teams op het gebied van de toegang, preventie en eigen trajecten. Hierin is ook de samenwerking tussen de verschillende Gebiedsteams een belangrijk ontwikkelpunt, bijvoorbeeld wanneer inwoners problemen hebben op het gebied van budgetbeheer of de overgang van 18- naar 18+.

Naast het uitvoeren van beleid staat het beheersen van de kosten centraal. We voeren op een zo efficiënt mogelijke manier regie, waarbij de inwoner wel steeds de hulp krijgt die nodig is. Door een goed-gecoördineerde samenwerking, zowel intern als met externe partners, kunnen we vaker escalatie voorkomen. De Gebiedsteams zijn te vinden op vindplaatsen als scholen, huisarts en bibliotheek.
Op de website vinden de inwoners duidelijk omschreven voor welke hulpvragen zij zich kunnen wenden tot de Gebiedsteams en waar zij eventueel nog meer terecht kunnen: de Sociale Kaart.
Zo stimuleren we het gebruik van de algemene voorzieningen (het voorliggend veld), zetten we minder vaak geïndiceerde hulp in en dragen we bij aan normaliseren.

Datagedreven werken en Monitor Sociaal Domein
Bij het maken van de doe-agenda's gebruiken we data om gericht en lokaal knelpunten aan te pakken of problemen te voorkomen. Denk aan gerichte acties in een buurt, straat of dorp waar relatief veel zorggebruik, armoede of eenzaamheid is. We monitoren ons beleid via de Monitor Sociaal Domein. Hierin staat per opgave en per doe-agenda informatie die ons helpt om te zien of onze inspanningen de beoogde effecten opleveren, wat er goed gaat en wat aandacht vraagt.

Grip op uitgaven jeugd en Wmo
- We willen problemen vóór zijn door te investeren in preventie en door te zorgen dat inwoners ons weten te vinden als zij hulp nodig hebben.
- We willen de uitgaven op jeugd en Wmo beperken en blijven doen wat nodig is om de meest kwetsbare inwoners goed te ondersteunen.
- We willen dat inwoners zoveel mogelijk gebruik maken van voorzieningen en activiteiten die zonder indicatie beschikbaar zijn (voorliggende voorzieningen).

In 2026 gebruiken we, naast de Monitor Sociaal Domein, een dashboard met jeugdhulpcijfers (zoals instroom, uitstroom en aantal cliënten) om het gebruik van jeugdhulp te volgen. Met een prognosemodel berekenen we wat jeugdhulp in 2026 en daarna naar verwachting gaat kosten We gaan ook verder met de uitvoering van de maatregelen die in 2024 zijn opgesteld om invloed uit te oefenen op de jeugdhulpkosten.

Paragraaf 11 | Wet open overheid (Woo)

De Wet open overheid (Woo) kent drie doelstellingen:

1. het openbaar maken van informatie op verzoek;
2. het actief openbaar maken van informatie;
3. het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten.

Ook de Archiefwet geeft aan dat overheidsdocumenten in goede en geordende staat moeten zijn. Komende periode gaan we kijken hoe we het publicatieproces (het actief openbaar maken) verder willen vormgeven. Tegelijkertijd komt daarbij de beoordeling of onze informatie goed, geordend en toegankelijk genoeg is, of dat hier nog verbeteringen nodig zijn. Tot slot zal ook het openbaar maken op verzoek worden geactualiseerd met de resultaten uit de twee andere doelstellingen. Eenvoudig gezegd; informatie wordt beter beschikbaar.

Waar staan we?

Bij het openbaar maken op verzoek lopen we er in de praktijk tegen aan dat documenten niet altijd conform de geldende standaarden en procedures worden vastgelegd. Hierdoor kost het bij elkaar zoeken van de benodigde informatie soms veel tijd.

Voor de actieve openbaarmaking zijn voor de gemeente 11 van de 17 verplichte informatiecategorieën van toepassing. Hiervan worden vier categorieën (die op dit moment verplicht zijn) al reeds via bestaande kanalen gepubliceerd (Wet- en Regelgeving, Organisatiegegevens, Raadsvergaderstukken (en-verslagen) en daarvoor in aanmerking komende Beschikkingen). De overige zeven categorieën zijn op dit moment nog niet verplicht. Voor vier van deze categorieën zijn er al (deel)publicaties op de website beschikbaar (Bestuursstukken, Adviezen van adviescolleges, Jaarplannen (en –verslagen) en Onderzoeken. De laatste drie categorieën worden op dit moment nog niet gepubliceerd (Convenanten, Woo-verzoeken en Klachten).

De informatiehuishouding is nog niet optimaal. Vastgestelde (administratieve) procedures worden niet altijd gevolgd, opslag vindt in sommige gevallen plaats over diverse systemen en door onduidelijkheden in het eigenaarschap is sturing op verzoeken niet eenduidig.

Wat gaan we doen?

Het openbaar maken van informatie op verzoek

Woo verzoeken hoeven op dit moment nog niet actief openbaar gemaakt worden. Daarvoor zullen in 2026 acties ondernomen worden om ons hierop voor te bereiden door een publicatieproces in te richten en een Woo-portaal. Daarnaast zal worden gewerkt aan bewustwording rondom de Woo. Dit doen we door te wijzen op het belang van goede informatiehuishouding en het volgen van de wettelijke procedures, maar ook bewustwording over wat we schrijven.

Het actief openbaar maken van informatie

Het is op dit moment nog niet bekend wanneer de volgende informatiecategorieën actief openbaar moeten worden gemaakt. De verwachting is begin 2026. We volgen het Rijk en de VNG actief zodat we bekend zijn met deze planning om zo ook de overige informatiecategorieën tijdig openbaar te maken. Voor de actieve openbaarmaking gaan we voor de categorieën die nog geen eigen (geautomatiseerd) publicatiekanaal hebben (zoals het RIS en de wet- en regelgeving) werken aan een uniform publicatiekanaal (een Woo-portaal) met bijbehorende publicatieprocessen en informatiehuishouding. Reeds bestaande publicaties gaan we niet aanpassen, tenzij dit wordt vereist vanuit de wetgeving.

Het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten

We werken aan het verbeteren van de informatiehuishouding. Dit doen we o.a. door het wegwerken van de achterstanden en het implementeren van een kwaliteitssysteem voor informatie- en archiefbeheer. We zetten (de komende jaren) vervolgstappen naar een e-depotvoorziening. De Visie e-depot OWO-samenwerking is in het voorjaar 2024 vastgesteld. Tot slot zijn we gestart met een traject rondom datalabeling, wat de vindbaarheid, maar ook het anonimiseren eenvoudiger maakt.

Begrotingspositie 2026-2029

Vertrekpunten programmabegroting 2026-2029

Kaderbrief 2026-2029
De vertrekpunten zijn vastgelegd in de kaderbrief 2026-2029. U heeft kennis kunnen nemen van het meerjarenperspectief en de uitkomsten van de Meicirculaire 2025 over de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Daarnaast heeft u ingestemd met de uitgangspunten voor de begroting. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in de programmabegroting verwerkt.

Structureel nieuw beleid waarover is besloten bij de Kaderbrief 2026:

- Formatie snijvlak ruimtelijk/sociaal domein (2026 t/m 2028 € 61.000 per jaar)
- Financieringslasten stimuleringsregeling (€ 8.000 vanaf 2026)
- Formatie-uitbreiding kabels en leidingen (€ 46.000 vanaf 2026)
- Inkoop groen gas (€ 44.000 vanaf 2026)
- Parkeerterrein Veenhofweg Oosterwolde (krediet verhogen met € 113.000, structurele last vanaf 2026 € 9.000)
- Budget accommodatiebeleid (vanaf 2026 met € 600.000 extra verhogen)
- Taalbeleid (€ 17.000 vanaf 2026)
- Formatie-uitbreiding contractmanagement en beheer participatiewet (€ 34.000 vanaf 2026)
- Formatie-uitbreiding beleidsadviseur inburgering en migratie (2026 t/m 2028 € 79.000 per jaar)
- Formatie-uitbreiding mantelzorgconsulent (€ 91.000 vanaf 2026)
- Vormen van een budget Wmo voorliggend veld (2026 € 20.000, 2027 € 161.000, 2028 € 292.000 en vanaf 2029 € 300.000 per jaar)
- Versterken van de Europese samenwerking (€ 25.000 vanaf 2026)
- Formatie voor ontwikkelagenda en uitvoeringsprogramma Recreatie en Toerisme (€ 62.000 vanaf 2026 en voor 2026 t/m 2028 € 103.000 per jaar).

Incidenteel nieuw beleid waarover is besloten bij de Kaderbrief 2026:

- Lasten gemeenteraadsverkiezingen, dekking algemene reserve (2026 € 35.000)
- Managementondersteuning bij OWO-VTH, dekking algemene reserve (2026 € 11.000)
- Bestrijding eikenprocessierups, dekking algemene reserve (2026 € 81.000)
- Opstellen volkshuisvestingprogramma, dekking algemene reserve (2026 € 200.000)
- Verlengen overeenkomst Mader Kunstroute, dekking algmene reserve (2026 t/m 2028 € 14.700 per jaar)
- Pilot welzijnscoaching met een jaar verlengen (2026 € 105.000)
- Lokale regiomarketing, dekking algemene reserve (2026 € 50.000)

Daarnaast is er een krediet van € 2,2 miljoen beschikbaar gesteld voor het herstructureringsproject Rikkingahof, een voorbereidingskrediet van € 450.000 voor drie herstructureringsprojecten en is het krediet Parkeerterrein Veenhofweg Oosterwolde met € 113.000 verhoogd.

Uitgangspunten op basis van bestaand beleid

De laatst verschenen circulaire van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de Meicirculaire 2025. De definitieve uitkomsten van de Septembercirculaire 2025 delen wij u mee voorafgaand aan de behandeling van de begroting. De onderdelen van het financieel perspectief uit de kaderbrief 2026-2029 zijn primitief in deze begroting verwerkt.

We hebben bij de primitieve ramingen rekening gehouden met de hierna genoemde uitgangspunten:

- De Meicirculaire 2025 is de basis.
- De ramingen voor de jaarschijf 2026 zijn gebaseerd op de ramingen zoals die zijn opgenomen in de meerjarenbegroting 2025-2028.
- Autonome ontwikkelingen zijn in de ramingen verwerkt.
- De ramingen voor bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn gebaseerd op (concept)begrotingen 2026-2029 van deze regelingen voor zover deze bekend waren.
- Het uitgangspunt bij wettelijke taken is dat we ons hierbij beperken tot de middelen die het Rijk hiervoor (extra) beschikbaar stelt. Bijvoorbeeld binnen het Gemeentefonds of specifieke uitkeringen. Regelingen met een open einde karakter vormen hierbij een risico.
- De budgetten van het sociaal domein zijn geïndexeerd met het Overheidsbijdrage arbeidsontwikkeling (OVA) percentage op basis van 90% lonen en 10% prijzen.

Daarnaast hebben we (in de primitieve ramingen) rekening gehouden met de volgende uitgangspunten die u bij de Kaderbrief 2026-2029 heeft vastgesteld:

- Lonen + 4,1% (incl. pensioenpremie)
- Prijzen + 2,6%
- OZB + 2,6%
- Forensenbelasting + 2,6%
- Leges + 2,6%
- Afvalstoffenheffing 100% kostendekking
- Rioolrechten 100% kostendekking
- Toeristenbelasting € 1,65 en € 1,20 per persoon per nacht

Bovenstaande begrotingsuitgangspunten zijn gebaseerd op bestaand beleid. Waar nodig is hieronder een toelichting gegeven op deze uitgangspunten.

Lonen en prijzen
De loon- en prijsontwikkeling is gebaseerd op gepubliceerde cijfers uit het Centraal Economisch Plan (CEP). De loonindex is gebaseerd op de gewogen cao-loon bedrijven en overheidsindex. De prijsindex is gebaseerd op de nationale prijsindex. De budgetten ramen wij reëel in relatie tot de doelstelling en/of het beoogd effect. Automatische prijscompensatie voor uitbestede werkzaamheden en leveranties passen wij niet toe. De subsidies en bijdragen worden wel verhoogd. Voor het eerstvolgende begrotingsjaar (2026) gaan wij uit van lopende prijzen en daarna (2027 tot en met 2029) van constante prijzen.

Onroerendezaakbelasting (OZB)
Jaarlijks wordt de opbrengst OZB geïndexeerd. Bij een algehele waardedaling of waardestijging van de onroerende zaken, verhogen of verlagen wij het tarief van OZB, om de begrote opbrengst te realiseren. Bij de kaderbrief 2025-2028 is besloten de opbrengst OZB woningen én de OZB niet-woningen beide in 2027 te verhogen met € 100.000 en in 2028 met € 200.000. In de berekening van de opbrengst OZB houden we rekening met areaaluitbreiding.

Forensenbelasting
Voor 2026 is de opbrengst geïndexeerd.

Rioolrechten
Elke vijf jaar stelt de gemeenteraad het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast. In het bijbehorende kostendekkingsplan staat hoe de heffing zich ontwikkelt in deze periode. Aan het einde van elk jaar stelt de gemeenteraad de tarieven van de heffing voor het volgende jaar definitief vast. Dit gebeurt op basis van kostendekking.

Het tarief dekt daarmee alle kosten die met watertaken gepaard gaan. Vanaf 2025 wordt het GRP vervangen door het Water- en rioleringsprogramma (Wrp). Het voormalige GRP komt in de Omgevingswet terug als facultatief programma. Daarmee verdwijnt weliswaar de planverplichting uit de Wet Milieubeheer, maar het blijft van groot belang de belangrijkste aspecten van de gemeentelijke watertaken en de bekostiging ervan planmatig vast te leggen.

De WRP wordt in september aan u voorgelegd voor vaststelling. Onderdeel van dit voorstel is, op basis van het kostendekkingsplan, de rioolheffing jaarlijks te laten stijgen met 3,5% (boven op de reguliere inflatiecorrectie) om toekomstige investeringen in de riolering te kunnen blijven dekken en om uitdagingen op het gebied van klimaatverandering het hoofd te bieden.

Afvalstoffenheffing
Het uitgangpunt is hier ook 100% kostendekkendheid. In de praktijk was deze kostendekkendheid er vanuit de vastgestelde tarieven de afgelopen jaren niet. Jaarlijkse tekorten werden gedekt vanuit de reserve lastenverlichting. De gemeenteraad heeft in het verleden besloten dat we toe moeten groeien naar een kostendekkendheid van 100%. Dit betekent dat tarieven, die op afvalinzameling betrekking hebben, stapsgewijs zijn verhoogd tot een volledige kostendekkendheid vanaf 2025.

Toeristenbelasting
Er is een tarief voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen en een tarief voor andere verblijfsaccommodaties. De tarieven zijn bij de kaderbrief 2024 voor de periode 2024-2026 vastgesteld op € 1,65 en € 1,20 persoon per nacht. Hiermee sluiten we aan bij het advies van het Recreatieschap Drenthe.

Begrotingsresultaat

In dit hoofdstuk staat het financiële perspectief. Het laatst bekende perspectief komt uit de brief over de meicirculaire 2025 (mededeling #1925 van 24 juni 2025). Het huidige perspectief voor de komende jaren is verbeterd ten opzichte van het laatst gepresenteerde perspectief. Dit komt vooral door onderstaande oorzaken:

- Vanuit de meicirculaire 2025 hebben we een bedrag ontvangen voor loon- en prijsontwikkeling voor 2026 en verder. Bij het opstellen van de begroting is duidelijk geworden dat dit, zoals ook verwacht, ruim voldoende was. Dit zorgt voor een voordeel van bijna € 900.000 structureel.
- Er loopt een inkooptraject voor de Wmo. Een onderdeel van dit traject is het kostprijsonderzoek dat wij wettelijk verplicht zijn om uit te voeren en op te volgen. Uit dit onderzoek blijkt dat de prijzen stijgen. De financiële gevolgen daarvan zijn voor 2026 € 250.000 en € 440.000 vanaf 2027.
- Voor de jaren 2026 en 2027 vallen kapitaallasten ter hoogte van ruim € 200.000 vrij. De verwachting is dat de investeringen huisvesting Nanningaweg, Doarpssintrum en het verkeersplan Donkerbroek niet in 2026 afgerond zullen zijn. Dit zorgt ervoor dat de kapitaallasten voor de jaren 2026 en 2027 kunnen vrijvallen.
- De omslagrente is verhoogd van 0,2% naar 0,8%. Daardoor rekenen we meer rente toe aan afval en riolering. Dit zorgt voor een voordeel in de begroting van € 100.000 structureel.
- De indexatie van de MOP-wegen van € 58.000 structureel is primitief in de begroting verwerkt. De MOP-wegen komt via een separaat voorstel naar u toe. Als u hierover anders besluit passen we dit in de begroting aan.
- Daarnaast zijn er diverse onderdelen die zorgen voor voor- en nadelen in de begroting.

Het begrotingsresultaat voor de jaren 2026 tot en met 2029 is opgenomen in onderstaande tabel. Het begrotingsperspectief is gecorrigeerd met het saldo van incidentele baten en lasten om zo het structurele begrotingsperspectief aan te geven. In bijlage C staat een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten.

De uitkomsten van de Septembercirculaire 2025 zijn nog niet verwerkt in deze programmabegroting. Voor de begrotingsbehandeling informeren wij u hierover.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Baten en lasten				
Lasten exclusief mutaties reserves	-98.512	-95.600	-95.196	-95.866
Baten exclusief mutaties reserves	97.349	97.480	96.237	97.065
Geraamd saldo van baten en lasten	**-1.162**	**1.879**	**1.040**	**1.199**
Toevoegingen reserves	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	1.995	694	614	562
Geraamd Resultaat	**833**	**2.573**	**1.654**	**1.761**
Incidentele lasten incl. incidentele toevoegingen reserves	2.506	445	365	312
Incidentele baten incl. incidentele onttrekkingen reserves	-1.747	-445	-365	-312
Totaal structureel begrotingsperspectief	**1.592**	**2.573**	**1.654**	**1.761**

Financiële gevolgen op termijn

In bovenstaande tabel staat het begrotingsperspectief. Wij doen u geen voorstellen voor nieuw beleid. Er zijn wel een aantal onderdelen die op termijn financiële consequenties hebben (zie ook Kaderbrief 2026).

Bosbergtoren
In 2023 is door een specialistisch bedrijf een nieuw onderhoudsplan voor de bosbergtoren gemaakt. Hierin werden aandachtspunten benoemd met betrekking tot de lift, het toegangssysteem en de regelkast. Via het raadsvoorstel “Voorzieningen bestaande MOP’s” (behandeld in raad van december 2023), bent u hierover geïnformeerd en is toegezegd onderzoek te doen naar de genoemde aandachtspunten. De uitkomsten hiervan zijn verwerkt in het nieuwe onderhoudsplan, waarmee de aangegeven problematiek wordt ondervangen.

Onderhoudsplannen accommodaties
In december 2022 zijn voor een aantal accommodaties nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft de raad besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Dit betekent dat de onderhoudsvoorzieningen nu niet op niveau zijn. Het accommodatiebeleid is inmiddels vastgesteld. Nu worden nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. Dit betekent structureel hogere dotaties voor de komende jaren die nog niet in de begroting zijn verwerkt.

Herstructureringsprojecten
Bij de Kaderbrief 2026 heeft u voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld voor een aantal herstructureringsprojecten. Als deze projecten doorgaan, na positieve besluitvorming, zal dat ook beslag leggen op de begroting in de vorm van kapitaallasten.

Compostering
Via mededeling #1865 bent u op de hoogte gebracht van de status van het project huisvesting Nanningaweg 47c. In de kaderbrief 2026is aangegeven dat de verwachte lasten voor het uitbesteden € 150.000 structureel zullen zijn. Via motie 115 heeft u het college verzocht om te zoeken naar een creatieve manier om de compostering in de gemeente te houden.

Urgentieverordening
De introductie en uitvoering van de Huisvestingsverordening urgent woningzoekenden Fryslân (urgentieverordening) en de hieruit voortvloeiende uitvoeringsorganisatie brengt kosten met zich mee. Hierbij maken we onderscheid in implementatiekosten en structurele kosten. Vooralsnog is de verwachting dat we hiervoor compensatie krijgen van het Rijk.

Openbare verlichting
Vanaf 2027 t/m 2042 komen er weer nieuwe investeringen aan van in totaal € 2,3 miljoen. Dit zorgt ervoor dat vanaf 2028 de kapitaallasten stijgen (ongeveer + € 100.000). Wij komen later met een voorstel hierover bij u terug.

Tijdelijk beschikbaar gestelde budgetten
Er zijn de afgelopen jaren een aantal budgetten tijdelijk beschikbaar gesteld. Als het nodig is om deze structureel te maken betekent dit budgetuitzetting. Het gaat hier o.a. om de buurthuiskamer in het Haerenkwartier, Jogg regisseur, toezicht en handhaving sociaal domein, heronderzoeken participatiewet, opgroeien in een kansrijke omgeving, uitvoeringsbudget duurzaamheid, budget stikstof/landelijk gebied, voorzieningenwijzer en het Fonds.

Financieel meerjarenperspectief

Budgetten per programma

In bijgaand overzicht staan de budgetten per begrotingsprogramma. Elk programma is onderverdeeld naar lasten en baten. Per jaarschijf kunt u het resultaat voor en na bestemming aflezen. In de bijlage 'Overzicht reserves en voorzieningen 2024-2029' vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en per voorziening. Het totaaloverzicht Programmabegroting 2026-2029 geeft, in het kader van de dualisering, het autorisatieniveau van de raad aan. Dit gebeurt namelijk op programmaniveau. Binnen deze budgetten is het college geautoriseerd de begroting uit te voeren. Dit is dus ook het niveau waarop u wordt geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van het nieuwe beleid. De documenten voor de planning- en controlcyclus worden op dit niveau afgestemd.

Noodzakelijke mutaties op programmaniveau in de loop van het begrotingsjaar leggen wij door middel van een begrotingswijzing aan u voor.

x € 1.000

Programmabegroting	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Resultaat voor bestemming						
Lasten programma´s						
0. Bestuur en ondersteuning	-5.048	-4.173	-4.437	-4.377	-4.243	-4.200
1. Veiligheid	-2.515	-3.111	-2.846	-2.846	-2.796	-2.796
2. Vervoer	-4.578	-4.394	-3.586	-3.607	-3.625	-3.645
3. Economie	-947	-1.131	-634	-584	-584	-584
4. Onderwijs	-3.479	-3.664	-3.551	-3.574	-3.550	-3.525
5. Sport, cultuur en recreatie	-6.876	-7.575	-7.714	-7.646	-7.997	-8.837
6. Sociaal Domein	-45.153	-48.954	-45.133	-44.311	-44.439	-44.534
7. Volksgezondheid en milieu	-8.815	-11.168	-9.790	-8.895	-8.900	-8.897
8. Bouwen wonen en gronden	-3.657	-10.462	-4.086	-3.855	-3.834	-3.716
Totaal Lasten	**-81.067**	**-94.633**	**-81.776**	**-79.695**	**-79.967**	**-80.734**
Baten programma´s						
0. Bestuur en ondersteuning	1.200	726	735	725	655	523
1. Veiligheid	-	-	15	15	15	15
2. Vervoer	431	58	93	93	93	93
3. Economie	1.138	1.494	566	566	566	566
4. Onderwijs	884	1.016	810	810	810	810
5. Sport, cultuur en recreatie	710	534	507	511	511	511
6. Sociaal Domein	16.076	14.915	12.396	12.641	12.512	12.674
7. Volksgezondheid en milieu	7.300	8.449	7.803	7.661	7.666	7.666
8. Bouwen wonen en gronden	1.360	6.921	929	815	796	714
Totaal Baten	**29.099**	**34.114**	**23.854**	**23.836**	**23.624**	**23.571**
Totaal programma´s	**-51.969**	**-60.519**	**-57.923**	**-55.859**	**-56.343**	**-57.163**

Programmabegroting	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Lasten algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering	-	-	-	-	-	-
Deelnemingen	-4	0	-1	-1	-1	-1
Lokale heffingen	-62	-51	-51	-51	-51	-51
Saldo financieringsfunctie	-342	-613	-101	-73	4	14
Onvoorzien	-	-1	-1	-1	-1	-1
Overige algemene dekkingsmiddelen	-31	13	-7	-46	427	428
Totaal lasten algemene dekkingsmiddelen	**-439**	**-651**	**-161**	**-172**	**379**	**390**
Baten algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering	62.818	63.468	66.580	66.687	65.460	66.342
Deelnemingen	133	61	91	91	91	91
Lokale heffingen	3.262	3.374	3.476	3.681	3.887	3.887
Saldo financieringsfunctie	457	6	6	6	5	5
Onvoorzien	-					
Overige algemene dekkingsmiddelen	-	9	9	9	9	9
Totaal baten algemene dekkingsmiddelen	**66.670**	**66.918**	**70.162**	**70.474**	**69.452**	**70.334**
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**66.232**	**66.266**	**70.002**	**70.302**	**69.831**	**70.724**
Totaal lasten overhead	**-16.699**	**-15.539**	**-16.575**	**-15.734**	**-15.609**	**-15.521**
Totaal baten overhead	**3.706**	**3.274**	**3.333**	**3.170**	**3.161**	**3.161**
Totaal overhead	**-12.993**	**-12.265**	**-13.241**	**-12.564**	**-12.448**	**-12.361**
Totaal lasten vennootschapsbelasting	**-154**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal baten vennootschapsbelasting	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal vennootschapsbelasting	**-154**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat voor bestemming	**1.116**	**-6.517**	**-1.162**	**1.879**	**1.040**	**1.200**
Mutaties reserves						
Toevoegingen	**-4.697**	**-1.102**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**5.699**	**6.420**	**1.995**	**694**	**614**	**562**
Mutaties reserves	**1.002**	**5.318**	**1.995**	**694**	**614**	**562**
Resultaat na bestemming	**2.118**	**-1.199**	**833**	**2.573**	**1.654**	**1.761**

Financiële positie

In dit hoofdstuk geven we inzicht in de financiële positie van de gemeente. Voor u is het van belang vast te stellen dat meerjarig voldoende middelen beschikbaar zijn voor het uitvoeren van de taken waarvoor de gemeente zich moet inzetten en voor het continueren van de bedrijfsvoering. U heeft daarvoor inzicht nodig in het vermogen van de gemeente en ook inzicht in de mogelijke risico's die we kunnen lopen. Daarom hebben wij in de begroting het volgende verwerkt:

- Alle lasten en baten zijn geraamd op basis van bestaand beleid.
- De mogelijke risico's zijn aangegeven.
- Een meerjarenbegroting die een reëel beeld geeft van de financiële positie op middellange termijn.

De volgende zeven onderdelen gebruiken we om de financiële positie te beoordelen:

1. De budgettaire positie in 2026 tot en met 2029
2. Het weerstandsvermogen
3. De beheersplannen
4. De grondexploitatie
5. De belastingcapaciteit
6. De reserves en voorzieningen
7. Investeringen

Samenvatting

1. Het begrotingsperspectief is voor de jaren 2026 t/m 2029 positief.
2. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 3,823 miljoen. Het beschikbare weerstandsvermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) is voldoende om risico's af te dekken. Het Rijk schrijft een vijftal financiële kengetallen voor. Ze zijn opgenomen in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing'. Op basis van de kengetallen is de conclusie dat we er financieel, ondanks alle uitdagingen, nog goed voor staan en tegenvallers op kunnen vangen.
3. Het niveau van het onderhoud kapitaalgoederen is deels gebaseerd op verouderde onderhoudsplannen. Inmiddels is het accommodatiebeleid vastgesteld. Eind 2025 of begin 2026 ontvangt u een voorstel voor de vaststelling van nieuwe onderhoudsplannen, die worden afgestemd op het accommodatiebeleid. Duidelijk is wel dat er structureel budget aan de voorzieningen toegevoegd moet worden om de voorzieningen voor langere termijn in stand te houden.
4. In de Algemene reserve grondexploitatie is een bedrag opgenomen voor mogelijke risico's. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie, is het op peil houden van deze reserve van belang.
5. Belastingdruk: Belastingen verhogen we daar waar nodig trendmatig. Bij de bestemmingsheffingen, zoals de afvalstoffenheffing en rioolheffing is het uitgangspunt volledige kostendekking. De opbrengsten leges zijn niet hoger dan de kosten. De inwoner betaalt gemiddeld niet meer dan de kostprijs voor het afnemen van deze gemeentelijke producten en diensten. De onroerendezaakbelastingen, forensenbelasting en de toeristenbelasting zijn algemene belastingen. Ze hebben het karakter van een algemeen dekkingsmiddel en vloeien als zodanig in de algemene middelen van de gemeente.
6. Onze reservepositie is op dit moment toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de reserves zijn gevormd. Voor diverse risico's hebben we voorzieningen gevormd.
7. We hebben een overzicht opgenomen van lopende investeringen en geplande investeringen voor het jaar 2026. Hierover is al besluitvorming geweest.

Op basis van bovenstaande kunnen we concluderen dat de financiële positie van onze gemeente goed is.

1. Budgettaire positie in 2026-2029

Onze budgettaire positie is voor alle jaren positief. We hebben de afgelopen jaren gemerkt dat er veel onzekerheid is rondom de middelen die we van het Rijk ontvangen. We blijven dit nauwgezet volgen.

2. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen om tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit in gevaar komt. De weerstandscapaciteit bestaat uit de potentieel in te zetten middelen om de tegenvallers op te vangen. In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing' wordt hierop uitgebreid ingegaan. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt 1 januari 2026 € 25,647 miljoen.

Dit bedrag kan als volgt gespecificeerd worden:

- Algemene reserve € 23,704 miljoen (exclusief bodembedrag van € 5 miljoen).
- Bestemmingsreserves € 1,943 miljoen (exclusief Kapitaalreserve en de Algemene reserve grondexploitatie).

De benodigde weerstandscapaciteit wordt vastgesteld aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 3,823 miljoen. De huidige aanwezige weerstandscapaciteit is van voldoende niveau (omvang). De mogelijke risico's zijn beheersbaar te noemen. Op het moment dat een risico zich voordoet, is er voldoende weerstandscapaciteit om het risico op te kunnen vangen.

3. Beheersplannen: onderhoud van kapitaalgoederen

Voor elk kapitaalgoed is een (actueel) onderhoudsplan aanwezig. In de meerjarenbegroting zijn de budgetten opgenomen die afgestemd zijn op het gewenste onderhoudsniveau. Verder zijn, daar waar noodzakelijk, vervangingsinvesteringen opgenomen. In de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' wordt per kapitaalgoed kort ingegaan op het beleidskader en de financiële gevolgen in de begroting. Jaarlijks worden bij de behandeling van de jaarrekening de reserves en voorzieningen geactualiseerd. De omvang van de reserves en voorzieningen is afgestemd op de meerjarige onderhoudsbehoefte.

Bovenstaande geldt niet voor een aantal accommodaties. De dotaties in deze onderhoudsvoorzieningen zijn te laag om de toekomstige onderhoudsbehoefte te dekken. Het accommodatiebeleid is vastgesteld. Nu worden nieuwe onderhoudsplannen opgesteld die ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd. We verwachten dat we, ook op basis van deze nieuwe plannen, structureel hogere budgetten aan de voorzieningen toe moeten voegen om de accommodaties voor de langere termijn te kunnen onderhouden. De hoogte hiervan is nu nog niet bekend.

4. Grondexploitatie

De grondexploitatie is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. Gelet op de risico's in relatie tot de omvang van de bedragen is een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid verplicht gesteld (zie paragraaf '7 Grondbeleid').

Bij de ontwikkeling van ruimtelijke projecten is het uitgangspunt minimaal een sluitende exploitatie. In bepaalde gevallen wordt een niet sluitende exploitatie geaccepteerd. Wel wordt in deze gevallen getracht om met maatregelen binnen het plan tot dekking van de kosten te komen. Ook in andere gevallen is het uitgangspunt dat er dekking van het tekort moet zijn voordat de exploitatie kan worden vastgesteld. De raad stelt de exploitatieopzet vast. Door de jaren heen heeft dit geleid tot een saldo in de grondexploitatie. Dit saldo is verwerkt in een reserve: de Algemene reserve grondexploitatie. De stand van de reserve is per 1-1-2026 € 3,076 miljoen. Naast een bedrag van € 2,495 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan 'Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord' € 0,581 miljoen beschikbaar.

Bij de bepaling van de omvang van deze reserve wordt een minimumniveau aangehouden. Besloten is de hoogte van de reserve te baseren op een bedrag voor mogelijke risico's en een bedrag voor grondaankopen. Dit niveau wordt bij de jaarlijkse actualisatie van de reserves en voorzieningen bijgesteld. Vanaf de jaarstukken 2022 zijn geen bedragen meer uit de reserve vrijgevallen. De reserve is daarmee hoger dan het minimumniveau. Naar verwachting zullen de komende tijd nieuwe exploitatieplannen worden vastgesteld. Dan is het goed om de reserve grondexploitatie op niveau te hebben.

5. De (onbenutte) Belastingcapaciteit

In deze begroting is de opbrengst van OZB geïndexeerd met 2,6%.
In overeenstemming met de uitgangspunten hebben we bij de berekening van een aantal tarieven voor de gemeentelijke belastingen en rechten rekening gehouden met een indexatie van 2,6%. Voor de afvalstoffenheffing is kostendekking het uitgangspunt, waarbij de reserve Lastenverlichting ingezet wordt om de tarieven te egaliseren. In de praktijk was deze kostendekkendheid er vanuit de vastgestelde tarieven de afgelopen jaren niet. Jaarlijkse tekorten werden gedekt vanuit de reserve lastenverlichting. De gemeenteraad heeft in het verleden besloten dat we toe moeten groeien naar een kostendekkendheid van 100%. Dit betekent dat tarieven, die op afvalinzameling betrekking hebben, stapsgewijs zijn verhoogd tot een volledige kostendekkendheid vanaf 2025.

Ook voor de rioolheffing geldt het uitgangspunt van 100% kostendekking. In 2025 zult u het zogenaamde Water- en rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029 vaststellen. De naamsverandering van GRP naar Wrp geeft aan dat de gemeentelijk watertaken in de loop der jaren breder zijn geworden. Het gaat niet alleen meer om de buizen onder de grond, maar over alle voorzieningen die een gemeente gebruikt bij de invulling en uitvoering van de watertaken, zowel onder- als bovengronds, inclusief gemeentelijk oppervlaktewater. Het Wrp is een voortzetting van het vorige GRP op gebied van beheer en onderhoud. Aangevuld met beleid over klimaatadaptatie en -mitigatie. In het Wrp zijn middelen voor klimaatadaptatie toegevoegd, en is ook de investeringsplanning geactualiseerd. Omdat er in de toekomst grote (vervangings)investeringen op de planning staan, is het van belang dat de hoogte van de voorziening hierin mee groeit. Dit heeft gevolgen voor de hoogte van de rioolheffing. In het kostendekkingsplan behorende bij het Wrp is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2025-2029.

Uit het kengetal belastingcapaciteit kan afgeleid worden dat de woonlastendruk van Ooststellingwerf lager is dan het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten (ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde.

6. Reserves en voorzieningen

Jaarlijks worden de reserves en voorzieningen geactualiseerd bij het opmaken van de jaarstukken.

Onze reservepositie is gezond en is toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de (bestemmings)reserves zijn gevormd. Voor diverse risico's hebben we voorzieningen gevormd. De uitkomsten van de actualisatie 2024-2029 (Jaarstukken 2024) zijn in deze programmabegroting meegenomen. De jaarlijkse actualisatie levert een goed inzicht in de samenhang tussen de exploitatie enerzijds en de reserves en voorzieningen anderzijds. Uiteindelijk is het belangrijk dat de omvang van de reservepositie die aangehouden wordt past bij de risico's, schaalgrootte en ambitieniveau van de gemeente.

Incidenteel kan een reserve aangewend worden voor incidentele uitgaven ofwel om een tekort van een jaarschijf tijdelijk te dekken. Er wordt op de algemene reserve een meerjarig beslag (2026–2029) gelegd van in totaal € 2,809 miljoen. Rekening houdende met het bodembedrag van € 5 miljoen, de benodigde weerstandscapaciteit van € 3,823 miljoen, en het meerjarig beslag 2026–2029 van € 2,809 miljoen, is een bedrag van € 17,072 miljoen vrij aanwendbaar.

Uit de kapitaalreserve vindt een structurele onttrekking van € 249.000 plaats als dekking voor afschrijvingen van diverse investeringen.

x € 1.000

Minimale niveau Algemene reserve	Begroting 2026
Bodembedrag	5.000
Benodigde weerstandscapaciteit	3.823
Meerjarig beslag 2026-2029	2.809
Minimale niveau algemene reserve	**11.632**
Algemene reserve per ultimo 2025	28.704
Vrij aanwendbaar	**17.072**

Overzicht reserves en voorzieningen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de reserves en voorzieningen 2024-2029. In de bijlage vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en voorziening.

x € 1.000

Reserves en voorzieningen	Saldo ultimo 2024	Saldo ultimo 2025	Saldo ultimo 2026	Saldo ultimo 2027	Saldo ultimo 2028	Saldo ultimo 2029
Reserves						
Algemene reserve	32.334	28.704	26.987	26.572	26.208	25.895
Bestemmingsreserves	8.420	8.849	8.534	8.285	8.036	7.787
Totaal Reserves	**40.754**	**37.553**	**35.521**	**34.857**	**34.243**	**33.682**
Voorzieningen						
Voorz. Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44. 1a)	475	475	657	657	657	657
Voorziening bestaande risico's (art 44. 1b)	332	332	332	332	332	332
Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)	1.701	821	885	890	1.070	1.311
Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44. 2)	4.621	2.917	2.055	1.187	1.137	1.137
Voorz.arb.kst gerel.verpl. ongel.verl.	3.869	3.669	3.569	3.469	3.369	3.444
Totaal Voorzieningen	**10.998**	**8.214**	**7.497**	**6.535**	**6.565**	**6.881**
Totaal	**51.752**	**45.767**	**43.018**	**41.392**	**40.808**	**40.562**

7. Investeringen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van lopende investeringen in het jaar 2026. Dit zijn de resterende en geplande investeringen 2026.

x € 1.000

Omschrijving	Totale investering	Datum beschikbaarstelling	Werkelijk besteed tm 2024
Investeringen met een economisch nut			
Vervanging installaties gemeentehuis	2.100	5-nov-24	-
Aanschaf inventaris gemeentehuis	180	5-nov-24	-
Vervanging tractie	250	9-jul-24	-
Verbouwing/herinrichting publiekshal/spreekkamers	159	26-nov-24	-
Verbouwing/herinrichting raadszaal/trouwzaal	191	26-nov-24	-
Verbouwing/herinrichting commissiekamer/leeszaal	66	26-nov-24	-
Investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding v.d kosten een heffing kan worden geheven			
Vrijverval riolering (obv WRP 2025-2029) *	596	23-sep-25	
Klimaatadaptatie (obv WRP 2025-2029) *	300	23-sep-25	
Investeringen in de openbare ruimte maatschappelijk nut			
Oevervoorzieningen	924	5-nov-24	-
Herontwikkeling Rikkingahof	2.200	1-jul-25	-
Parkeerterrein Veenhofweg	373	1-jul-25	-
Huisvesting Buitendienst	4.333	30-nov-21	5
Verkeersplan Donkerbroek	350	20-jun-23	
Investeringen immateriele vaste activa			
Bruisplek de Miente (voorbereidingskrediet)	50	24-jun-24	36
Voorbereidingskrediet Grex	1.000	1-jul-25	
Voorbereidingskredieten herstructureringsprojecten (3x)	450	1-jul-25	-
Dorps.Sintrum Donkerbroek	3.053	17-dec-19	
Totaal	**16.575**		**41**

* Het Wrp moet nog worden vastgesteld

gemeente ooststellingwerf

Bijlagen

A. Kerngegevens

Fysieke kerngegevens	Rekening 2022	Rekening 2023	Rekening 2024	begroting 2025	begroting 2026
Sociale structuur					
Aantal inwoners	25.680	25.837	25.824	25.897	25.991
van 0 - 18 jaar	*4.529*	*4.525*	*4.437*	*4.344*	*4.399*
van 19 - 64 jaar	*14.699*	*18.311*			
van 19-75 jaar			*18.283*	*18.310*	*18.271*
van 65 jaar en ouder	*6.452*	*3.001*			
75 jaar en ouder			*3.104*	*3.243*	*3.321*
Aantal periodiek bijstandsgerechtigden	516	503	523	529	530
WWB	*475*	*465*	*485*	*488*	*505*
IOAW/IOAZ	*41*	*38*	*38*	*41*	*25*
Fysieke structuur					
Oppervlakte (in ha.)	22.611	22.611	22.611	22.611	22.611
binnenwater	*278*	*285*	*285*	*282*	*282*
land	*22.333*	*22.326*	*22.326*	*22.329*	*22.329*
Aantal woonruimten (voor de algemene uitkering)	12.019	12.081	12.120	12.180	12.206
Lengte van wegen (in km.)	387	387	387	387	387
binnen de bebouwde kom	*132*	*132*	*132*	*132*	*132*
buiten de bebouwde kom	*255*	*255*	*255*	*255*	*255*
Lengte recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden (in km.)	79	79	79	79	79
Lengte van waterwegen (in km.)	32	32	32	32	32
Openbaar groen (in ha.)	306	308	309	309	309
beplanting	*87*	*86*	*86*	*86*	*86*
gras	*202*	*204*	*196*	*196*	*196*
kruidenrijk gras/bleomrijke bermen	*17*	*18*	*27*	*27*	*27*
Aantal bomen langs wegen en openbaar groen	36.400	36.900	37.900	37.900	37.900
Aantal rioolaansluitingen voor rioolheffingen	12.755	12.765	12.808	12.865	12.969

Peildatum gegevens: 1 januari van het begrotings- en rekeningjaar

Financiële kerngegevens

x € 1.000

Financiële kerngegevens	Rekening 2022	Rekening 2023	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Exploitatie					
Exploitatielasten	83.715	92.686	98.359	94.489	98.512
Opbrengst belastingen	3.416	3.639	3.849	3.888	3.974
Opbrengst onroerendezaakbelasting	3.022	3.147	3.262	3.374	3.476
Algemene uitkering gemeentefonds	57.367	60.010	62.818	63.197	66.580
Boekwaarde vaste activa	71.050	75.583	74.198	80.389	80.511
Balans					
Vaste schuld	30.107	26.537	25.167	41.294	35.220
Eigen financieringsmiddelen	41.660	46.120	49.652	49.569	45.949
Reserves	29.903	34.611	37.899	40.538	37.553
Voorzieningen	11.757	11.509	11.753	9.031	8.396
Overig					
Loonkosten	17.322	18.792	18.792	23.405	25.088
Bijdragen en subsidies	4.919	5.422	5.307	4.440	5.130

x € 1.000

Financiële kerngegevens per inwoner

Financiële kerngegevens per inwoner	Rekening 2022	Rekening 2023	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Exploitatie					
Exploitatielasten	3.260	3.590	3.810	3.650	3.790
Opbrengst belastingen	130	140	150	150	150
Opbrengst onroerendezaakbelasting	120	120	130	130	130
Algemene uitkering gemeentefonds	2.230	2.320	2.430	2.440	2.560
Boekwaarde vaste activa	2.770	2.930	2.870	3.100	3.100
Balans					
Vaste schuld	1.170	1.030	970	1.590	1.360
Eigen financieringsmiddelen	1.620	1.790	1.920	1.910	1.770
Reserves	1.160	1.340	1.470	1.570	1.440
Voorzieningen	460	450	460	350	320
Overig					
Loonkosten	670	730	730	900	970
Bijdragen en subsidies	190	210	210	170	200

B. Reserves en voorzieningen 2024-2029

Overzicht reserves

x € 1.000

Reserves	Saldo ultimo 2024	Saldo ultimo 2025	Saldo ultimo 2026	Saldo ultimo 2027	Saldo ultimo 2028	Saldo ultimo 2029
Algemene reserve						
Algemene reserve vrij aanwendbaar	32.334	28.704	26.987	26.572	26.208	25.895
Totaal Algemene reserve	**32.334**	**28.704**	**26.987**	**26.572**	**26.208**	**25.895**
Bestemmingsreserves						
Algemene reserve grondexploitatie	2.139	3.076	3.076	3.076	3.076	3.076
Reserve lastenverlichting	677	677	677	677	677	677
Res.overheveling kredieten	135	-	-		-	-
Reserve strategische projecten	-					
Rioleringsreserve	-					
Res.organisatieontwikkelingen	176	67	-	-	-	-
Reserve monumenten	100	100	100	100	100	100
Kapitaalreserve	4.093	3.830	3.581	3.332	3.083	2.834
Reserve OKO	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100
Totaal Bestemmingsreserves	**8.420**	**8.849**	**8.534**	**8.285**	**8.036**	**7.787**
Totaal reserves	**40.754**	**37.553**	**35.521**	**34.857**	**34.243**	**33.682**

Overzicht voorzieningen

x € 1.000

Voorzieningen	Saldo ultimo 2024	Saldo ultimo 2025	Saldo ultimo 2026	Saldo ultimo 2027	Saldo ultimo 2028	Saldo ultimo 2029
Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44 1a)						
Voorziening bodemsanering	475	475	475	475	475	475
Voorziening complex 1131 Muldersveld	-	182	182	182	182	182
Totaal Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44 1a)	**475**	**657**	**657**	**657**	**657**	**657**
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1b)	-					
Voorziening oninbare debiteuren	72	72	72	72	72	72
Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe	259	259	259	259	259	259
Totaal Voorzieningen bestaande risicos (art 44 1b)	**332**	**332**	**332**	**332**	**332**	**332**
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1c)						
Voorziening onderwijsgeb. en gymlok.	70	13	16	15	5	1
Voorziening onderhoud geld de Kompaan	94	62	56	68	86	106
Voorziening onderhoud geld Steegdenhal	74	65	25	33	38	53
Voorziening onderhoud Boekhorst en Bosbad	223	38	63	88	113	138
Voorziening onderhoud MFS de Boekebeam	710	438	513	399	474	549
Voorziening onderhoud gebouwen	186	56	25	39	45	61
Voorzieningen onderhoud Bosbergtoren	55	47	37	43	56	70
Voorziening onderhoud sporthal de Bongerd	84	37	10	1	-2	8
Voorziening onderhoud MFA de Samensprong	205	44	82	121	163	208
Voorziening onderhoud Biosintrum	-	21	58	82	91	116
Totaal Voorzieningen bestaande risicos (art 44 1c)	**1.701**	**821**	**885**	**890**	**1.070**	**1.311**
Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)						
Voorziening riolering	4.621	2.917	2.055	1.187	1.137	1.137
Totaal Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)	**4.621**	**2.917**	**2.055**	**1.187**	**1.137**	**1.137**
Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen						
Voorziening lopende pensioen bestuurders	2.691	2.391	2.241	2.091	1.941	1.966
Voorziening pensioen vm / huid. wethouders	889	989	1.039	1.089	1.139	1.189
Voorziening verlofsparen	218	218	218	218	218	218
Voorzieing RVU	71	71	71	71	71	71
Totaal Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen	**3.869**	**3.669**	**3.569**	**3.469**	**3.369**	**3.444**
Totaal voorzieningen	**10.998**	**8.396**	**7.497**	**6.535**	**6.565**	**6.881**

C. Overzicht incidentele lasten en baten

In onderstaande tabel zijn de incidentele baten en lasten boven de € 25.000 opgenomen. Toelichting:

0. Bestuur en ondersteuning

- *Gemeenteraadsverkiezingen:* Bij de kaderbrief 2026 is besloten om voor 2026 € 35.000 extra beschikbaar te stellen voor de verkiezingen, dekking algemene reserve. Het budget is voor voorbereidende (raads)activiteiten van de verkiezingen, de uitslagenavond, startprogramma nieuwe raad, de installaties etc.
- *OKO-projectleider:* Voor de inzet van een OKO projectleider en de aansturing vanuit de gemeente is voor de jaren 2024, 2025 en 2026 per jaar € 69.000 beschikbaar gesteld.

1. Veiligheid

- *Toezicht en handhaving sociaal domein*: Het is een wettelijke taak om bij Wmo & Jeugd het toezicht en de handhaving op rechtmatig gebruik (bv van PGB's) én om toezicht en handhaving op de zorgaanbieders te organiseren. Voor drie jaar is hiervoor geld beschikbaar gesteld. Na deze periode gaan we beoordelen wat het effect is geweest op de budgetten Wmo & Jeugd. Lasten voor de extra fte is € 80.000 per jaar.

3. Economie

- *Ontwikkelagenda:* Er is € 50.000 beschikbaar voor subsidie voor de lokale regiomarketing.
- *Omgevingswet:* We ontvangen via de circulaires middelen voor de omgevingswet. De middelen die hiervan nog niet ingezet zijn lopen via de algemene reserve.
- *Uitvoering gebiedsgerichte aanpak:* De resterende middelen hiervoor lopen via de algemene reserve.

5. Sport, cultuur en veiligheid

- *Vitale vakantieparken Hildenberg:* Omdat er besloten is buitenplaats Hildenberg weer volledig recreatief te laten zijn, zijn bij de kaderbrief 2025 extra middelen beschikbaar gesteld voor monitoring en handhaving. Voor 2026 en 2027 is jaarlijks € 50.000 beschikbaar.
- *Beheersing eikenprocessierups:* Voor 2026 is incidenteel € 81.000 beschikbaar gesteld voor de bestrijding van de eikenprocessierups. We gaan onderzoeken hoe we de bestrijding voor de toekomst het beste kunnen vormgeven.

6. Sociaal Domein

- *Het Fonds:* Er is voor de periode 2023 t/m 2026 jaarlijks € 225.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de subsidieregeling.
- *Pilot welzijnscoaching:* Welzijnscoaches helpen individuele inwoners op weg in de mienskip en stimuleren samenredzaamheid en collectieve oplossingen en -voorzieningen (bijvoorbeeld indicatie vrije dagbesteding). De pilot wordt verlengd in 2026 (€ 105.000)
- *Voorzieningenwijzer:* We willen de voorzieningenwijzer inbedden in bestaande structuren en contactmomenten. Voor de periode 2023 t/m 2026 is jaarlijks € 30.000 beschikbaar. Dit is voor de applicatie, training en uitvoeringscapaciteit.
- *Intensiever begeleiden bijstandsgerechtigden:* Er is een pilot opgestart waarin we ouders met een bijstandsuitkering een intensief traject aanbieden van hulp in combinatie met een baan in kansrijke sectoren. Hiervoor is voor de periode 2023-2026 0,8 fte beschikbaar gesteld, totale lasten € 64.000.

7. Volksgezondheid en milieu

- *OKO-uitvoeringskosten:* Er is voor de jaren 2023 t/m 2026 in totaal € 1.431.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van Opgroeien in een kansrijke omgeving (hiervan is € 207.000 verantwoord in programma 0 - OKO-projectleider).
- *Klimaatmiddelen:* Diverse (rijks)middelen voor klimaat lopen via de algemene reserve.
- *Duurzaamheid: E*r is voor de jaren 2023-2026 € 1.000.000 beschikbaar gesteld voor duurzaamheid. Dit is voor formatie en uitvoeringsbudget.
- *JOGG-regisseur:* Voor de inzet van de JOGG ('Jongeren op gezond gewicht') regisseur is voor 2025 en 2026 jaarlijks € 56.000 beschikbaar gesteld.
- *Uitvoeringsbudget programma duurzaamheid*. Dit zijn incidentele middelen die beschikbaar zijn vanuit het programma duurzaamheid en die overgebleven zijn vanuit voorgaande jaren.

8. Bouwen, wonen en gronden

- *Volkshuisvesting:* De woonvisie moet worden vervangen door het Volkshuisvestingsprogramma, zoals bedoeld onder de omgevingswet. Het maken van dit programma en het uitvoeren van de onderzoeken is een verplichting. Hiervoor is € 200.000 beschikbaar.

Daarnaast zijn er een aantal incidentele lasten (onder de € 25.000) die ten laste van de reserves komen. Deze zijn getotaliseerd in de tabel opgenomen.

x € 1.000

Incidentele lasten en baten	Lasten				Baten			
	2026	2027	2028	2029	2026	2027	2028	2029
0. Bestuur en ondersteuning								
0.1 Bestuur								
Gemeenteraadsverkiezingen, dekking algemene reserve(AR) (kaderbrief 26)	-35				35			
0.3 Financiën								
OKO-projectleider, dekking AR (RB 18 april 2023)	-69				69			
Organisatieontwikkelingen, dekking reserve organisatieontwikkelingen	-30	-30			30	30		
1. Veiligheid								
1.1 Openbare orde en veiligheid								
Toezicht en handhaving sociaal domein (kaderbrief 2024)	-80							
3. Economie								
3.1 Economie								
Ontwikkelagenda en uitvoeringsprogramma recreatie en toerisme, dekking AR	-50				50			
Omgevingswet, dekking AR	-200	-200	-200	-163	200	200	200	163
Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak / landelijk gebied, dekking AR	-333				333			
5. Sport, cultuur en recreatie								
5.2 Recreatie en openbaar groen								
Vitale vakantieparken Hildenberg, dekking AR (kaderbrief 2025)	-50	-50			50	50		
Eikenprocessierups, dekking AR (Kaderbrief 2026)	-81				81			
6. Sociaal Domein								
6.1 Samenleven								
Het Fonds (begroting 2023)	-225							
Pilot welzijnscoach	-105							
6.2 Meedoen								
Voorzieningenwijzer (begroting 2023)	-30							
Intensiever begeleiden bijstandsgerechtigden (begroting 2023)	-69							
7. Volksgezondheid en milieu								
7.1 Gezondheid								
OKO-uitvoeringskosten, dekking AR (RB 18 april 2023)	-509				509			
JOGG regisseur, dekking AR (kaderbrief 2025)	-56				56			
7.2 Duurzaamheid, riolering en afval								
Duurzaamheid (begroting 2023)	-250							
Klimaatmiddelen, dekking AR	-57	-57	-57	-55	57	57	57	55
Uitvoeringsbudget programma duurzaamheid, dekking AR		-62	-62	-61		62	62	61
8. Bouwen, wonen en gronden								
8.1 Bouwen, wonen, grondexploitatie								
Volkshuisvesting budget voor onderzoeken, dekking AR (kaderbrief 2026)	-200				200			
Circulaire uitvoeringsstrategie, dekking algemene reserve	-31	-31	-31	-33	31	31	31	33
Diverse onderdelen die onder de € 50.000 vallen, dekking diverse reserves	-46	-15	-15		46	15	15	
Totaal incidentele lasten en baten	**-2.506**	**-445**	**-365**	**-312**	**1.747**	**445**	**365**	**312**
Saldo incidentele lasten en baten	**-759**							

D. Beleidsindicatoren

Het is voor gemeenten verplicht om een vaste lijst van beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en jaarstukken. Als bijlage voor deze begroting zijn twee overzichten opgenomen waarin de prestaties van de gemeente Ooststellingwerf worden vergeleken met het landelijk gemiddelde en met alle Friese gemeenten.

- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Nederland
- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Friese gemeenten

Deze cijfers komen van de website waarstaatjegemeente.nl en hebben als peildatum 13 augustus 2025. Op de website waarstaatjegemeente.nl vindt u meer uitleg over deze indicatoren en kan naar behoefte met elke gemeente in Nederland een vergelijking gemaakt worden.

In programma 0 Bestuur en Dienstverlening zijn een 5-tal beleidsindicatoren opgenomen die op basis van eigen informatie zijn berekend.

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

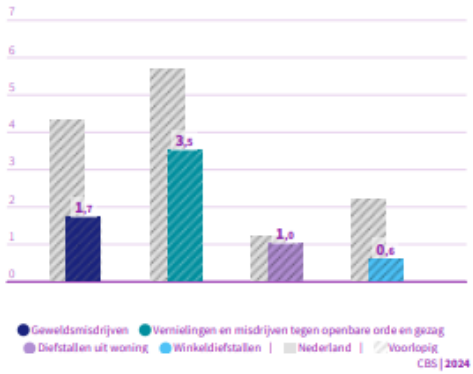
Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | **2020 - 2024**

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

CBS | **2024**

Economie

Functiemenging

47,3%
Ooststellingwerf

54,2%
Nederland

Meerdere bronnen | **2023**

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw. 15 t/m 64jr

185,6
Ooststellingwerf

181,8
Nederland

LISA | **2023**

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

0,0
Ooststellingwerf

2,7
Nederland

DUO/Ingrado | **2020**

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

37
Ooststellingwerf

28
Nederland

DUO/Ingrado | **2024**

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

2,5% *
Ooststellingwerf

2,3% *
Nederland

DUO/Ingrado | 2024 | *Voorlopig

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

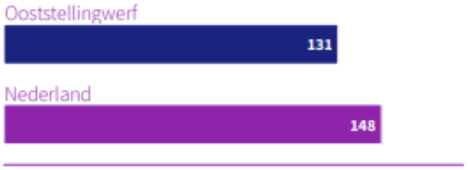
47,8%
Ooststellingwerf

42,5%
Nederland

Gezondheidsmonitor | 2024

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | 2023

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

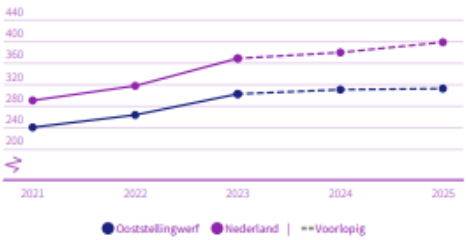
91,3%
Ooststellingwerf

32,5%
Nederland

berekening | 2022

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde
x €1.000

CBS | 2021 - 2025

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

660,7
Ooststellingwerf

836,6
Nederland

Meerdere bronnen | 2023

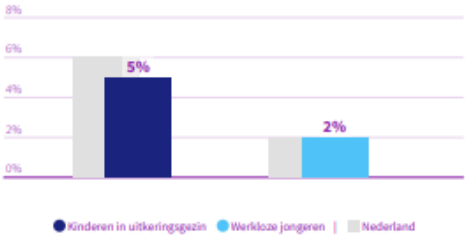
Jongeren met een delict voor de rechter

1%
Ooststellingwerf

1%
Nederland

CBS | 2023

Achterstand onder jeugd
Ooststellingwerf

CBS | 2023

Netto arbeidsparticipatie

70,9%
Ooststellingwerf

73,2%
Nederland

CBS | 2024

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

CBS | 2024

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

Ooststellingwerf	Nederland
1,4	8,4

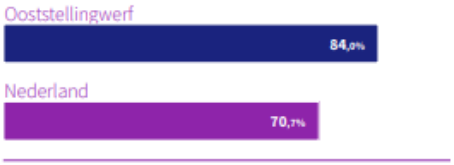
BAG/ABF | 2024

Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

Ooststellingwerf	Nederland
322,8	203,1

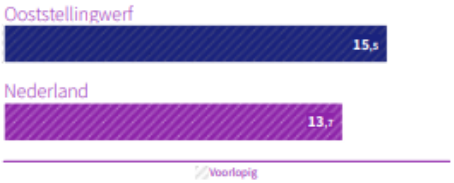
CBS | 2024

Demografische druk

CBS - ABF | 2025

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2024

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

Ooststellingwerf	Nederland
€ 672	€ 957

COELO | 2025

Jongeren met jeugdbescherming

Ooststellingwerf	Nederland
1,9% *	1,0% *

CBS | 2024 | *Voorlopig

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Ooststellingwerf	Nederland
€ 867	€ 1.050

COELO | 2025

Jongeren met jeugdreclassering

Ooststellingwerf	Nederland
0,4% *	0,4% *

CBS | 2024 | *Voorlopig

Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo
per 10.000 inwoners

Ooststellingwerf	Nederland
840	720

CBS GMSD Wmo | 2024

Datum export: 13-8-2025 - www.waarstaatjegemeente.nl

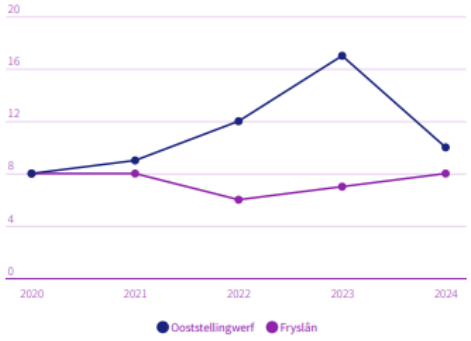

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

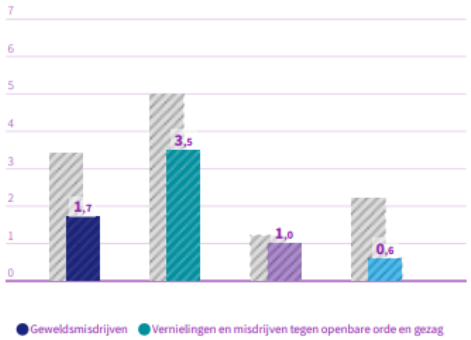
Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | **2020 - 2024**

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

CBS | **2024**

Economie

Functiemenging

47,3%
Ooststellingwerf

51,5%
Fryslân

Meerdere bronnen | **2023**

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

185,6
Ooststellingwerf

180,1
Fryslân

LISA | **2023**

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

0,0
Ooststellingwerf

2,6
Fryslân

DUO/Ingrado | **2020**

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

37
Ooststellingwerf

31
Fryslân

DUO/Ingrado | **2024**

gemeente ooststellingwerf

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

2,5% *
Ooststellingwerf

2,2% *
Fryslân

DUO/Ingrado | **2024** | *Voorlopig

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

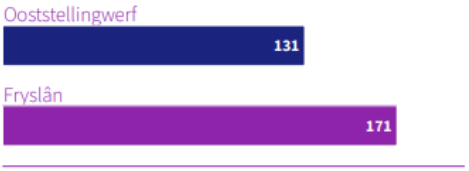
47,8%
Ooststellingwerf

46,7%
Fryslân

Gezondheidsmonitor | **2024**

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | **2023**

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

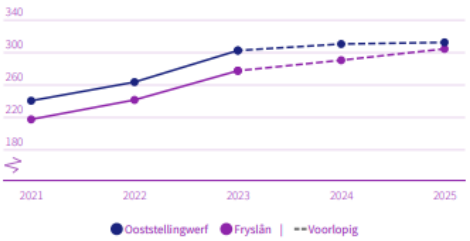
91,3%
Ooststellingwerf

84,6%
Fryslân

berekening | **2022**

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde
x €1.000

CBS | **2021 - 2025**

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

660,7
Ooststellingwerf

801,6
Fryslân

Meerdere bronnen | **2023**

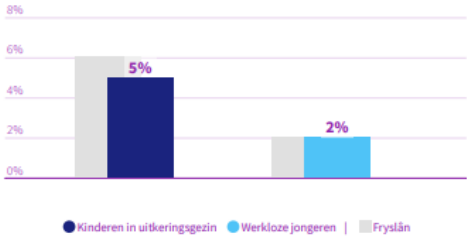
Jongeren met een delict voor de rechter

1%
Ooststellingwerf

1%
Fryslân

CBS | **2023**

Achterstand onder jeugd
Ooststellingwerf

CBS | **2023**

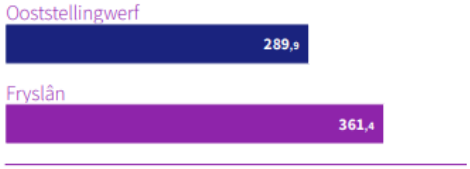
Netto arbeidsparticipatie

70,9%
Ooststellingwerf

72,4%
Fryslân

CBS | **2024**

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

CBS | **2024**

gemeente ooststellingwerf

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

Ooststellingwerf	Fryslân
1,4	5,2

BAG/ABF | 2024

Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

Ooststellingwerf	Fryslân
322,8	290,6

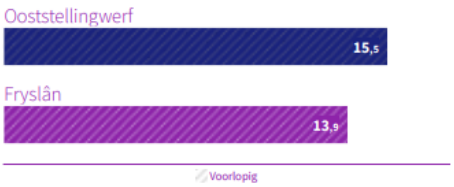
CBS | 2024

Demografische druk

CBS - ABF | 2025

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2024

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

Ooststellingwerf	Fryslân
€ 672	€ 814

COELO | 2025

Jongeren met jeugdbescherming

Ooststellingwerf	Fryslân
1,9% *	1,4% *

CBS | 2024 | *Voorlopig

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Ooststellingwerf	Fryslân
€ 867	€ 927

COELO | 2025

Jongeren met jeugdreclassering

Ooststellingwerf	Fryslân
0,4% *	0,4% *

CBS | 2024 | *Voorlopig

Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo
per 10.000 inwoners

Ooststellingwerf	Fryslân
840	778

CBS GMSD Wmo | 2024

Datum export: 13-8-2025 - www.waarstaatjegemeente.nl

E. Subsidieontvangers

Deze tabel bevat alle partijen waarvoor we in de begroting een subsidiebedrag hebben opgenomen.

x € 1.000

Aanvrager	Doelstelling	Begroting 2026
Coöperatie Appelscha-regio 3.0	Lokale regiomarketing	50
Coöperatieve Vereniging Kunst & Coo	Kunst- & Cultuureducatie Onderwijs Ooststellingwerf	318
De Buurthaven	Dorpskamer; een plek om elkaar te ontmoeten en samen te zijn	13
Federatie van muziekverenigingen Ooststellingwerf	Bevorderen van cultuuruitingen en algemene muzikale vorming, ondersteuning van korpsen	24
Humanitas De Stellingwerven	Hulp bij Eenzaamheid, Verlies, Opvoeden, Opgroeien, Administratie en Detentie	36
Marketing Drenthe	Marketing Kolomiën van Weldadigheid	3
PB Appelscha	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	7
PB Appelscha-Boven	idem	3
PB Donkerbroek (dorpsbelang Donkerbroek)	idem	5
PB Elsloo en Tronde	idem	3
PB Fochteloo	idem	3
PB Haule	idem	3
PB Haulerwijk	idem	6
PB Langedijke	idem	3
PB Makkinga	idem	4
PB Nijeberkoop	idem	3
PB Oldeberkoop	idem	4
PB Oosterwolde-Noord (bewonersoverleg BOON)	idem	5
PB Oosterwolde-Zuid (St. Bewonerscommissie Zuid BOZ)	idem	4
PB Ravenswoud	idem	3
PB Waskemeer	idem	3
Sportvereniging Oosterwolde	G-voetbal	1
Stichting Alzheimer café Ooststellingwerf	Activiteiten Alzheimer-Café	2
Stichting Bedrijven Investeringszone Oosterwolde	Uitvoeren activiteiten Bedrijven Investeringszone Oosterwolde	105
Stichting Begraafplaatsen Oosterwolde	Grafrechten voor graven van 1e generatie Molukse KNIL-veteranen + hun partner	6
Stichting Bibliotheken Zuidoost Fryslân	Bibliotheekwerk	578
Stichting Bosbad Appelscha	Exploitatie openlucht zwembad	135
Stichting Buurtgezinnen	Proeftuin buurtgezinnen	46
Stichting Comprix (logopedie)	Preventie logopedie op basisscholen in OWO	9
Stichting Comprix (heemkunde)	Onderwijs op 35 openbare en identiteitsrijke basisscholen in OWO	13
Stichting Comprix (divers)	IKC, Schakelklas en consulent jonge risico kinderen	43
Stichting De Kortsluiting	Stimuleren van lokale kunst-, cultuur- en muziekactiviteiten	11
Stichting Dorpskamer Appelscha	Een plek om elkaar te ontmoeten en samen te zijn	4
Stichting Hartveilig Ooststellingwerf	Het optimaliseren van de reanimatieketen in Ooststellingwerf+abonnement Hartslag Nu!	12

Aanvrager	Doelstelling	Begroting 2026
Stichting Instandhouding leefbaarheid Olderberkoop (STILO)	Pilot dorpsondersteuner	45
Stichting Jeugdfonds Sport & Cultuur	Ieder kind de mogelijkheid bieden tot maatschappelijke participatie	42
Stichting Kunstwerf	Visie is kunst en cultuur in zingevende uitingsvormen	28
Stichting Leergeld Friesland Oost	Ieder kind de mogelijkheid bieden tot maatschappelijke participatie	60
Stichting Muziek op Stapel, Stapel op Muziek	Laagdrempelig en aantrekkelijk hoogwaardige, klassieke, levende muziek te bieden	1
Stichting Nobilis	Het stimuleren van regionale, nationale en internationale cultuurprojecten	30
Stichting Odrie (omroep organisatie Oost)	Radio lokaal nieuws	19
Stichting Ontwikkelingssamenwerking Ooststellingwerf	Bewustwordingsactiviteiten ontwikkelingssamenleving organiseren in Ooststellingwerf	7
Stichting Open Stal	Kunstroute Open Stal	6
Stichting Pionier	Exploitatie Biocentrum	84
Stichting Poptimaal	Activiteiten Opbouwwerk	1
Stichting Scala	Het mensen mogelijk maken om betrokken te zijn en te blijven bij de samenleving	2.620
Stichting Stellingwarver Schrieversronte	Promoten van de Stellingwarver taal, cultuur(historie) en streektaal	51
Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland	Regiomarketing Zuidoost Friesland	40
Stichting Tumba	Helpt discriminatie signaleren en voorkomen	27
Stichting Urgente Noden Friesland	Hulp-, zorg- en schuldhulpverlening voor kwetsbare inwoners in Friesland	4
Stichting Vakantiespelen Ooststellingwerf	Vakantiespelactiviteiten voor basisschoolleerlingen	11
Stichting Voedselbank Ooststellingwerf	Verstrekken levensmiddelen aan inwoners O'werf niet in staat in levensonderhoud te voorzien	16
Stichting Volwassenfonds Sport en Cultuur	Iedere volwassene de mogelijkheid bieden tot maatschappelijke participatie	47
Stichting Vrijstaat de Stellingen	Verbindingen zoeken/duurzaamheid versterken via geschiedenis v/d Stellingwerven	11
Stichting Welzijn op dorpse schaal	Indicatievrije dagbesteding voor ouderen	35
Stichting ZuidOostZorg	Het verzorgen van dagbesteding voor inwoners die met dementie te maken hebben	179
Stichting Zwembad Haulewelle	Exploitatie openlucht zwembad	115
Vereniging Sport Gemeenten	Aansluiting Vereniging Sport en Gemeenten	2
VluchtelingenWerk Nederland	Ondersteunt vluchtelingen van aankomst naar toekomst.	7
VTRBO/TIP	Toeristische informatievoorziening Appelscha en omstreken	15
Werkgroep Toegankelijkheid Ooststellingwerf	Verbeteren bereikbaar-, toegankelijk-, bruikbaarheid openbare gebouwen/publiekelijke ruimte	2
Zorgboerderij De Fochtel	Het verzorgen van dagbesteding voor inwoners die met dementie te maken hebben	132
Zorggroep Liante	Dagopvang en Sociale Recreatie	28
		-
Totaal		**€ 5.130**